

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

*Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису*

ЗАХАРОВ ВОЛОДИМИР ОЛЕГОВИЧ

УДК 342.9

ДИСЕРТАЦІЯ

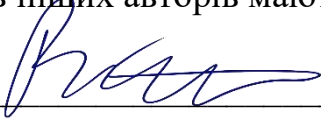
**ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ТЕОРІЇ ТА
ПРАКТИКИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ**

Спеціальність – 081 «Право»

Галузь знань – 08 «Право»

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ В.О. Захаров

Науковий керівник: **Сорока Лариса Володимирівна**, доктор юридичних наук,
професор

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Захаров В. О. Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2026.

Дисертацію присвячено комплексному теоретико-правовому дослідженню впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування. У роботі вихідним положенням є те, що інформатизація в сучасних умовах уже не може розглядатися лише як технологічний процес або сукупність засобів електронної комунікації. Вона набуває значення одного з визначальних чинників трансформації соціальної реальності, правової дійсності, управлінських механізмів і способів реалізації публічної влади. Саме тому предметом наукового аналізу стала не цифровізація як така, а її вплив на зміст, форми, процедури, принципи та нормативне забезпечення сучасного публічного адміністрування.

У дисертації обґрунтовано, що глобальна інформатизація має подвійний вплив на сферу публічного адміністрування. З одного боку, вона відкриває нові можливості для підвищення доступності публічних послуг, прозорості діяльності публічної адміністрації, оперативності адміністративних процедур, розвитку електронної взаємодії, використання публічних електронних реєстрів, відкритих даних, цифрової ідентифікації та інтероперабельності. З другого боку, вона породжує нові загрози: кіберризика, цифрову нерівність, концентрацію даних, залежність держави від цифрової інфраструктури та приватних платформ, алгоритмічну непрозорість, ризики помилкового профілювання, дезінформацію, порушення персональних даних і ускладнення відповідальності суб'єктів владних повноважень у цифровому середовищі. У цьому полягає основна наукова проблема дослідження: публічне адміністрування повинно не лише

використовувати цифрові технології, а й бути здатним правовими засобами адаптуватися до наслідків їх системного впровадження.

У першому розділі дисертації досліджено глобалізм, інформатизацію та публічне адміністрування як явища правової дійсності та чинники суспільного розвитку. Визначено, що просторовий підхід до аналізу соціальних трансформацій дає змогу розглядати глобалізаційні процеси не ізольовано, а як такі, що змінюють масштаб, інтенсивність і характер суспільних відносин. Показано, що поняття «глобалізація», «глобалізм», «глобальний світ», «глобальна свідомість», «глобальна культура», «глобальні загрози» вже вийшли за межі суто теоретичного дискурсу й стали елементами повсякденного соціального, політичного та правового обігу.

Уточнено співвідношення глобалізації та глобалізму. Глобалізацію запропоновано розуміти як закономірний об'єктивний процес, що відкриває нові можливості розвитку суспільства та об'єднує навколо спільної мети численну систему акторів. Натомість глобалізм розглянуто як суб'єктивно-концептуальний вимір таких змін, пов'язаний із трансформацією парадигм мислення, поведінки, управління та суспільної координації. Обґрунтовано, що глобалізація провокує зміни, тоді як глобалізм має визначати механізм їх осмислення, передбачення, упорядкування та практичного впровадження.

Доведено, що для України глобалізм має не лише загальнотеоретичне, а й прикладне державно-правове значення. Він виступає чинником імплементації міжнародних стандартів, вибору інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, модернізації публічного управління та побудови ефективної системи адміністрування публічних справ. У цьому зв'язку глобальна інформатизація постає не зовнішнім щодо держави процесом, а середовищем, у якому сучасна держава повинна діяти, адаптуватися та забезпечувати публічні інтереси.

Окрему увагу приділено інформаційній парадигмі. Установлено, що вона не має остаточно усталеного категоріального визначення, проте вже функціонує як поліструктурна система поглядів, що охоплює культурну, технологічну, мережеву, комунікативну, економічну та управлінську площини. Інформація в

сучасних умовах розглядається не тільки як ресурс або об'єкт обміну, а як засіб і результат взаємодії, основа нових соціальних практик, інструмент інтеграції природничих, технічних, економічних і соціальних знань. У контексті сталого розвитку інформаційна парадигма набуває значення не абстрактної ідеї, а практичного засобу упорядкування суспільних процесів, зокрема шляхом формування ефективних моделей управління інформаційними потоками.

Глобальну інформатизацію у роботі визначено як динамічний процес створення єдиного цифрового простору, що трансформує механізми суспільної взаємодії, публічного адміністрування та економічної діяльності, формуючи якісно нове підґрунтя функціонування інформаційного суспільства. Доведено, що вона водночас є фактором розвитку і джерелом нових ризиків. Її позитивний потенціал полягає у прискоренні обміну знаннями, доступі до інновацій, підвищенні ефективності управління, розширенні можливостей освіти, науки, бізнесу й культури. Водночас інформаційна глобалізація посилює проблеми цифрової нерівності, інформаційної безпеки, залежності суспільства від цифрової інфраструктури та вразливості особи в інформаційному середовищі.

У дисертації з'ясовано, що сучасна концепція публічного адміністрування розвивається не шляхом різкої заміни однієї парадигми іншою, а через еволюційне нашарування, взаємопроникнення та адаптацію різних управлінських ідей. До таких ідей віднесено цифрове, антикризове, мережеве, сервісне, платформне, транскордонне та резильєнтне публічне адміністрування. Кожна з них може виступати окремою аналітичною моделлю, але в реальній площині вони утворюють взаємопов'язану систему, що формується під впливом глобальної інформатизації, цифрової трансформації та ускладнення соціальних взаємодій.

У другому розділі дисертації схарактеризовано виклики та можливості публічного адміністрування за умов глобальної інформатизації. Насамперед розкрито сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси й механізми забезпечення публічних інтересів. Обґрунтовано, що цей вплив полягає не лише у появі електронних засобів взаємодії між особою і державою,

а у зміні самого адміністративно-правового механізму забезпечення публічного інтересу. Діяльність публічної адміністрації дедалі більше пов'язується з доступністю, передбачуваністю, відкритістю, безперервністю та процедурною впорядкованістю адміністративної діяльності.

Установлено, що електронні публічні послуги, адміністративна процедура, публічні електронні реєстри, електронна ідентифікація та інтеперабельність утворюють взаємопов'язаний адміністративно-правовий механізм забезпечення публічних інтересів. Електронна адміністративна послуга має юридичне значення лише за умови її включення до належної адміністративної процедури, яка гарантує законність, обґрунтованість, правову визначеність, мотивованість рішення, участь особи у провадженні та можливість захисту її прав. Отже, цифрова форма не замінює правової природи адміністративної діяльності, а лише змінює спосіб її організації.

Доведено, що публічні електронні реєстри та інтеперабельність не можуть розглядатися як суто технічні елементи цифрової інфраструктури. Вони забезпечують достовірну інформаційну основу для ухвалення управлінських рішень, зменшують адміністративний тягар для особи, сприяють одноразовому поданню даних і створюють передумови для своєчасного, правомірного та передбачуваного вирішення адміністративних справ. У цьому значенні реєстр, дані та електронна взаємодія стають складовими адміністративно-правового механізму, а не допоміжними технічними засобами.

У роботі також встановлено, що відкриті дані, доступ до публічної інформації, електронна демократія та сервісна модель публічного адміністрування виступають додатковими гарантіями забезпечення публічного інтересу. Вони посилюють прозорість і підзвітність публічної адміністрації, створюють можливості зовнішньої перевірки її діяльності, сприяють участі громадськості у формуванні публічного інтересу. Водночас ці інструменти не усувають владно-правової природи діяльності публічної адміністрації, а тому мають бути поєднані з належними адміністративно-процедурними гарантіями.

У підрозділі, присвяченому загрозам безпековому середовищу, доведено дуалістичний характер глобальної інформатизації. Електронні послуги, публічні реєстри, системи інтероперабельності, цифрові платформи, хмарні сервіси, великі масиви даних і технології штучного інтелекту підвищують ефективність діяльності публічної адміністрації, але водночас посилюють її залежність від цифрової інфраструктури, інформаційних ресурсів, алгоритмічних систем і приватних технологічних платформ. За таких умов безпека у сфері публічного адміністрування охоплює не тільки захист інформації, а й безперервність адміністративної діяльності, достовірність даних, стійкість цифрових сервісів, процедурну надійність і довіру до публічної влади.

Обґрунтовано, що основні загрози безпековому середовищу від глобальної інформатизації мають адміністративно-правову природу, оскільки безпосередньо впливають на реалізацію публічних інтересів, функціонування адміністративних процедур і правовий статус особи. Кіберзагрози здатні порушувати доступ до електронних публічних послуг і функціонування критичної інформаційної інфраструктури; інформаційні операції та дезінформація – деформувати інформаційну основу адміністративних рішень; цифрова залежність від транснаціональних платформ – послаблювати контроль держави над середовищем реалізації публічних інтересів; концентрація даних і порушення режиму персональних даних – впливати на зміст адміністративного акта; цифрова нерівність – обмежувати фактичний доступ особи до послуг; автоматизовані системи та штучний інтелект – створювати ризики алгоритмічної непрозорості, дискримінації та розмивання відповідальності.

Окремо проаналізовано стан нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації. Встановлено, що в Україні вже сформовано значний масив нормативно-правових актів у сферах інформатизації, електронних послуг, публічних електронних реєстрів, електронної взаємодії, документообігу, відкритих даних, кібербезпеки, захисту інформації, персональних даних, електронної ідентифікації, хмарних послуг, медіа та штучного інтелекту. Водночас наявність такого масиву ще не

означає сформованості цілісної адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування. Значна частина актів регулює окремі цифрові інструменти, а не єдину систему цифрової владної діяльності.

Визначено, що ключовим напрямом подальшої адаптації є поєднання цифрових сервісів, реєстрової інфраструктури, електронної взаємодії та кібербезпеки із загальними засадами адміністративної процедури. Електронна послуга, вебпортал, публічний електронний реєстр, система електронної взаємодії, електронний документ і відкриті дані дедалі більше виконують функцію середовища реалізації владної компетенції, формування доказової основи адміністративного рішення та забезпечення сервісної функції публічної адміністрації.

До основних проблем чинного нормативного забезпечення віднесено фрагментарність правового регулювання, недостатню процедуризацію автоматизованих адміністративних рішень, нечіткість відповідальності за помилки реєстрових даних, слабку інтеграцію кібербезпеки з правилами надання адміністративних послуг, недостатню регламентацію алгоритмічної підзвітності, а також потребу в посиленні гарантій цифрової інклюзії. Обґрунтовано, що персональні дані у цифровому адміністративному провадженні мають не лише інформаційне, а й доказове значення. Помилка в таких даних може безпосередньо впливати на законність адміністративного акта та реалізацію прав особи.

У третьому розділі сформовано концептуальні засади цифрового публічного адміністрування в Україні та здійснено адміністративно-правове переосмислення механізму реалізації публічно-владної компетенції в умовах цифрового середовища. Обґрунтовано, що цифровізація трансформує не лише технічні засоби діяльності публічної адміністрації, а базові адміністративно-правові конструкції – адміністративну процедуру, адміністративну справу, доказову основу адміністративного рішення, механізм реалізації адміністративного розсуду та систему процедурного контролю. Визначено процесуальну природу цифрового адміністративного провадження, досліджено

реєстрову модель доказування, цифровий слід провадження, автоматизовану перевірку даних та вплив алгоритмізації на механізм прийняття адміністративного рішення.

У розділі сформовано адміністративно-правову модель цифрового публічного адміністрування, що поєднує нормативний, інституційний, процедурний, інформаційно-реєстровий, безпековий, правозахисний та євроінтеграційний елементи. Обґрунтовано необхідність людського контролю за автоматизованими процесами прийняття адміністративних рішень, визначено систему принципів і гарантій цифрового публічного адміністрування, а також доведено, що подальший розвиток цифрової держави потребує формування цілісної адміністративно-процедурної моделі цифрової владної діяльності, узгодженої з європейськими стандартами захисту персональних даних, регулювання штучного інтелекту, кібербезпеки та інтероперабельності публічного сектору.

Ключові слова: глобальна інформатизація, публічне адміністрування, цифрове публічне адміністрування, публічний інтерес, адміністративна процедура, електронні публічні послуги, публічні електронні реєстри, інтероперабельність, цифрова безпека, персональні дані, кібербезпека, штучний інтелект, цифрова трансформація, сервісна держава, адміністративно-правове забезпечення.

SUMMARY

Zakharov V. O. The Influence of Global Informatization on the Development of the Theory and Practice of Public Administration. – *Qualifying scientific work, on the rights of the manuscript.*

The thesis for obtaining a scientific degree of Doctor of Philosophy in speciality 081 «Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2026.

The dissertation is devoted to a comprehensive theoretical and legal study of the influence of global informatization on the development of the theory and practice of public administration. The research proceeds from the premise that, under contemporary conditions, informatization can no longer be regarded merely as a technological process or as a set of means of electronic communication. It has acquired the significance of one of the determining factors in the transformation of social reality, legal reality, administrative mechanisms, and the forms through which public authority is exercised. For this reason, the subject matter of the study is not digitalization as such, but rather its influence upon the content, forms, procedures, principles, and normative framework of contemporary public administration.

The dissertation substantiates that global informatization exerts a dual influence upon the sphere of public administration. On the one hand, it creates new opportunities for increasing the accessibility of public services, enhancing the transparency of public administration, improving the efficiency of administrative procedures, developing electronic interaction, and expanding the use of public electronic registers, open data, digital identification, and interoperability. On the other hand, it generates new threats, including cyber risks, digital inequality, concentration of data, state dependence on digital infrastructure and private platforms, algorithmic opacity, risks of erroneous profiling, disinformation, violations of personal data protection, and the diffusion of responsibility of public authorities within the digital environment. The principal scientific problem of the dissertation therefore lies in the fact that public administration must not only employ digital technologies, but must also be capable of adapting, through legal means, to the consequences of their systemic implementation.

The first chapter of the dissertation examines globalism, informatization, and public administration as phenomena of legal reality and as factors of social development. It is established that the spatial approach to the analysis of social transformations makes it possible to consider globalization processes not in isolation, but as processes that alter the scale, intensity, and character of social relations. It is demonstrated that notions such as «globalization», «globalism», «global world», «global consciousness», «global culture», and «global threats» have moved beyond the boundaries of purely theoretical discourse and have become integral elements of everyday social, political, and legal circulation.

The relationship between globalization and globalism is further clarified. Globalization is proposed to be understood as an objective and natural process opening new opportunities for social development and uniting a wide range of actors around common objectives. Globalism, by contrast, is considered as the subjective and conceptual dimension of such transformations, associated with changes in paradigms of thinking, behaviour, governance, and social coordination. It is argued that globalization provokes transformations, whereas globalism determines the mechanisms for their comprehension, prediction, structuring, and practical implementation.

It is demonstrated that, for Ukraine, globalism possesses not only a general theoretical significance but also an applied state-legal dimension. It acts as a factor in the implementation of international standards, the selection of innovative and investment-oriented models of development, the modernization of public governance, and the construction of an effective system for administering public affairs. In this respect, global informatization appears not as a process external to the state, but as an environment within which the contemporary state must function, adapt, and secure public interests.

Particular attention is devoted to the informational paradigm. It is established that this paradigm has not yet acquired a definitive categorical definition; however, it already functions as a polystructural system of views encompassing cultural, technological, network, communicative, economic, and administrative dimensions.

Under present conditions, information is regarded not merely as a resource or an object of exchange, but as both a means and a result of interaction, a foundation for new social practices, and an instrument for integrating natural, technical, economic, and social knowledge. Within the framework of sustainable development, the informational paradigm acquires significance not simply as an abstract idea, but as a practical means of regulating social processes, particularly through the establishment of effective models for managing information flows.

Global informatization is defined in the dissertation as a dynamic process of creating a unified digital space that transforms the mechanisms of social interaction, public administration, and economic activity, thereby forming a qualitatively new basis for the functioning of the information society. It is demonstrated that this process simultaneously constitutes both a factor of development and a source of new risks. Its positive potential lies in accelerating the exchange of knowledge, facilitating access to innovation, increasing administrative efficiency, and expanding opportunities for education, science, business, and culture. At the same time, informational globalization intensifies problems of digital inequality, information security, dependence upon digital infrastructure, and the vulnerability of individuals within the information environment.

The dissertation establishes that the contemporary concept of public administration develops not through the abrupt replacement of one paradigm by another, but through evolutionary layering, mutual interpenetration, and adaptation of different administrative ideas. Such ideas include digital public administration, crisis-oriented public administration, network public administration, service-oriented public administration, platform public administration, cross-border public administration, and resilient public administration. Each of these may function as an independent analytical model; however, in practical terms they form an interconnected system shaped by global informatization, digital transformation, and the increasing complexity of social interaction.

The second chapter characterizes the challenges and opportunities facing public administration under conditions of global informatization. Particular attention is

devoted to the positive influence of global informatization upon the processes and mechanisms for securing public interests. It is substantiated that this influence lies not simply in the emergence of electronic means of interaction between individuals and the state, but in the transformation of the administrative-legal mechanism for safeguarding public interests itself. The activity of public administration is increasingly associated with accessibility, predictability, openness, continuity, and the procedural ordering of administrative activity.

It is established that electronic public services, administrative procedure, public electronic registers, digital identification, and interoperability together form an interconnected administrative-legal mechanism for ensuring public interests. An electronic administrative service acquires legal significance only where it is incorporated into a proper administrative procedure guaranteeing legality, substantiation, legal certainty, reasoned decision-making, participation of the individual in proceedings, and the possibility of protecting individual rights. Accordingly, the digital form does not replace the legal nature of administrative activity, but merely alters the manner in which it is organized.

The dissertation demonstrates that public electronic registers and interoperability cannot be regarded solely as technical elements of digital infrastructure. They provide a reliable informational basis for administrative decision-making, reduce the administrative burden placed upon individuals, facilitate the one-time submission of data, and create conditions for the timely, lawful, and predictable resolution of administrative cases. In this sense, registers, data, and electronic interaction become integral components of the administrative-legal mechanism rather than auxiliary technical instruments.

It is also established that open data, access to public information, electronic democracy, and the service-oriented model of public administration function as additional guarantees for securing public interests. They strengthen the transparency and accountability of public administration, create opportunities for external scrutiny of administrative activity, and facilitate public participation in the formation of public interests. At the same time, these instruments do not eliminate the authoritative legal

nature of public administration and therefore must be combined with appropriate administrative procedural safeguards.

Within the subsection devoted to threats to the security environment, the dualistic character of global informatization is further substantiated. Electronic services, public registers, interoperability systems, digital platforms, cloud services, large data sets, and artificial intelligence technologies increase the efficiency of public administration while simultaneously intensifying its dependence on digital infrastructure, information resources, algorithmic systems, and private technological platforms. Under such conditions, security in the sphere of public administration encompasses not only the protection of information, but also the continuity of administrative activity, the reliability of data, the resilience of digital services, procedural integrity, and public trust in state institutions.

It is substantiated that the principal threats generated by global informatization possess an administrative-legal nature, since they directly affect the realization of public interests, the functioning of administrative procedures, and the legal status of individuals. Cyber threats may disrupt access to electronic public services and the functioning of critical information infrastructure; information operations and disinformation may distort the informational basis of administrative decisions; digital dependence upon transnational platforms may weaken state control over the environment in which public interests are realized; concentration of data and violations of personal data protection regimes may influence the substance of administrative acts; digital inequality may restrict actual access to public services; and automated systems together with artificial intelligence technologies may create risks of algorithmic opacity, discrimination, and the diffusion of responsibility.

The dissertation separately analyses the state of normative support for the adaptation of public administration to the consequences of global informatization. It is established that Ukraine has already developed a substantial body of normative legal acts in the fields of informatization, electronic services, public electronic registers, electronic interaction, document circulation, open data, cybersecurity, information protection, personal data protection, digital identification, cloud services, media

regulation, and artificial intelligence. Nevertheless, the existence of such a body of legislation does not in itself indicate the formation of a coherent administrative-legal model of digital public administration. A considerable proportion of these acts regulate isolated digital instruments rather than a unified system of digital public authority.

It is determined that a key direction for further adaptation consists in combining digital services, register infrastructure, electronic interaction, and cybersecurity with the general principles of administrative procedure. Electronic services, web portals, public electronic registers, systems of electronic interaction, electronic documents, and open data increasingly perform the function of an environment for the exercise of public authority, the formation of the evidentiary basis of administrative decisions, and the realization of the service-oriented function of public administration.

Among the principal deficiencies of the current normative framework are identified the fragmentation of legal regulation, insufficient proceduralization of automated administrative decisions, uncertainty regarding liability for errors in register data, weak integration of cybersecurity with the rules governing administrative service provision, insufficient regulation of algorithmic accountability, and the need to strengthen guarantees of digital inclusion. It is substantiated that personal data within digital administrative proceedings acquire not only informational but also evidentiary significance, such that errors in such data may directly affect the legality of administrative acts and the realization of individual rights.

The third chapter develops the conceptual foundations of digital public administration in Ukraine and provides an administrative-law reconsideration of the mechanism for exercising public authority in the digital environment. It is substantiated that digitalisation transforms not only the technical means of public administration, but also the basic administrative-law constructions, including the administrative procedure, administrative case, evidentiary basis of an administrative decision, mechanism of administrative discretion, and the system of procedural control. The procedural nature of digital administrative proceedings is determined, while the registry-based model of proof, digital traceability of proceedings, automated data

verification, and the influence of algorithmisation on administrative decision-making are analysed.

The chapter formulates an administrative-law model of digital public administration combining normative, institutional, procedural, information-registry, security, human-rights, and European integration elements. The necessity of human oversight over automated administrative decision-making processes is substantiated, and the system of principles and guarantees of digital public administration is determined. It is further proved that the future development of the digital state requires the establishment of a coherent administrative-procedural model of digital governance aligned with European standards in the fields of personal data protection, artificial intelligence regulation, cybersecurity, and interoperability of the public sector.

Keywords: global informatization, public administration, digital public administration, public interest, administrative procedure, electronic public services, public electronic registers, interoperability, digital security, personal data, cybersecurity, artificial intelligence, digital transformation, service state, administrative-legal regulation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Захаров В.О. Глобалізація, інформатизація, безпекове середовище: точки перетину в соціально-правовій площині. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 359–362. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.3.55>

2. Захаров В.О. Сучасна інтерпретація явища «глобалізм» через призму правових та інституційних трансформацій. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 4. С. 362–366. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.58>

3. Захаров В.О. Онтологія інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Правознавство. 2025. Вип. 2 (41). Т. 27. С. 37–41. DOI: [https://doi.org/10.32782/2304-1587/2025-27-2\(41\)-6](https://doi.org/10.32782/2304-1587/2025-27-2(41)-6)

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Захаров В.О. Недоліки та переваги глобалізації. *Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25–26 січ. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 71–74.

5. Захаров В.О. Наслідки впливу російської пропаганди на безпекове інформаційне середовище України. *Правові основи відшкодування збитків від російської агресії: колективні та індивідуальні механізми*: матеріали круглого столу (Київ, 8 груд. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 24–26.

6. Захаров В.О. Сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів. *Актуальні питання розвитку правової системи в сучасній Україні*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів–Торунь, 4 лют. 2025 р.). Львів–Торунь: Науково-дослідний інститут публічного права, Liha-Pres, 2025. С. 91–93.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	18
РОЗДІЛ 1 «ГЛОБАЛІЗМ», «ІНФОРМАТИЗАЦІЯ», «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ» ЯК ЯВИЩА ПРАВОВОЇ ДІЙСНОСТІ ТА ЧИННИКИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	29
1.1 Місце глобалізму у сучасному соціальному просторі	29
1.2 Онтологія інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку.....	41
1.3 Зміст сучасної концепції публічного адміністрування у кореляції з чинниками провокованих змін процесом глобальної інформатизації.....	52
Висновки до Розділу 1.....	68
РОЗДІЛ 2 ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКЛИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ.....	73
2.1 Сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів.....	73
2.2 Основні загрози безпековому середовищу від глобальної інформатизації.....	98
2.3 Стан нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації.....	121
Висновки до розділу 2.....	151
РОЗДІЛ 3 НОВІТНЯ КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОГО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	157
Висновки до розділу 3.....	182
ВИСНОВКИ.....	186
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	191
ДОДАТКИ.....	218

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Розвиток сучасного суспільства супроводжується стрімким поширенням інформаційно-комунікаційних технологій, які поступово трансформують не лише економічні та соціальні процеси, а й механізми функціонування держави та здійснення публічного адміністрування. Інформаційні технології вже давно перестали бути виключно технічним інструментом, перетворившись на один із ключових чинників суспільного розвитку, що впливає на характер управлінських процесів, зміст діяльності публічної адміністрації та способи реалізації публічної влади. За таких умов глобальна інформатизація виступає не лише передумовою цифрової трансформації держави, а й фактором переосмислення усталених підходів до забезпечення публічних інтересів, реалізації функцій держави та організації взаємодії між владою і суспільством.

Особливої актуальності зазначена проблематика набула в умовах формування сервісної держави та розвитку цифрового врядування, коли ефективність діяльності публічної адміністрації дедалі більше залежить від рівня впровадження сучасних інформаційних технологій, здатності забезпечити оперативність управлінських рішень, доступність адміністративних послуг, відкритість публічної влади та належний рівень інформаційної безпеки. За таких умов держава зобов'язана не лише використовувати цифрові інструменти для підвищення якості адміністрування суспільних справ, а й забезпечувати належний захист персональних даних, протидію кіберзлочинності, дезінформації та іншим інформаційним загрозам, що безпосередньо впливають на стан публічного порядку, національної безпеки та реалізацію прав і свобод людини.

Глобальна інформатизація водночас створює нові можливості для розвитку публічного адміністрування та формує комплекс нових викликів для діяльності публічної адміністрації. Використання цифрових технологій сприяє спрощенню адміністративних процедур, оптимізації міжвідомчої взаємодії,

розвитку електронних сервісів та підвищенню прозорості діяльності органів публічної влади. Разом із тим поширення інформаційних технологій супроводжується виникненням ризиків цифрової нерівності, загрозами втручання у приватне життя, ускладненням механізмів захисту інформації та потребою формування нових адміністративно-правових підходів до регулювання інформаційних процесів. У таких умовах публічне адміністрування поступово набуває ознак відкритої, мережевої та цифрово орієнтованої системи управління, що функціонує в умовах постійної технологічної трансформації.

Водночас євроінтеграційні процеси зумовлюють необхідність адаптації національної системи публічного адміністрування до європейських стандартів цифрового врядування, інформаційної безпеки та захисту прав людини в інформаційному середовищі. Це передбачає не лише впровадження сучасних технологічних рішень, а й формування належного нормативно-правового підґрунтя для цифрової трансформації діяльності публічної адміністрації, розвитку електронного урядування, забезпечення прозорості адміністративних процедур та підвищення якості управлінських рішень. Проте у вітчизняній адміністративно-правовій науці відсутнє комплексне дослідження впливу глобальної інформатизації саме на розвиток теорії та практики публічного адміністрування як цілісного адміністративно-правового явища.

Зазначене зумовлює необхідність теоретичного осмислення трансформацій, яких зазнає сучасне публічне адміністрування під впливом глобальної інформатизації, визначення основних напрямів розвитку його концептуальних засад, функцій, принципів та механізмів реалізації, а також обґрунтування напрямів удосконалення адміністративно-правового забезпечення діяльності публічної адміністрації в умовах цифрової трансформації суспільства і держави.

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. Представлена до аналізу проблематика у її системному вимірі не одержала належного комплексного висвітлення у вітчизняній науці. Попри наявність значної кількості праць, присвячених глобалізації, інформаційному суспільству,

цифровізації публічного управління, інформаційній безпеці, мережевому врядуванню та трансформації публічного адміністрування, відповідні дослідження здебільшого мають фрагментарний, загальнотеоретичний або галузево обмежений характер.

Зокрема, В. Байрачний, Л. Романкова, Л. Дідик досліджували філософські та соціальні аспекти простору, соціального простору й інтернет-простору; В. Воронкова, О. Самойлов, Ю. Павленко, О. Фурса, В. Білецький, О. Терещенко аналізували природу глобалізації та глобалізму, їх вплив на соціальні, правові й інституційні трансформації; О. Білорус, Ю. Мацейко, Л. Філіпішина, В. Хаустова, Ш. Омаров розкривали зв'язок глобалізаційних процесів із концепцією сталого розвитку; І. Ханін, Є. Голуб, В. Почерняєв, В. Гладких, Н. Сивкова, М. Кириченко, М. Максименюк, Т. Кравченко, В. Нікітенко досліджували інформаційну парадигму, інформаційне суспільство та інформаційно-комунікативні трансформації. Окремі питання інформаційної політики, інформаційних відносин, інформатизації, цифровізації публічного управління та розвитку інформаційного суспільства розглядали, а також окремі аспекти застосування штучного інтелекту у сфері публічного адміністрування О. Кохановська, Є. Макаренко, О. Карпенко, О. Соснін, О. Кивлюк, І. Костенко.

Вагоме значення для розуміння адміністративно-правової природи публічного адміністрування мають праці А. Даниленко, К. Колесникової, О. Набокової, І. Рудяк, Л. Сороки, К. Куркової, В. Оксіня, О. Кузьменко, О. Лазор, Т. Семенчук, О. Амосова, Н. Гавкалової, у яких розкрито доктринальні підходи до визначення публічного адміністрування, його моделей, функцій, принципів та сучасних напрямів розвитку. Проблеми антикризового, мережевого, сервісного та цифрового публічного адміністрування аналізували І. Рудяк, Є. Архипова, В. Козак, А. Зубко, Н. Статівка, Ю. Орел, В. Сухарніков, Л. Сорока, К. Куркова, А. Даниленко. Питання резильєнтності публічного управління досліджували Н. Беляєва, Т. Лепський, К. Сахарова, Р. Товмашенко, Д. Ляшенко.

Водночас зазначені праці переважно зосереджені або на загальнофілософських аспектах глобалізації та інформаційного суспільства, або на окремих напрямках цифровізації, електронного урядування, інформаційної безпеки чи модернізації публічного управління. Натомість комплексного дослідження впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування як цілісного адміністративно-правового явища у вітчизняній науці наразі не сформовано.

Тому джерельною базою цього дослідження слугували праці таких учених, як: В. Авер'янов, О. Амосов, І. Аубакірова, В. Бережний, Ю. Борисова, А. Боровик, З. Буричко, Н. Власенко, О. Величина, О. Гаман-Голутвина, Н. Гнидюк, Р. Головін, Н. Гончарук, В. Дзюндзюк, С. Діденко, Г. Ібрахім, А. Іванищук, М. Калатур, Є. Карловська, Н. Клименюк, П. Клімушин, К. Колесникова, А. Колодій, І. Костенко, К. Куркова, О. Лазор, Д. Левченко, М. Максименюк, В. Малиновський, В. Мартиненко, О. Мельниченко, О. Митяй, В. Оксінь, С. Павлюк, П. Петровський, В. Пилипишин, І. Погребняк, А. Приходько, Л. Руденко, О. Руденко, Т. Семенчук, С. Соболев, В. Соловійов, Л. Сорока, Д. Спасібов, К. Чижмарь, Ю. Шаров, Г. Шаульська, В. Юровська та інші.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження безпосередньо пов'язане з процесами цифрової трансформації публічного адміністрування, реалізацією державної інформаційної політики та євроінтеграційним курсом України у сфері цифрового врядування. Робота узгоджується з основними положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, зокрема у частині розвитку інформаційного суспільства, електронного урядування, цифрової економіки, захисту інформації та наближення національного законодавства до acquis Європейського Союзу у сфері цифрової політики. Тема дисертації відповідає положенням Закону України «Про Національну програму інформатизації» від 1 грудня 2022 року № 2807-IX, Концепції розвитку цифрових компетентностей,

схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 167-р, а також Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2021 року № 1467-р. Окремі положення дослідження кореспондують із цілями Програми Європейського Союзу «Цифрова Європа» (Digital Europe Programme), політикою Європейського Союзу у сфері цифрового врядування та Цілями сталого розвитку України на період до 2030 року, затвердженими Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, зокрема щодо розвитку інновацій, цифрової інфраструктури, ефективних інституцій та забезпечення відкритості й доступності діяльності публічної адміністрації.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0126U003901). Тему дисертації затверджено рішенням Вченої ради Науково-дослідного інституту публічного права від 21 листопада 2022 року (протокол № 15).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає у теоретичному осмисленні впливу глобальної інформатизації на розвиток сучасного публічного адміністрування, визначенні основних викликів і можливостей цифрової трансформації у сфері забезпечення публічних інтересів, а також у формуванні концептуальних засад цифрового публічного адміністрування в Україні.

Для реалізації мети дослідження поставлено такі основні *завдання*:

- визначити місце глобалізму у сучасному соціальному просторі;
- розкрити онтологію інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку;
- з'ясувати зміст сучасної концепції публічного адміністрування у кореляції з чинниками провокованих змін процесом глобальної інформатизації;

- визначити сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів;
- визначити основні загрози безпековому середовищу від глобальної інформатизації;
- розкрити стан нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації;
- сформулювати новітню концепцію цифрового публічного адміністрування в Україні.

Об'єкт дослідження становлять суспільні відносини у сфері реалізації публічною адміністрацією своїх функціональних обов'язків в епоху глобальної інформатизації.

Предметом дослідження є фактори впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційного дослідження становить сукупність загальнофілософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів пізнання, застосування яких забезпечило комплексний аналіз впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування (підрозділи 1.1, 1.2).

Базовим у дослідженні є *діалектичний* метод, який дав змогу розглядати глобальну інформатизацію та публічне адміністрування як взаємопов'язані явища, що розвиваються під впливом соціальних, технологічних і правових трансформацій (підрозділи 1.2, 1.3). Методи *аналізу* та *синтезу* використано при дослідженні сучасної концепції публічного адміністрування, визначенні впливу інформаційних процесів на діяльність публічної адміністрації, а також при характеристиці викликів і можливостей цифрової трансформації (підрозділи 1.3, 2.1).

Логіко-семантичний метод застосовано для уточнення змісту базових категорій дослідження, зокрема таких як «глобалізм», «інформатизація», «інформаційне суспільство», «цифрове врядування», «публічне адміністрування», «цифрове публічне адміністрування» та «публічний інтерес»

(підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, розділ 3). За допомогою *формально-юридичного* методу здійснено аналіз нормативно-правового забезпечення процесів цифровізації публічного адміністрування, розвитку електронного урядування, забезпечення інформаційної безпеки та адаптації діяльності публічної адміністрації до умов глобальної інформатизації (підрозділи 2.1, 2.2).

Системно-структурний метод використано для дослідження взаємозв'язків між процесами глобальної інформатизації та функціонуванням публічного адміністрування, а також для формування цілісного уявлення про цифрове публічне адміністрування як сучасну модель організації публічної влади (підрозділ 2.3). *Функціональний* метод застосовано для визначення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на реалізацію функцій публічної адміністрації та забезпечення публічних інтересів (підрозділ 2.1, розділ 3).

Порівняльно-правовий метод використано для аналізу європейських підходів і стандартів цифрового врядування та визначення можливостей їх упровадження у вітчизняну систему публічного адміністрування (підрозділ 2.3, розділ 3). Метод *юридичної герменевтики* застосовано при тлумаченні нормативно-правових положень, що регулюють інформаційні відносини, цифровізацію та функціонування публічної адміністрації в умовах розвитку інформаційного суспільства (підрозділ 2.3).

Методи *систематизації* та *теоретичного узагальнення* використовувалися на всіх етапах дослідження для формування авторських висновків, забезпечення внутрішньої логічної узгодженості роботи та розроблення концептуальних засад цифрового публічного адміністрування в Україні (розділ 3).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у формуванні та обґрунтуванні концепції цифрового публічного адміністрування в Україні в умовах глобальної інформатизації, а також у поглибленні теоретичних положень щодо впливу інформаційних процесів на розвиток теорії, функцій, механізмів і нормативного забезпечення сучасного публічного адміністрування. Основні

наукові положення та висновки, що відзначаються новизною та сформульовані особисто здобувачем, полягають у такому:

вперше:

- сформульовано концепцію цифрового публічного адміністрування як сучасного етапу розвитку публічного адміністрування в умовах глобальної інформатизації, сутність якої полягає не лише у впровадженні цифрових технологій у діяльність публічної адміністрації, а у трансформації адміністративно-правового механізму реалізації публічно-владної компетенції через цифровізацію адміністративної процедури, реєстрової основи адміністративного рішення, електронної взаємодії, автоматизованої обробки даних та цифрового адміністративного провадження, що обумовлює переорієнтацію діяльності публічної адміністрації на засади процедурної прозорості, цифрової доступності, інформаційної взаємодії, алгоритмічної підконтрольності та технологічної адаптивності;

- обґрунтовано, що глобальна інформатизація змінює адміністративно-правовий механізм реалізації публічної влади шляхом переходу до цифрових форм адміністративної діяльності, реєстрово-даних моделей адміністративного рішення та автоматизованої інформаційної взаємодії у сфері забезпечення публічного інтересу;

- визначено адміністративно-правову природу викликів публічного адміністрування в умовах глобальної інформатизації, яка проявляється у впливі алгоритмізації, цифрової залежності, концентрації даних і кіберзагроз на законність адміністративних рішень, межі адміністративного розсуду та гарантії захисту прав особи у цифровому середовищі;

удосконалено:

- підходи до визначення змісту сучасної концепції публічного адміністрування шляхом доповнення її положеннями щодо впливу глобальної інформатизації на механізми забезпечення публічних інтересів, реалізацію управлінських функцій та організацію діяльності публічної адміністрації;

– наукові положення щодо позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси забезпечення публічних інтересів через упровадження цифрових інструментів публічного управління, спрощення адміністративної взаємодії, підвищення оперативності прийняття управлінських рішень та розширення доступу до публічних послуг;

– теоретичні підходи до нормативного забезпечення адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації шляхом обґрунтування необхідності системного оновлення правових засад функціонування публічної адміністрації в умовах цифрової трансформації держави;

отримали подальший розвиток:

– положення щодо місця глобалізму у сучасному соціальному просторі та його впливу на трансформацію управлінських і правових процесів;

– наукові підходи до розуміння інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку, зокрема у частині взаємозв'язку між цифровізацією, інформаційним суспільством та забезпеченням публічних інтересів;

– доктринальні положення щодо ролі публічного адміністрування в умовах цифрової трансформації суспільства та необхідності забезпечення балансу між ефективністю цифрових управлінських рішень і дотриманням прав та свобод людини.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації теоретичні положення, висновки та пропозиції мають прикладний характер та можуть бути використані у:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого розвитку доктрини публічного адміністрування в умовах глобальної інформатизації, дослідження цифрової трансформації публічної влади, адміністративно-правового забезпечення цифрового врядування, електронної взаємодії суб'єктів публічної адміністрації, правового режиму даних та інформаційної безпеки у сфері публічного адміністрування (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *правотворчій діяльності* – при підготовці та вдосконаленні законодавства у сфері цифровізації публічного адміністрування, розвитку електронного урядування, функціонування державних інформаційних систем і реєстрів, запровадження цифрових адміністративних процедур, удосконалення механізмів електронної ідентифікації, автоматизованого прийняття рішень та забезпечення належного адміністративно-правового захисту прав особи в умовах цифрової трансформації держави;

– *правозастосовній діяльності* – у діяльності органів публічної адміністрації під час реалізації цифрових управлінських функцій, прийняття адміністративних актів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій, організації електронної взаємодії між суб'єктами владних повноважень, впровадження ризик-орієнтованих моделей адміністрування, забезпечення відкритості, прозорості, належної мотивованості та підконтрольності рішень у цифровому середовищі;

– *освітньому процесі* – при викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми», «Адміністративний процес», «Публічне адміністрування», «Інформаційне право», а також спеціальних курсів з проблем цифрового врядування, електронної демократії, цифровізації публічної влади та європейської інтеграції України (акт впровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження, окремі теоретичні висновки й практичні рекомендації доповідалися та обговорювалися на міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах. Зокрема, результати дослідження оприлюднено на науково-практичних конференціях, круглих столах: «Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення» (м. Київ, 25–26 січня 2023 року); «Правові основи відшкодування збитків від російської агресії: колективні та індивідуальні механізми» (м. Київ, 8 грудня 2023 року);

«Актуальні питання розвитку правової системи в сучасній Україні» (м. Львів – Торунь, 4 лютого 2025 року).

Публікації. Основні положення та висновки дисертації висвітлено у шести наукових працях, з яких три одноосібних статті опубліковані в журналах, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; три – тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 221 сторінку. Робота містить список використаних джерел з 258 найменувань на 27 сторінках.

РОЗДІЛ 1

«ГЛОБАЛІЗМ», «ІНФОРМАТИЗАЦІЯ», «ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ» ЯК ЯВИЩА ПРАВОВОЇ ДІЙСНОСТІ ТА ЧИННИКИ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

1.1 Місце глобалізму у сучасному соціальному просторі

Структурні зміни світового масштабу в політиці, економіці, культурі, притаманні останнім десятиліттям, мають глибокі онтологічні підстави. Спроби цілісного осмислення екологічної кризи, демографічних вибухів, виходу людини за межі земної сфери, прискорення ритму життя під впливом бурхливих соціально-політичних і антропних процесів призводять до усвідомлення принципової важливості врахування в сучасній ситуації таких фундаментальних онтологічних структур як людина, життя, час і простір. Що стосується останнього, то значущість просторового виміру саме соціального буття акцентувалася у зв'язку з наростаючими суперечливими процесами глобалізації. В рамках цього соціального явища стає очевидним присутність просторового фактора в культурних, економічних, політичних, правових, антропологічних процесах. Просторовість – одне з фундаментальних вимірів людського буття, яке структурує світогляд, картину світу і діяльність людини як родової істоти [8, с. 236].

Загалом поняття «простір» належить до однієї із фундаментальних категорій філософії, яка відтворює універсальні властивості матеріального світу та основні форми буття дійсності. Однак простір – це також своєрідна форма пізнання об'єктивної реальності, що формується на основі суспільно-історичного досвіду і змінює свій зміст відповідно до глибини наукового розуміння світу [140].

Варто зауважити, що сучасна наукова і філософська думка широко вживають категорію простору. Вчення про цей феномен лежить в основі

теоретико-методологічного і понятійно-термінологічного апаратів кожної конкретної системи філософських знань і охоплюють різносторонні аспекти системи пізнання. Існує багато визначень і тлумачень понять простору, безліч галузевих дисциплін по різному сприймає цю категорію та дає їй різноманітні трактування. Але базисними вважаються ті з них, які пропонує нам філософія [140].

Згідно із традиційними уявленнями, простір виступає основною формою існування матерії [140], що характеризується такими ознаками: 1) специфіка конкретного простору залежить від специфіки об'єктів, які розташовані в його межах; 2) в межах простору об'єкти, які його складають, певним чином співвідносяться між собою; 3) будь-який простір, який розглядається не абстрактно, а змістовно-предметно, є внутрішньо ієрархізованим; 4) будь-який простір є обмеженням (іншими словами, простір не охоплює все мислиме і немислиме, а є тим, за межами чого існують інші простори); 5) простір припускає наявність власного «центру», своєї «точки відліку», відносно якої визначаються «координати» об'єктів у даному просторі; 6) володіння певним простором вимагає певних відносин із тим, що перебуває за його межами [32, с. 32].

Тому поступово простір стає не тільки об'єктом, але й методом дослідження, що дозволяє з іншої сторони подивитися на фундаментальні проблеми соціально-філософського знання [8, с. 237]. Власне однією з таких вважається проблема соціальних трансформацій, зумовлених глобалізаційними процесами, адже останні істотно впливають на характер суспільних відносин, змінюють їх масштаб, інтенсивність та особливості перебігу.

Зважаючи на це не дивно, що у сучасному науковому та суспільному дискурсі спостерігається стійка тенденція до активного поширення категорій, пов'язаних із осмисленням глобалізаційних процесів. Такі поняття, як «глобалістика», «глобалізм», «глобалізація», «антиглобалізм», «глобальний світ», «глобальна свідомість», «глобальна культура», «антиглобалістика», «глобальні загрози» та інші, набули не лише широкого наукового вжитку, але й

стали невід'ємною частиною повсякденного життя, проникаючи у різні сфери суспільної діяльності.

У цьому контексті ключовими постають поняття «глобалізація» та «глобалізм», які, попри їх тісний взаємозв'язок, мають різну природу та функціональне призначення.

Загальноприйнята думка полягає у тому, що поняття глобалізація походить від французького слова «global» – загальний, всесвітній та латинського «globus» – куля. Спочатку від цього слова було утворено прикметник «глобальний», англ. global, тобто той, який має відношення до земної кулі, а сама сонетика слова global полягає в тому, що утворює дієслово globalize, чим перетворює визначене явище на глобальне, світове [160, с. 173]. Означене поняття зародилось приблизно біля другої половини XX століття. Науковцями які давали визначення поняттю та розкривали її сутність були Малколм Вотерс, Роланд Робертсон, Ентоні Гіденс, Зигмунт Бауман, Ульріх Бек, Джонатан Фрідман. У сучасній інтерпретації він використовується для пояснення створення чогось нового, процес що зумовлений швидким розвитком економічних, фінансових, комунікаційних інформаційних мереж.

Наукова література визначає, що глобалізація не має єдиного універсального визначення, оскільки охоплює економічні, політичні та інформаційні аспекти розвитку сучасного світу [207, с. 2–3]. Тому у науці існує багато визначень поняття глобалізації. Приміром, В. Воронкова визначає глобалізацію як процес універсалізації, становлення єдиних для всієї планети Земля структур, зв'язків і відносин в різних сферах життєдіяльності [20, с. 1].

Зокрема на думку відомого українського вченого В. Погорілка, глобалізація в розвитку сучасного суспільства поступово охоплює всі сфери суспільного життя – політичну, економічну, соціальну, духовну – і зумовлює трансформації в них на всіх рівнях – міжнародному, регіональному, національному, місцевому [62, с. 3]. Тобто процеси глобалізації охоплюють не тільки економіку, а й політику, освіту, культуру, екологію, туризм, безпеку, інвестиції, технології,

фінанси; вони також впливають на рух товарів і послуг, робочої сили, інформації [97].

Якщо спробувати дати визначення глобалізації кількома словами, то можна сказати, що глобалізація – це, за словами відомого українського дослідника проблем глобалізації О. Білоруса, процес прискорення та вдосконалення різноманітних міжнародних потоків товарів та інформації в загальному контексті соціального розвитку [14, с. 103]. Якщо ж дати більш широке визначення, то можна сказати, що глобалізація – це процес інтенсифікації взаємозв'язків між різними формами організації суспільного життя, внаслідок якого посилюється взаємозалежність акторів міжнародних відносин [164, с. 286; 146, с. 117].

Вчений Ю. Павленко стверджує, що у сучасній науковій літературі виокремилися три основні підходи до глобалістичної проблематики: 1) гіперглобалістів, які вважають, що сучасна глобалізація становить якісно нову добу в розвитку людства, яке у вигляді окремих народів та держав цілковито підпорядковується функціонуванню глобальної мегасистеми, передусім дисципліні світового ринку; 2) скептиків, які твердять, що глобалізація це переважно міф і що відповідні процеси, маючи глибоке історичне коріння, є розгортанням давніх тенденцій, які накладаються на розвиток окремих націй-держав, а не визначають їх; 3) трансформаціоністи, за якими тепер світ справді переживає якісні перетворення на глобальному рівні, але ці перетворення мають глибоке історичне коріння і у цілому не нівелюють етнонаціональне та цивілізаційне різмаїття соціокультурних й економічних форм [95].

Загалом глобалісти переконані, що перевагами глобалізації є доступ до нових передових технологій, підвищення ефективності виробництва, зростання конкуренції, розвиток інформаційних технологій, висока мобільність робочої сили та капіталу, підвищення життєвих стандартів, більша відкритість країн, підвищення рівня оплати праці. І як результат – зменшення торгівельних бар'єрів, загальне підвищення добробуту в світі, єдині світові стандарти в усьому [49, с. 95].

Дані які свідчать про зростання транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) у світі є такими: після другої світової війни ТНК створювали близько 100 іноземних філій за рік, то зараз майже в тисячу разів більше. У світі нині нараховується понад 800 тис. іноземних філій, якими володіють 63 тис. фінансових компаній. При цьому 270 тис. філій розміщені у розвинених країнах, 360 тис. – у країнах, що розвиваються, і 170 тис. – у країнах з перехідною економікою. Нині ТНК контролюють орієнтовно 80% світового технологічного потенціалу в приватному секторі і приблизно стільки ж у торгівлі [251].

Відповідно, можемо узагальнити, що процес глобалізації може впливати на різні держави по різному. Зокрема у негативному прояві він може виражатися у загостренні міжнародної конкуренції, коли малі і середні підприємства мають змагатися із ТНК і виборювати своє право на існування.

Позитивний вплив процес глобалізації має коли стимулює до розвитку держави, правові механізми та можливості вирішення глобальних проблем. Зокрема серед глобальних проблем найчастіше фігурують сировинна, продовольча, екологічна, демографічна, енергетична, проблеми миру та роззброєння, подолання бідності та відсталості, які не нові для людства [143]. От, приміром, екологічна проблема в умовах глобалізації набуває принципово нового змісту, оскільки її вирішення потребує узгоджених дій держав, міжнародних організацій та наднаціональних інституцій, що об’єктивує формування глобального екологічного врядування та відповідних правових механізмів співпраці.

Так Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку розробляє програми покращання якості природного середовища та загального екологічного стану. Ця комісія і ряд інших міжнародних організацій визначають критерії екологічної безпеки, розробляють короткострокові та довгострокові програми. У 2000 році витрати на природоохоронні заходи зросли приблизно у 6 разів проти рівня витрат 1970 року. Важливу роль в охороні навколишнього середовища відіграє регіональне співробітництво. Зокрема, у документах ЄС неодноразово підкреслювалась необхідність розвитку регіональної стратегії у цій сфері і

раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є найбільш кризовим в екологічному плані. В ЄС навіть система оподаткування будується таким чином, щоб стимулювати збереження природного середовища [143].

Також з позитивного варто відмітити, що глобалізаційні процеси призводять до розвитку інформаційних технологій та залучення іноземних інвестицій. Далеко ходити не треба – типовий і добре задокументований приклад залучення іноземних інвестицій демонструє Польща. Після вступу до Європейський Союз у 2004 році Польща активно створила сприятливі умови для іноземного капіталу: податкові пільги, спеціальні економічні зони, спрощені адміністративні процедури. У результаті країна стала одним із ключових реципієнтів прямих іноземних інвестицій у Центрально-Східній Європі. От, приміром, компанія LG інвестувала значні кошти у створення виробничих потужностей з виготовлення акумуляторів для електромобілів у місті Вроцлав. Це не лише забезпечило тисячі робочих місць, а й сприяло розвитку суміжних галузей, трансферу технологій та інтеграції країни у глобальні виробничі ланцюги [253]. Аналогічно, американська компанія Intel у 2023 році оголосила про масштабні інвестиції у будівництво напівпровідникового підприємства в Польщі, що стало частиною ширшої стратегії розвитку європейського технологічного сектору [252].

Щодо України, зрозуміло, що воєнні дії та ризики одразу накладають свій відбиток на інвестиційну діяльність. Однак, варто зауважити, що не зважаючи на всю складність нинішньої ситуації, держава намагається полегшити становище бізнесу в Україні, надати підтримку його існуванню та подальшому розвитку. Адже, цілком зрозумілим є той факт, що саме інвестиції є основою для забезпечення функціонування бізнесу та відновлення української економіки у період війни та після її закінчення [100, с. 550]. Так за даними Національного банку, протягом 2023 року приплив прямих іноземних інвестицій в Україну становив 4247 млн дол., що в 7,6 рази більше, ніж обсяг інвестицій за 2022 рік, але на 42% менше, ніж 2021 рік. Проте навряд чи можна говорити про справжнє

(реальне) відновлення інвестування з-за кордону. Основний приплив капіталу генерує бізнес, який працює і реінвестує одержаний прибуток [50]. Запас або накопичення прямих іноземних інвестицій на початок 2024 року становив 55,2 млрд дол., що на 6,3% більше, ніж на початок 2023 року, і на 16,5% менше, ніж на початок 2022 року [144].

Але для побудови привабливого інвестиційного клімату в Україні та швидшого залучення інвестицій необхідно врахувати низку факторів та доопрацювати їх: 1) створення сприятливих нормативно-правових умов для діяльності іноземних інвесторів, прозорість прийняття рішень з інвестиційних питань; 2) продовження реформи судової системи; 3) запровадження механізму державного страхування та інформаційної підтримки іноземних інвестицій в умовах війни; 4) активний пошук сучасних платформ та інноваційних інструментів для залучення іноземних інвестицій; 5) відновлення зруйнованих потужностей та розбудова потужної інноваційної інфраструктури (бізнес-інкубаторів, індустріальних парків, кластерів) [100, с. 550–551].

Відтак можемо узагальнити, що посилення взаємозалежності держав, суспільств та інформаційних систем об'єктивно зумовило потребу у формуванні відповідної концептуальної моделі осмислення нової глобальної реальності. Зокрема існує думка, що зсув у бік технологічної, економічної, культурної та політичної взаємопов'язаності формує «глобалістську» ідеологію [240], яка відображає ідею нової реальності, підлаштованої під наявні виклики та перспективи майбутнього.

Уперше концепцію глобалізму виклав, як прийнято вважати, З. Бжезинський у 1968 році. Зокрема він передбачав, що глобалізм як нова форма суспільно-політичного ладу прагнутиме до всеохоплюючого панування і перерозподілу світових ресурсів. Іншими словами, глобалізм тлумачився як, в першу чергу, планетарний ринок, світова корпоративна імперія, новий світовий лад, у якому нанівець зводиться роль націй-держав в економічному, політичному, соціальному та культурному плані, а також активно трансформується особистість у нових умовах соціалізації [13].

З цього маємо, що глобалізм тісно пов'язаний з поняттям інтеграція, і якщо описувати зміст поняття «глобалізм», варто визначити, що він являє собою концепцією, яка визначає способи, механізми та ідеї інтеграції між культурами та країнами, процесами та явищами, процедурами та практиками тощо під егідою спільних цінностей.

У науці прийнято виокремлювати такі цінності глобалізму як універсальність в організації соціального простору, демократичне управління, свобода (у тому числі й світоглядна) та права людини, глобальне суспільство, глобальний вільний ринок, інтеграція [168, с. 171]. Вони інтегровані у різні аспекти суспільного життя, зокрема політику, економіку, культуру та технології.

Загалом проаналізувавши поняття глобалізму, можна визначити його як ідею, що пояснює загальні напрямки розвитку сучасного світу, але більш чітко ці процеси проявляються саме через глобалізацію, яка відображає реальні зміни, які відбуваються у різних сферах життя.

Отже, глобалізація як процес провокує відповідні зміни, а глобалізм як відповідна концепція «мислення» має: 1) визначити механізм впровадження цих змін; 2) виокремити та передбачити найбільш вірогідні сценарії результатів та наслідків від їх системного впровадження; 3) розробити комунікативно-інформаційні взаємодії, здатні ефективно адаптувати наявний стан до бажаного (необхідного).

Наприклад, з точки зору функціонування держави, як суверенної політико-територіальної організації, державні органи влади мають:

1) пристосовуватись до швидких темпів глобалізації та зміни умов у яких вони функціонують;

2) реагувати на виклики та умови, які виникають у зв'язку з глобалізацією, а саме адаптація національного законодавства з міжнародними угодами та стандартами;

3) під тиском глобалізації встановлювати більш тісні зв'язки з міжнародними організаціями, що призводить до підписання як багатосторонніх, так і односторонніх угод;

4) розвивати відносини з іншими державами для вирішення глобальних проблем (економічних, демографічних, енергетичних, проблеми миру та війни).

Окрім того, технологічний процес, який стимулюється глобалізацією, вимагає від державних органів зміни способів управління [145] та перегляду змісту соціальних функцій держави, основне завдання яких полягає у забезпеченні необхідного рівня соціального відтворення та перерозподілу суспільного багатства [24, с. 53].

Зокрема вважається, що з процесами глобалізації пов'язана переоцінка ролі національної держави як основного інструмента соціального регулювання і захисту. Традиційно соціальний захист асоціювався з державою, адже формування соціальної політики стало невід'ємною частиною процесів розбудови національної держави. Соціальна політика держави завжди мала на меті не лише зростання добробуту громадян, а й формування політичної солідарності та почуття приналежності до певної громади. В умовах глобалізації соціальна політика перестає існувати тільки в межах певної держави, бути її особливою прерогативою. Нині наявні тенденції до формування єдиної й глобальної соціальної політики, суб'єкт якої – наднаціональне джерело. У цьому розумінні національна держава діє як частина глобальної політичної системи. Формується новий тип соціальної політики – наддержавний. Суб'єктами такої політики є такі структури, як Організація економічного співробітництва і розвитку (OECD), Світовий банк (The World Bank), Міжнародний валютний фонд (IMF), Світова організація торгівлі (WTO) тощо. Як зазначає В. Деріга, на практиці дані організації виступають не тільки економічним, але і політичним інструментом країн «золотого мільярду» в реалізації неоліберальної форми глобалізації, нав'язуючи свою політичну волю державам [30]. Так, Світовий банк вимагає від національних урядів забезпечувати лише мінімальний рівень соціального захисту, а Світова організація торгівлі ініціює приватизацію медичного та соціального обслуговування [24, с. 53–54].

Попри те, що глобалізація зумовлює послаблення традиційної ролі держави [24, с. 53], все ж таки глобалізм створює сприятливі умови для формування

універсальної цивілізації: безперервна освіта для всіх упродовж усього життя; етичні аспекти інформаційного співтовариства та діалогу між різними культурами; екологічні вимоги до розвитку техносфери тощо. Практична реалізація ідей глобалізму зумовлює формування нової економічної моделі, а відповідно – і нових форм соціальної організації, що ґрунтуються на знаннях та інформаційних ресурсах. Водночас процеси глобальної міграції сприяють посиленню політичного впливу на світовому рівні, який проявляється як з боку провідних держав, так і з боку країн, що відстають у геополітичному розвитку. Така динаміка глобальної політичної експансії потенційно несе ризики дестабілізації існуючого світового порядку, оскільки значною мірою реалізується в інтересах держав – лідерів геоекономічного розвитку (є емітентами світової валюти) та геополітичного розвитку. Антиглобалізм об'єктивно перешкоджає перетворенню світу на одновимірну, безальтернативну субстанцію, коли в людства віднімається право на різноманітність, на альтернативу розвитку та коли йому нав'язується певна модель, що сліпо копіює цінності, засади й устрій країн-супердержав або однієї цивілізації [61, с. 11].

Аналіз сучасного стану антиглобалістського руху дозволяє запропонувати ряд моделей, сценаріїв його розвитку: 1) рух антиглобалізму на основі повного розгортання наступального потенціалу стає віссю сил, що систематично протистоять ідеології і практиці глобалізації; 2) перетворення антиглобалізму на підсистему, чинник заборони, противагу міжнародного політичного суспільства, що веде в глобальному суспільстві боротьбу за максимальну широту, демократичність і ефективність контролю над глобалізаційними процесами; 3) включення антиглобалістського руху (або деяких його секторів) в інститути глобальної політичної влади і встановлення нових домінант розвитку світу. Гетерогенність складу антиглобалістського руху, рівень розвитку не дозволяють говорити про існування цілісної ідеології антиглобалізму, що розділяється всім спектром суспільнополітичних сил, що беруть участь в цьому русі. Слід визнати, що вироблення єдиної ідеології антиглобалістського руху справа майбутнього, оскільки цей рух надзвичайно різномірний по складу. У ньому представлені і ті,

хто виступає проти глобалізації у принципі, вважаючи, що міжнародні фінансові інститути і ТНК не піддаються реформуванню, а тому підлягають усуненню, і ті, хто бореться головним чином за врегулювання проблем «третього світу»; у його рядах як ті, для кого першорядне значення має боротьба з фінансовими спекуляціями, так і ті, хто стурбований рішенням соціальних проблем Заходу. Нарешті, серед його учасників немало тих, хто, рахуючи процес глобалізації закономірним, об'єктивним явищем, протестує лише проти неоліберальної версії глобалізації і методів її проведення, прагне відшукати і реалізувати альтернативу нинішньої глобалізації – більш демократичної і людянішої («гуманістичної глобалізації»), стоїть за інший тип світових відносин («іншу глобалізацію») [168, с. 229].

Разом з тим, варто зауважити, що навіть попри те, що існують очевидні відмінності у поглядах між глобалістами (тобто прихильниками цього процесу) та скептиками, важливо відмітити точку дотику між ними. А саме: 1) в останні десятиліття в економічній взаємозалежності всередині та між регіонами спостерігалось помітне зростання, хоча і з багатоаспектними наслідками для різних спільнот; 2) міжрегіональна та глобальна (політична, економічна, культурна конкуренція вносить зміни у старі ієрархії та зумовлює появу нових відмінностей у рівні добробуту, влади та привілеїв); 3) транснаціональні та міжнародні проблеми, як, наприклад, поширення генетично модифікованих продуктів та глобальний тероризм, стають дедалі актуальнішими, примушуючи брати під сумнів традиційну роль, функції та інституції відповідальності національного уряду; 4) тривала експансія міжнародних організацій на глобальному та регіональному рівнях – від ЄС до СОТ, яка порушує важливі нормативні питання щодо того, як сконструювати світовий порядок [146, с. 117].

Однак треба визнати, що глобалізм як принцип побудови нової соціальності «краде» звичний образ життя у певного кола людей, погіршує матеріальне становище та змінює їх соціокультурне оточення, що, безумовно, викликає протест і незадоволення. Глобалізм розглядає взаємовідносини «Схід –

Захід» і «Північ – Південь» з точки зору переваги культури та цінностей Заходу та Півночі [68, с. 71].

Таким чином, сучасна ідеологія глобалізму передбачає необхідність урахування впливу глобальних процесів на механізми суспільного розвитку, управлінський контекст державотворення та розвиток міжнародних відносин, що, у свою чергу, зумовлює потребу в адаптації стратегій і політик держав та інших суб'єктів до умов інтеграційного та взаємопов'язаного розвитку сучасного світу [44].

Відповідно, узагальнивши проведені розвідки, можна стверджувати, що попри значний науковий інтерес до проблематики визначення природи глобалізації та власне, глобалізму, як явища, яке супроводжує його на кожному етапі розвитку, у науковій літературі немає чіткої ідентифікації його категорійно-змістової складової. Це не дає можливості вичерпано визначити його сутність.

Пропонуємо глобалізацію як закономірний об'єктивний процес, який сприяє відкриттю можливостей та розвитку суспільства, ідентифікувати з точки зору суспільно-політичного феномену, що об'єднує навколо спільної мети безчисельну систему акторів, здатних перетворити потенціал глобальних взаємодій у практичну площину. Водночас глобалізм визначаємо з точки зору суб'єктивізму, який полягає у зміні парадигм мислення та поведінки невизначеного кола осіб на основі розвитку глобальних трансформацій;

Отже, шлях України до формування ефективної, правової, демократичної та розвиненої держави щільно пролягає через глобалізм, який, своєю чергою, дає поштовх для імплементації міжнародних стандартів, правильного вибору інноваційно-інвестиційного розвитку та побудови ефективної системи управління публічними справами.

1.2 Онтологія інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку

На початку постнеокласичного етапу розвитку людства була неминуча поява нового розуміння Природи, розширення знання про неї. На цій основі виникли нові концепції й технології, що сприяють вирішенню тих проблем, які вважалися нерозв'язними та формують передумови виникнення нової парадигми [169] цивілізаційного розвитку.

Загалом парадигмальне моделювання має велике значення для осмислення сучасних цивілізаційних трансформацій, адже дозволяє виявляти фундаментальні закономірності розвитку складних систем та окреслювати шляхи їхнього гармонійного функціонування. Зокрема існує думка, що розуміння сутності парадигм, уміння розпізнавати зародження нової парадигми і вчасно знаходити їй застосування – здібність, котру необхідно розвивати кожній людині [148, с. 3].

Варто уточнити, що парадигмою іменується «зразок». У філософію науки це поняття було введено позитивістом Г. Бергом, але більш ширше тлумачення та застосування воно одержало після виходу в 1962 році праці американського вченого Т. Куна [72], де під терміном «парадигма» розуміли визнання тих наукових відкриттів, які дозволяли науковій спільноті побудувати модель вирішення конкретних проблем. Учений довів, що на стадії стабільного наукового розвитку дослідники працюють у межах існуючої парадигми, застосовуючи її до всіх дослідницьких фактів та випадків. Коли парадигма виявляється непридатною для пояснення нових фактів, вона вичерпує себе, й тоді виникає криза в науці, що завершується зміною парадигми. Наукові революції він представляв як дискретні зрушення, епістемологічну зміну парадигми, тоді як панування парадигми визначається станом «нормальної науки» [81, с. 270].

Сьогодні у загальному значенні вона використовується для позначення сукупності базових ідей, принципів, наукових підходів і уявлень щодо функціонування та розвитку конкретних явищ. Це своєрідна модель мислення,

що задає рамки дослідження, формує категоріальний апарат і визначає допустимі способи пояснення явищ.

Також можна стверджувати, що це система теоретичних, методологічних й аксіологічних установок, що беруться за зразок розв'язку наукових задач і визнаються всіма членами наукової спільноти [167, с. 73].

Тож цілком логічно, що кожній базовій моделі суспільного процесу відповідає конкретна наукова парадигма. Власне постнеокласична трансформація наукового знання зумовила формування інформаційної парадигми як нової світоглядно-методологічної основи, сутність якої полягає у переході до «інформаційного» бачення світового порядку, де інформаційна складова всіх матеріальних і соціальних систем розглядається як ключове джерело їхнього розвитку, самоорганізації та еволюції [169].

Водночас однією з ключових у глобальному дискурсі другої половини ХХ – початку ХХІ століття стала концепція сталого розвитку, яка визнана всіма країнами, що входять до складу ООН, в якості одного з пріоритетів людства, перехід до якого має відбуватися на національному та глобальному рівнях [165]. Загалом її поява виникла у відповідь на бурхливий розвиток світової економіки, адже якщо на ранніх етапах розвитку втручання людини в природу носило переважно локальний характер і не викликало незворотного руйнування природного середовища, то останні два століття з орієнтацією економічної політики провідних країн світу на теорію економічного зростання втручання людини стало системним і призвело до нестачі та часткового вичерпання невідновних природних ресурсів. В цей же час з'явилися перші ознаки глобальних криз (екологічної та соціальної), пов'язаних із забрудненням довкілля та загостренням суспільних проблем [170, с. 265]. Тому не дивно, що в Україні термін «сталий розвиток» все частіше вживається бізнес-спільнотою, використовується в корпоративних виданнях, фігурує в офіційних політичних і економічних документах різного рівня [170], відображаючи перехід від суто економічного бачення прогресу до інтегрованого підходу, що поєднує економічні, соціальні та екологічні чинники.

Сьогодні вже неможливо говорити про сталий розвиток безвідносно до проблем глобалізації, розвитку постіндустріального інформаційного суспільства, оновлення нової (інтелектуальної) економіки. Різні виміри стійкості і сталості розвитку, такі як економічний, соціальний, екологічний, у своїй єдності набувають нового характеру в умовах інформаційного суспільства, основною критеріальною ознакою якого є певна дематеріалізація виробництва і економіки в цілому. У стратегічних сценаріях глобального розвитку у XXI столітті особлива увага приділяється співвідношенню і взаємозв'язку між новою технологічною основою інформаційного суспільства і сталим розвитком. Останніми роками стало зрозуміло, що фактично в кожному вимірі сталого розвитку – економічному, соціальному, екологічному – нові технології інформаційного суспільства можуть відігравати не лише позитивну, а й негативну роль, що залежить від рамок політичних систем, в які інтегрована нова технічна база. Своєю чергою і політичні системи (держави), й економічні системи трансформуються під впливом глобалізаційних процесів, які у своїй сучасній силовій формі ведуть до формування нового глобального світопорядку – системи глобалізму. Утворюється своєрідний трикутник взаємозв'язку: глобалізація – глобальне інформаційне суспільство – сталий розвиток. Очевидно, що саме сталий розвиток є імперативом і метою. Глобалізація та інформатизація не є самоціллю, це лише передумови і фактори, які впливають на сталий розвиток як на національному, так і на глобальному рівні [77; 14, с. 17].

Відповідно, висуваємо припущення, що у цьому контексті інформаційна парадигма постає не лише як теоретична основа нового наукового світогляду, а й як практичний інструмент забезпечення збалансованого розвитку.

Щоб спростувати чи підтвердити зазначене варто вказати, що сьогодні одна з найпоширеніших фраз звучить так: «хто володіє інформацією, той володіє світом» [19, с. 177]. Це означає, що інформація є однією з ключових категорій, через яку пояснюються процеси розвитку сучасного суспільства. Вона супроводжує людину в усіх сферах життя – від повсякденного спілкування до складних наукових і управлінських рішень. Приміром, О. Кохановська трактує її

як: 1) особисте немайнове благо; 2) результат творчої, інтелектуальної діяльності, тобто як об'єкт виключних прав; 3) інформаційний продукт, ресурс, документ, тобто об'єкт, який може бути інформаційним товаром і предметом будь-яких правочинів, з урахуванням особливостей і специфіки його як об'єкту особливого роду [66].

Макаренко Є. у своїй праці зазначає, що інформація адекватно відтворює явища і закони зовнішнього світу, духовну діяльність людства, створює можливості передбачення і перетворення дійсності в інтересах міжнародної спільноти. Інформація перетворилася на глобальну цінність, тобто має міжнародний характер, а також виступає складовим компонентом інших життєво важливих глобальних процесів [76, с. 17; 19, с. 177].

Зокрема зараз ми спостерігаємо характерний також і для інших країн світу процес самоорганізації вітчизняного інформаційного простору, формування системи соціальних інформаційних мереж. Розвиток цього виду спілкування, що є системою горизонтальних інформаційних обмінів між членами суспільства й об'єднаннями громадян співзмірного соціального виміру, сприяє об'єднанню громадян за інтересами і цим самим сприяє розвитку соціальної структури суспільства, у загальносуспільному масштабі – розвитку громадянського суспільства, загальносуспільної єдності, допомагає поширенню соціального досвіду, у тому числі й у сфері освоєння нових інформаційних технологій. Формування стабільних соціальних структур і найбільш ефективних способів капіталізації ресурсів обумовлено можливостями мережевих взаємодій: соціальний капітал визначається не так обсягом наявних ресурсів, як можливостями їх мобілізації в мережі і є особливим ресурсом, що впливає на динамічність і широту мережі, служить джерелом її розвитку та одночасно виробляється в ній [155].

З огляду на зазначене можемо визначити, що цілком закономірним наслідком посилення ролі інформації стало формування процесів інформатизації, яка, до речі, не лише супроводжує глобалізаційні процеси, але й значною мірою визначає їх зміст і динаміку [45].

Досліджуючи думку науковців, варто звернути увагу на позицію О. Карпенка, який визначив інформатизацію як процес створення та використання інформаційних ресурсів і технологій, спрямованих на забезпечення розвитку суспільства, підвищення рівня його організації та ефективності функціонування державних інституцій [51, с. 86]. За такого інтерпретування інформатизація виступає як соціально-управлінський феномен, що безпосередньо впливає на трансформацію процедур здійснення публічного адміністрування та загалом позитивно позначається на розвитку безпекового середовища.

Водночас інформатизація має і нормативно-правове закріплення. Відповідно до положень Закону України «Про Національну програму інформатизації», інформатизація – це сукупність взаємопов’язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, технологічних та виробничих процесів, спрямованих на створення умов для забезпечення розвитку інформаційного суспільства та впровадження інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій [124]. У цьому ж законі закріплено і поняття засобів інформатизації, – комп’ютери, електронно-обчислювальна техніка, програмні продукти, інформаційні системи або їх окремі елементи, електронні комунікаційні мережі, що використовуються для реалізації інформаційно-комунікаційних технологій [124].

Тому не дивно, що з позиції О. Карпенка інформатизація є процесом системного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність держави та суспільства, який сприяє підвищенню ефективності управління та розвитку інформаційного суспільства [51, с. 94].

Свою чергою, О. Соснін визначає інформатизацію як процес створення умов для задоволення інформаційних потреб суспільства шляхом формування інформаційних ресурсів і впровадження сучасних технологій їх обробки [154, с. 9–11]. Таке визначення акцентує увагу на інших аспектах інформатизації, зокрема на ресурсному та функціональному, які репрезентують її роль у забезпеченні інформаційної взаємодії та доступу до інформації.

Отже, яскраво бачимо, що інформатизація постає як багатовимірний та динамічний процес, що охоплює створення, обробку та використання інформації і є основою формування сучасного інформаційного суспільства. При цьому процеси інформатизації по ступеню досягнення кінцевої та проміжної мети у розвитку суспільства поділяють на три етапи: 1) створення соціальних, економічних і технічних умов формування і початкового задоволення інформаційних потреб населення; 2) розвиток інформаційної інфраструктури і забезпечення умов для її включення в світову; 3) розвиток і задоволення основних інформаційних потреб населення країни [54, с. 234].

Це дає нам розуміння того, що інформатизація є не лише інструментом підвищення ефективності управлінських процесів, а й формує основу для комплексної міжсекторальної взаємодії, створюючи нові можливості для розвитку освіти, науки, бізнесу та культури, забезпечуючи доступ до знань, оперативний обмін інформацією та оптимізацію процесів прийняття рішень.

Таким чином, з означеного слідує, що інформаційна парадигма постає як закономірний результат та водночас інтелектуальне відображення процесів глобальної інформатизації.

На нашу думку, глобальну інформатизацію можна визначити як динамічний процес створення єдиного цифрового простору, що трансформує механізми суспільної взаємодії, публічного адміністрування та економічної діяльності, створюючи якісно-нове підґрунтя для функціонування інформаційного суспільства.

Однак варто враховувати, що глобальна інформатизація впливає на створення не лише нових можливостей для розвитку, але й формує комплекс загроз для суспільства. Інформатизація створює умови для виникнення ризиків, коли поєднуються технічні, інформаційні та психологічні впливи.

Найбільше у сучасному світі глобальна інформатизація створює загрозу саме економічним та соціальним сферам. Насамперед це кібернетичні загрози, які пов'язані з поширенням кіберзлочинності, хакерськими атаками та втручанням у роботу інформаційних систем. Сьогодні особливої актуальності

набувають атаки на об'єкти критичної інфраструктури, що можуть призводити до серйозних економічних та соціальних наслідків [54, с. 18–20]. Наприклад, у лютому Агентство з кібербезпеки та захисту інфраструктури (CISA), Національне агентство безпеки (NSA) та ФБР разом із партнерами опублікували серйозне попередження. Вони звернули увагу ключових секторів інфраструктури на потенційні кіберзагрози, підкресливши вразливості, які вже використовувалися атакуючими, що пов'язані з Китайською Народною Республікою. І це не лише проблема США. Кібератака на ядерний об'єкт у Великій Британії нещодавно продемонструвала, наскільки важливим є захист об'єктів інфраструктури [56].

Щодо України, то повномасштабне вторгнення в 2022 році призвело до різкого зростання частоти та масштабів цих атак. Наприклад, спроби Росії проникнути в ІТ-периметр «Укренерго» – ключового оператора системи передачі електроенергії в Україні – зросли втричі порівняно з мирним часом, а урядова команда реагування на комп'ютерні надзвичайні події України (CERT-UA) зафіксувала 1123 кібератаки за перші півроку повномасштабного вторгнення Росії [46]. Водночас за даними Міжнародного енергетичного агентства, кількість інцидентів, пов'язаних з інфраструктурою, зросла вдвічі [56].

Щоб вирішити цю нагальну проблему, міжнародна спільнота має розглянути можливість створення глобального кібердоговору, спрямованого на посилення захисту критичної інфраструктури. Такий договір міг би базуватися на існуючих рамках, запроваджуючи обов'язкові заходи для підвищення стандартів кібербезпеки. Наразі середовище регуляцій у сфері кібербезпеки включає суміш федеральних законів, галузевих стандартів і галузевих рекомендацій, але жоден із цих регламентів не забезпечує комплексного підходу для всіх секторів критичної інфраструктури [56].

Отже, зазначений матеріал дає розуміння того, що глобальна інформатизація призводить не лише до стрімкого розвитку суспільства, а й водночас створює ризики для інформаційної, соціальної та національної безпеки

держави. Серед цих ризиків можна виділити психологічні, кібернетичні, геополітичні та інформаційні.

Таким чином, маємо, що глобальна інформатизація – це складний і неоднорідний процес, який при створенні нових можливостей впливає на всі сфери суспільного життя. З одного боку, глобалізація інформаційних процесів забезпечує швидкий обмін знаннями, доступ до інновацій та інтеграцію різних країн у єдиний інформаційний простір. Це створює сприятливі умови для економічного зростання, підвищення рівня освіти та ефективного управління, що є важливими складовими сталого розвитку. Проте з іншого, – інформаційна глобалізація виступає джерелом нових викликів та ризиків, зокрема для безпеки держави, суспільства та окремої особи, посилюючи проблему цифрової нерівності.

Відповідно, інформаційна глобалізація виступає одночасно як фактор розвитку і як джерело нових викликів. Досягнення сталого розвитку в цих умовах можливе лише за умови ефективного управління інформаційними процесами, забезпечення рівного доступу до технологій та формування належного рівня інформаційної безпеки.

Повертаючись до розгляду проблематики розкриття сутності інформаційної парадигми, на нашу думку, наведений матеріал демонструє факт того, що вона забезпечує концептуалізацію тих глибоких трансформацій, які відбуваються у сучасному суспільстві під впливом інформаційних чинників. Іншими словами, якщо інформатизація фіксує реальні зміни у способах виробництва, обміну та використання інформації, то інформаційна парадигма формує методологічні засади їх осмислення, інтерпретації та прогнозування.

Так за твердженнями Є. Голуб, інформаційна парадигма лежить в основі філософсько-методологічного підходу до пояснення найактуальніших наукових проблем сучасності. Це обумовлюється тим, що поняття «інформація» є одним із основних у діалектиці й методології наукового пізнання, оскільки характеризує найважливіші процеси еволюції об'єктивної дійсності. Воно все більше набуває самостійного філософського статусу, виконуючи важливу світоглядну й

методологічну функції. Як зауважує вчена, на основі аналізу еволюції інформації та характеру інформаційних взаємодій на різних рівнях структурної організації матерії, з урахуванням її складності, можна дійти висновку, що суть усіх можливих взаємодій систем різної природи можна інтерпретувати з позицій інформаційного підходу (як методу наукового дослідження для побудови фундаменту нової наукової картини світу), який ототожнюється з інформаційною парадигмою (на методологічному рівні). Цією парадигмою стає «інформаційне» бачення світового порядку; її сутність полягає в тому, що інформаційна складова всіх матеріальних систем є джерелом процесів розвитку, що відбуваються в них [22].

Водночас В. Почерняєв, В. Гладких та Н. Сивкова стверджують, що: «парадигма в теорії інформації є фундаментальним поняттям, яке приводить до розуміння інформації [222; 248]. Парадигма являє собою набір принципів і методологію, що визначають розуміння інформації. На сьогодні в теорії інформації немає такої парадигми. Загалом відсутність інформаційної парадигми може зумовлюватися різними факторами, включаючи обмеженість досліджень у цій галузі науки. Однак на цей час уже зроблено висновок, що в галузі інформаційних технологій і комп'ютерних наук інформаційна парадигма відіграє ключову роль, оскільки заснована на обробці, збереженні та передачі інформації [101, с. 53]. У результаті наукового аналізу поняття «інформація» вчені пропонують інформаційну парадигму у вигляді таких тверджень: 1) твердження існує незалежно від матерії; 2) твердження набуває змісту та бере участь у цілеспрямованій взаємодії тільки в інформаційних системах, які доповнюють даний тип знання; 3) твердження завжди представлене в закодованому вигляді, але його зміст не змінюється залежно від типу коду; 4) інформаційний обмін між матеріальними інформаційними системами відбувається за допомогою фізичних взаємодій, пов'язаних із передачею кодів; 5) створення нових тверджень можливе лише всередині інформаційної системи; 6) інформація може бути пов'язана з інформаційними системами, які існують в інших реальностях і фізично не взаємодіють із нашим матеріальним всесвітом [101, с. 57].

Отже, інформаційна парадигма ще перебуває на стадії становлення й концептуального осмислення, а її категоріально-понятійний апарат не є остаточно усталеним. Водночас вона поступово набуває статусу методологічної основи для пояснення складних процесів, які відбуваються в природі, суспільстві та техносфері.

Тому доречною є думка Ф. Власенка, що інформаційну парадигму детермінують не тільки наявна система цінностей, яка використовує дану парадигму як засіб легалізації, легітимації, організації, мобілізації власних положень, що характеризують її як «настрій епохи», але й як реалізацію загальнолюдського потенціалу певної спрямованості, що сприяє формуванню віртуальної реальності як простору соціалізації індивіда [18, с. 208–217; 55, с. 38].

Відповідно цілком логічним видається, що наразі паралельно розвиваються, приміром:

– культурно-інформаційна парадигма, вивчення якої за твердженнями І. Березного та А. Савич продовжує залишатися пріоритетним у контексті оцінки сучасних практик розвитку людства та появи нових каналів поширення інформації (суспільної, економічної, професійної, історичної, екологічної тощо) [178, с. 30];

– інформаційно-технологічна парадигма, яку М. Кириченко в контексті ідеології інформаційного суспільства ідентифікує через дві характеристики 1) парадигма, яка базується на машинних інформаційних технологіях, що властиве ідеології технократичного світогляду; 2) парадигма, що базується на колективному інтелекті, що є співзвучним із гуманістичним мисленням [55, с. 39]. Важливим твердженням науковця є зокрема те, що саме держава повинна забезпечити гуманістичний шлях розвитку ідеології інформаційного суспільства: оптимальне співвідношення витрат і якості в усіх сферах освіти й науки, аби розвивати технологічну парадигму ідеології інформаційного суспільства. Для цього повинна бути запланована необхідність впровадження у систему освіти нових організаційно-економічних механізмів, які забезпечать ефективне

використання ресурсів, а також сприятимуть залученню додаткових засобів, оновленню структури, змісту та технологій навчання. Таким чином інформаційна парадигма ідеології інформаційного суспільства – це система цінностей, що формує загальнолюдський потенціал та ґрунтується на гуманістичних принципах[77];

– інформаційно-мережева парадигма, що є концептуально-когнітивним засобом інтерпретації та організації соціальної дійсності інформаційної ери. Існує думка, що дана парадигма виступає в якості зразка організації соціальної діяльності в постіндустріальному суспільстві та соціальної дійсності взагалі. Їй загалом уявляється як теоретична модель побудови суспільства, заснованого на мережевому способі взаємодії. Перехід до даної парадигми був ознаменований інформаційно-комп'ютерною революцією в 70-х роках ХХ ст., в ході якої виникли комп'ютерна наука та інформаційно-комп'ютерні соціальні мережі, ядром яких є мережа Інтернет. Цей феномен пояснюється тим, що даний період часу характеризується стрімким розвитком високих технологій, конвергенцією NBICS, що призводить до якісної зміни перш за все в соціально-економічній сфері життя суспільства [67, с. 54–55];

– інформаційно-комунікативна парадигма сучасного суспільства, яка у значній мірі направлена на виявлення інформаційної природи суспільства, в рамках якої формується управлінська праця [78, с. 267].

Від так, маємо підтвердження поліструктурності інформаційної парадигми, – вона розгортається в культурній, технологічній, мережевій, комунікативній сферах. При цьому, особливе значення має в економічному контексті. Разом з тим зазначений перелік площин не є вичерпним, що свідчить про її універсальний характер.

Зокрема нам імпонує думка, що інфосфера являє собою результат гуманістично орієнтованого процесу інформатизації у глобальному масштабі, який повинен слугувати не тільки підвищенню інтелектуального потенціалу суспільства, але й створенню матеріально-технічної бази, необхідної для появи сукупного «надрозуму» цивілізації, що допоможе вирішити глобальні проблеми

цивілізації у контексті раціонально-гуманістичної перебудови [55, с. 42]. Від так, цілком логічно, що інформаційна парадигма постає не як статична модель, а як динамічна система поглядів і методологічних підходів, що розвивається у відповідь на виклики глобальної інформатизації.

Отже, узагальнивши проведені розвідки, можна стверджувати, що парадигмальні зрушення в інформаційних процесах сприяють новій інтерпретації сутності інформації. За сучасних умов це засіб та результат взаємодії, що виступає основою формування нових наукових і соціальних практик та цілком об'єктивно спроможний інтегрувати природничі, соціальні, економічні та технічні знання й надати нові орієнтири для осмислення глобальних процесів.

Інформаційна парадигма досі перебуває на етапі свого формування, проте вже використовується для пояснення складних процесів у природі, економіці, суспільстві та техносфері. У контексті глобальних викликів та концепції сталого розвитку вона виявляє свій потенціал як теоретико-філософський конструкт, проте не обмежується ним, адже здатна забезпечити нові орієнтири для гармонійного співіснування людини, суспільства і природи в практичному прояві за рахунок створення ефективних моделей управління інформаційними потоками та впровадження інноваційних технологій зокрема і до практики публічного адміністрування. Відповідно, це не лише абстрактна ідея, а і дієвий інструмент регуляції суспільних процесів.

1.3 Зміст сучасної концепції публічного адміністрування у кореляції з чинниками провокованих змін процесом глобальної інформатизації

З попередньо зазначеного маємо чітке розуміння того, що сучасна наукова думка представлена численними концепціями, які пропонують відповіді на запитання щодо сутності явища, його значення в житті людини, закономірностей та спрямованості розвитку [166, с. 41].

Як система понять про ті чи інші явища, процеси або визначений спосіб розуміння, трактування явищ [166, с. 113], концепція пояснює основну ідею будь-якої теорії, або головний задум в науковій, художній, політичній та інших видах діяльності людини [166, с. 113]. У правовій доктрині її використання пов'язується з необхідністю узагальнення та систематизації наукових підходів до розуміння певних правових явищ, формування цілісного бачення їх змісту, функціонального призначення та напрямів подальшого розвитку.

Зазначене стосується й категорії «публічне адміністрування», яка незважаючи на активне дослідження та застосування вченими, на думку багатьох із них, досі не має певного однозначного трактування. Зараз дуже популярно і модно вживати нові терміни, хоча, за словами вчених, мало хто може достовірно сказати і обґрунтувати різницю між публічним та державним управлінням, публічним і державним адмініструванням, управлінням та адмініструванням, публічною та державною адміністрацією [60, с. 113]. Причин такого стану речей можна виділити щонайменше декілька, починаючи з відсутності офіційного (законодавчого) трактування зазначених категорій, закінчуючи гіперкомплексом ознак даного процесу, яке має невизначену структуру та стратегічну динаміку [28, с. 25].

Так вийшло, що поняття «публічне адміністрування» не просто з'явилося в адміністративному праві для пояснення окремих адміністративно-правових явищ чи процесів, а претендує (принаймні в науковій та навчально-методичній літературі) на статус системо-утворюючої категорії адміністративного права [88, с. 720]. Це, у свою чергу, обумовлює підвищену увагу до з'ясування її змісту, структурних елементів та функціонального призначення, особливо в умовах динамічних суспільних трансформацій.

При цьому основний дослідницький запит сьогодні звучить так: чи справді публічне адміністрування є лише технічним інструментом реалізації політичних рішень, чи воно має власний онтологічний, аксіологічний та нормативний статус? Чи можна розглядати адміністративну діяльність виключно як нейтральний механізм виконання волі політичного центру, чи вона сама по собі

формує цінності та практики, що впливають на конфігурацію публічного простору? [152, с. 1619].

Зауважимо, що явище, яке за кордоном завжди іменувалось публічним адмініструванням [27, с. 17] в Україні не мало законодавчих основ для розвитку, адже у схожій концепційній сутності функціонувало явище державного управління, що суттєво вплинуло на наповнення наукової доктрини [142, с. 122]. Зокрема існує тенденція розкриття категорій «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління», «урядування» як таких, що мають власний шлях розвитку, об'єднаний теорією управління, яка наразі характеризується спрямуванням на оптимізацію складних об'єктів у широкому сенсі з урахуванням багатокритеріальних задач, поєднанням традиційних показників стійкості та якості систем із вимогами енергозбереження, економії ресурсів, особливостями керування в нештатних ситуаціях, прийняття рішень в умовах невизначеності тощо [83, с. 3–4]. Через це маємо твердження науковців, що: «спроби парадигмально осмислити зміст та сутність державного управління одними з перших у концентрованому вигляді представлені в роботах філософів Стародавньої Греції» [151, с. 22]; «новий етап в розвитку ідей про управління пов'язаний з Стародавньою Грецією» [21]; «історія публічного управління в Стародавній Греції є історією зародження демократії, формування децентралізованого уряду, перших спроб захисту свободи індивіда, започаткування наукового методу розв'язання управлінських проблем, а також, розуміння того, що управління різними інституціями вимагає певних управлінських навичок» [75] тощо [141].

Тут важливо зазначити, що співвідношення між досліджуваними категоріями є значно глибшим та ширшим за змістом, ніж в запропонованому до розгляду аспекті, через що досі вчені не знайшли адекватного пояснення кореляційного зв'язку між ними [48, с. 81].

Не вдаючись до поглибленого аналізу усіх вище перелічених категорій (оскільки доцільно акцентувати увагу на вказаному більш детально), вбачаємо за необхідне визначити [48, с. 81], що у XXI столітті наукові дослідження в галузі

публічного адміністрування, як правило, більше фокусуються на нещодавніх парадигмах нового публічного менеджменту (мовою оригіналу – «New Public Management») та його наступника – парадигмі врядування (мовою оригіналу – «governance»), здебільшого ігноруючи міцну основу вікових парадигм публічного адміністрування [172, с. 25]. Це пов'язано з тим, що сьогодні вже восьмий період становлення парадигмальних знань про публічне адміністрування, який представлений концепцією нового публічного врядування (мовою оригіналу – «New Public Governance») [92].

Йдеться про адміністрацію, здатну до діалогу та координації взаємодії інших суб'єктів у межах власної екосистеми, спроможну заявляти про свою позицію в процесі формування нової суспільної моделі, орієнтованої на публічний інтерес, а також сприяти економічній, соціальній та екологічній сталості в умовах мінливого, складного й невизначеного середовища. Хоча ця модель концептуально визначається як нове публічне врядування, досі існують виклики щодо її практичного впровадження як на рівні внутрішньої організації – процедур, сфер компетенції, взаємозв'язків між підрозділами та між адміністраціями, – так і у сфері реалізації політик та надання публічних послуг – зокрема щодо забезпечення результативності, ефективності та залучення громадян [208].

Існує думка, що нове публічне врядування є гібридним інструментом управління, врядування та реформування, який як концепція співіснує з новим публічним менеджментом і, ймовірно, поступово з ним зливається. Низка аргументів підтверджує гіпотезу «безперервності та гібридизації», відповідно до якої перехід від нового публічного менеджменту до нового публічного врядування відбувався через збереження ключових елементів, а також шляхом їх нашарування та поступового накопичення. Ці аргументи ставлять під сумнів гіпотезу «лінійної заміни», пояснюючи збереження та домінування нового публічного менеджменту [221].

Тобто сучасна концепція публічного адміністрування не характеризується різкою зміною парадигм, а радше їх еволюційним нашаруванням,

взаємопроникненням та адаптацією до нових соціально-економічних і технологічних реалій. Саме тому її зміст формується як результат поєднання ідей ефективності, притаманних конкретному управлінському періоду із новими ціннісними орієнтирами, що відображають сучасні суспільні запити.

За сучасних умов, на нашу думку, варто вести мову про такі з них як:

1) ідея цифровізації управлінських процесів – цифрове публічне адміністрування.

Як відомо, окрім функції кризового реагування, цифрова трансформація формує основу для післявоєнної модернізації управління. Електронні реєстри, аналітичні системи та цифрові сервіси створюють передумови для: прозорого управління ресурсами відновлення; боротьби з корупційними ризиками; ефективної взаємодії з міжнародними партнерами; інтеграції в європейський цифровий простір [153, с. 1454].

Загалом цифрова трансформація в управлінській діяльності, за дослідженнями J. Carmo et al. [180], трактується як стратегічно важливий процес, що забезпечує інтеграцію технологічних інновацій. Тому серед важливих аспектів цифрової трансформації виділяють розвиток здатності орієнтуватися в цифровому просторі і безпечно поводитися в ньому та сформованість умінь ефективно використовувати цифрові ресурси [257; 258].

2) ідея забезпечення стійкості, адаптивності та оперативного реагування на кризові явища – антикризове публічне адміністрування.

Досвід останніх десятиліть переконливо доводить, що забезпечення безперебійного надання ключових публічних послуг в умовах глибоких криз та конфліктів є запорукою не лише підтримки добробуту громадян, але й легітимності та стійкості державних інститутів. Як показують численні дослідження, саме спроможність влади гарантувати доступ населення до базових сервісів: охорони здоров'я, освіти, соціального захисту, критичної інфраструктури, – в екстремальних ситуаціях значною мірою визначає перспективи відновлення та проекторії подальшого розвитку країни [156, с. 81]. Тому набуває актуальності думка, що розвиток сектора публічного

адміністрування вже досить тривалий час мав бути спрямований на переорієнтацію з фактичного вирішення питань публічного значення до превентивно-антикризового, основна ідея якого об'єктивує зменшення ймовірності виникнення кризових подій та належну підготовку до ефективної реакції у випадку потреби [141, с. 72].

Доцільно вказати, що вперше поняття «превентивного управління» впроваджено в науковий оборот консультантами з питань управління із США Л.С. Планкеттом та Г.А. Хейлом [256]. Це поняття тісно пов'язано з невизначеністю. Через призму господарювання, ефективність управління запропоновано оцінювати за здатністю підприємства виявляти і вирішувати свої проблеми, а компетентність управлінського персоналу – за його вмінням долати наслідки невизначеності. Іншими словами, успіх підприємства залежить від здатності передбачати труднощі і діяти так, щоб усунути або, принаймні, послабити негативний вплив сьогодні та в майбутньому. Таким чином, стає можливою випереджувальна реакція на очікувані зміни, що надає переваги превентивному управлінню, яке в змозі попередити події, порівняно із стабілізаційним антикризовим управлінням, що здійснюється в «пожежному» порядку. Випереджувальна реакція втілюється у формі комплексу заходів для послаблення або усунення загроз та послідовного втілення можливостей, які щойно відкрилися для промислового підприємства. У зв'язку з цим, превентивним антикризовим менеджментом кризи можна трактувати більше як позитивне явище, яке примушує до постійного впровадження нового, інноваційного та сприяє переходу системи у якісно новий стан, який адекватно відповідає зовнішньому середовищу. В результаті здійснення антикризових заходів, що мають випереджувальний характер, підвищуються адаптивні здібності підприємства та зміцнюється безпека її функціонування на ринку [25]. Тому узагальнено антикризове публічне адміністрування можна трактувати як підхід в діяльності публічної адміністрації, що формує організаційну структуру реалізації публічно-владних управлінських функцій на основі превентивно-

реакційного управління ризиками та можливостями, пов'язаними зі сферою її відання [141, с. 77];

3) ідея мережевої взаємодії та горизонтальної координації суб'єктів публічної влади – мережеве публічне адміністрування.

Мережеве публічне адміністрування (урядування), як стверджують фахівці, являє собою перехід до більш прозорого співробітництва та взаємовигідних відносин між державою, громадянами і бізнесом в результаті інтеграції сучасних інформаційних технологій та технологій зв'язку. Це дозволяє громадянам брати активну участь у формуванні державної політики та забезпечує єдину точку доступу до всіх публічних послуг. Новітні інформаційно-комунікаційні технології та засоби обробки даних дозволяють державі зробити інтернет основним інструментом поширення (передачі) інформації, комунікації та отримання послуг. Вирішальне значення для ефективності мережевого урядування має спроможність збирати і оприлюднювати інформацію різними каналами (наприклад, електронною поштою, через веб-сайт чи соціальні медіа, SMSінформування) цілодобовий доступ до ресурсів та послуг в режимі реального часу, а також низька, загальнодоступна вартість цього доступу. Мережеве урядування відрізняється від інших моделей публічного адміністрування тим, що розміщує громадян та всіх зацікавлених осіб, які і є власне замовниками державних послуг, в центрі уваги, визнає принцип пріоритетності інтересу споживача цих послуг над інтересами державного установи чи, тим більше, службовця. Завданням публічного управління, відповідно до цієї моделі, є забезпечення якісного життя громадян певної адміністративно-територіальної одиниці чи держави в цілому, раціональне використання наявних ресурсів (матеріальних, технічних, технологічних, інфраструктурних тощо) для надання публічних послуг та задоволення потреб громади, налагодження ефективної комунікації між громадянами та органам державної влади [7, с. 88];

4) ідея сервісізації діяльності публічної адміністрації – сервісне публічне адміністрування.

Сервісна ідея розвитку системи публічного адміністрування ґрунтується на класичній економічній схемі: «виробник послуг – споживач», де стійкість і легітимність публічних інститутів пов'язана з ефективністю виявлення, моделювання та реалізації індивідуальних і групових інтересів і потреб. За такої моделі організації публічного адміністрування домінуючим фактором ефективності є задоволеність споживачів. Для цього обґрунтовується необхідність використання комплексного підходу до нормування цілей і завдань управлінської діяльності (системний взаємозв'язок соціологічних, психологічних, адміністративних, економічних, інформаційних, правових форм, методів, способів і прийомів). Відповідальність за життєве забезпечення та безпеку покладається на державу, яка покликана гарантувати задоволення потреб і інтересів окремої особи та їх груп [59]. Тобто дана модель виникла на базі ліберальної інтерпретації державного управління як сфери дії договірних відносин рівних партнерів [29];

5) ідея платформізації діяльності публічної адміністрації та інтеграції цифрових сервісів – платформне публічне адміністрування.

Це ідея, що була окреслена Тімом О'Райлі у його статті 2011 року «Government as a Platform» («Уряд як платформа»), де він поставив запитання: що якби уряд був організований більше як операційна система? Ідея «уряду як платформи» відкриває перспективу радикально кращих публічних послуг для громадян. І водночас – такого їх надання, яке робить простішим і швидшим як для державних службовців і політиків, так і для приватного сектору та неприбуткових організацій задоволення потреб людей. Це світ, у якому публічне адміністрування переорганізоване навколо спільних компонентів, API, стандартів і уніфікованих (канонічних) наборів даних [228].

Якщо подивитися на світ, вже можна побачити особливості її реалізації. Йдеться про діяльність кросурядових платформ, які починають руйнувати організаційні «силоси», заощаджувати кошти та змінювати типи послуг, які можуть надаватися громадянам. Наприклад, у Сполучених Штатах Адміністрація у справах ветеранів США почала будувати свої сервіси на основі

API. Це дозволяє ветеранським організаціям та іншим структурам (не лише державним) створювати публічні сервіси для громадян. Це є частиною федеративного підходу до роботи з даними між центральними та штатними органами влади, який передбачає створення API та обмін даними у погоджених форматах. В Індії платформа ідентифікації Aadhaar почала об'єднувати сервіси з різних частин державного управління для мільярда людей. У процесі цього вона спричинила загальнонаціональну дискусію щодо приватності та цифрових прав. Aadhaar є частиною ініціативи IndiaStack, яку уряд описує як «набір API, що дозволяє урядам, бізнесу, стартапам і розробникам використовувати унікальну цифрову інфраструктуру для вирішення складних проблем Індії в напрямі безприсутнісного, безпаперового та безготівкового надання послуг» [228];

б) ідея безкордонності – транскордонне публічне адміністрування.

Ґрунтується на усвідомленні того, що в умовах глобалізації та цифровізації публічно-владна діяльність дедалі частіше виходить за межі виключно національних юрисдикцій і набуває наддержавного, міжінституційного характеру. Саме через транскордонні електронні публічні послуги багато громадян і бізнесів у Європі фактично взаємодіють з доволі абстрактною для них ідеєю європейської інтеграції. Одним із прикладів більш-менш відчутної транскордонної публічної послуги є електронний рецепт, який дозволяє європейському громадянину, що перебуває у транзиті, отримати лікарські засоби в аптеці, розташованій в іншій місцевості, ніж місце його постійного проживання. Іншим прикладом є сервіс, який дозволяє європейському бізнесу перевіряти юридичний статус потенційного партнера, його місцезнаходження, капітал та законних представників шляхом доступу до національного реєстру підприємств, у якому зареєстрована іноземна компанія [187, с. 5];

7) ідея адаптивності, гнучкості та здатності до саморегуляції управлінських систем – резильєнтне публічне адміністрування.

Згідно з визначенням OECD (2020), резильєнтність у публічній політиці – це «здатність систем і інституцій поглинати удари, адаптуватися до змін та трансформуватися з метою збереження ключових функцій» [254]. Схожий підхід

демонструє Програма розвитку ООН (UNDP), яка акцентує увагу на проактивному управлінні ризиками як основі для «resilient governance» [242]. У вітчизняному науковому середовищі поняття резильєнтності також починає розроблятися. Так, Т. Лепський [74] визначає її як характеристику публічного управління, що «відображає здатність ефективно функціонувати в умовах непередбачуваних змін». Інші науковці вважають управлінську резильєнтність стратегічною спроможністю державних інституцій забезпечувати сталість і керованість в умовах турбулентності [12]. Втім попри наявну варіативність формулювань, всі підходи сходяться в одному: резильєнтність – це не статична характеристика, а динамічний процес збереження спроможності до дії в умовах невизначеності та стресу [147, с. 86].

При цьому варто зауважити, що зазначені ідеї не існують ізольовано, хоч теоретично й спроможні сформувати самостійні та самодостатні конструкції, здатні виконувати функцію окремих аналітичних моделей пояснення та інтерпретації публічно-управлінських процесів у межах сучасного наукового дискурсу.

Водночас у реальній площині розвитку публічного адміністрування вони проявляються як взаємопов'язані та взаємодоповнюючі елементи єдиної системи, що формується під впливом глобальної інформатизації, цифрової трансформації та ускладнення соціальних взаємодій.

Як вдається бачити, вони відображають різні аспекти трансформації управлінської діяльності, однак зберігають спільну методологічну основу. Щодо цього варто уточнити, що управлінські тенденції кінця XX – початку XXI століття загалом демонструють переорієнтування державного сектору з бюрократичної моделі управління, що передбачає жорстку регламентацію діяльності чиновників різноманітними інструкціями, положеннями та правилами, до ринкової моделі, орієнтованої на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів. Це спричиняє поступову трансформацію завдань державного службовця: від управління людьми до координації, узгодження основних наявних ресурсів задля ефективного

породукування публічних цінностей. Таким чином, загальною метою сучасного публічного адміністрування стає розвиток держави на засадах демократії з використанням ефективних новітніх методів і технологій управління задля забезпечення громадян якісними публічними послугами, які б відповідали світовим стандартам [7, с. 87].

Тому у новітньому інституційному вимірі публічне адміністрування постає як ключовий механізм інтеграції публічної влади, суспільства та міжнародного середовища з метою забезпечення сталого розвитку й задоволення публічних інтересів [93, с. 646]. Однак тут варто уточнити, що для України це означає, що [26, с. 35]: 1) публічне адміністрування – це сфера дії договірних відносин між органами влади і громадянами на основі рівного партнерства; 2) діяльність публічної адміністрації повинна бути спрямована передусім на задоволення потреб населення, не маючи підґрунтя задовольнити потреби (отримати вигоду) конкретного чиновника; 3) наявність взаємоповаги між державою та її громадянами; зворотний зв'язок при прийнятті суспільно важливих рішень публічними органами влади; 4) реформування суспільно-державних інститутів з урахуванням громадської думки; 5) формування адміністративної політики розвитку окремих галузей шляхом довгострокового стратегічного планування без зміни вектора у зв'язку зі зміною правлячої партії, глави держави або конкретних урядовців; 6) нульова толерантність суспільства до будь-яких корупційних проявів як у державному, так і приватному секторах; 7) корпоративна культура всередині органу влади виступає гарантом прагнення до підвищення ефективності діяльності кожного представника владних повноважень; 8) наявність дієвих механізмів боротьби і запобігання професійній деформації представників владних повноважень; 9) високий рівень правової освіти та правосвідомості суспільства і окремо представників владних повноважень (що повинно проявляється виходячи з внутрішнього переконання та необхідності дотримання вимог і норм права [87, с. 46]); 10) забезпечення публічної адміністрації належними технічними, фінансовими, інформаційними та іншими ресурсами, достатніми для їх ефективної діяльності; 11) відсутність

внутрішньодержавного тиску і втручання в діяльність органів влади та саморегулювальних організацій; 12) злагоджена взаємодія органів публічного адміністрування по горизонталі і вертикалі [153, с. 1454–1456].

Разом з тим інституційність публічного адміністрування має бути побудовано з урахуванням: 1) правової визначеності, що спрямована на реалізацію публічної політики, яка набуває легітимності на основі правових норм, прийнятих у демократичний спосіб; 2) політичного та стратегічного значення, що є невід’ємними елементами формування й реалізації державної політики, визначення пріоритетів суспільного розвитку, розробки довгострокових програм та стратегій; 3) соціальної природи, спрямованої на задоволення колективних потреб та публічних інтересів; 4) організаційно-управлінського аспекту з чітким структуруванням органів влади, розподілом компетенцій, застосування управлінських технологій та процедур; 5) ціннісного виміру для реалізації прав і свобод людини, утвердження демократичних принципів, забезпечення справедливості й публічного блага [158, с. 110–118; 93].

Однак варто зауважити й про ще один аспект порушеного питання, а точніше про можливість його розгляду через поліструктурний компонент. Ось зокрема О. Набокова переконує, що поліструктурна концепція публічного адміністрування характеризується наступними особливостями: а) намагається поєднати архаїчні уявлення про державне управління та сучасні підходи до публічного адміністрування, які сформувалися не тільки в межах юридичної науки, а й в межах управлінських та економічних наук, що позитивно відображається на взаємодії між теорією адміністративного права та інших юридичних (теорія держави та права, конституційне право і ін.) і неюридичних наук (теорія державного управління, менеджмент і ін.), але негативно позначається на розвитку науки адміністративного права; б) публічне адміністрування, а також законодавча діяльність та правосуддя, розглядаються як види державного управління в широкому розумінні; в) державне ж управління у вузькому значенні стало тотожним поняттю «публічне управління», тобто термін «публічне адміністрування» стали використовувати при характеристиці

діяльності, яка раніше (в основному за радянських часів) іменувалась «державне управління у вузькому значенні»; г) публічне адміністрування в залежності від сфери реалізації поділяється на два види – зовнішнє і внутрішнє, тобто поняття «публічне адміністрування» перейняло всі недоліки поняття «державне управління у вузькому значенні», яке теж свого часу поділялося на зовнішнє та внутрішнє; д) концепція негативно ставиться до намагань окремих науковців впровадити в категоріальний апарат адміністративного права понять «менеджмент органів державної влади», «публічний менеджмент» і ін. [89, с. 402].

До переваг поліструктурної концепції публічного адміністрування вчена відносить наступні: 1) намагається пояснити співвідношення публічного адміністрування, законодавчої діяльності і правосуддя як форм зовнішньої діяльності трьох гілок державної влади; 2) зручна для сприйняття, адже будь-яка діяльність органів виконавчої влади (і зовнішня, і внутрішня) є публічним адмініструванням; 3) дозволяє розширити предмет будь-якого дослідження, присвяченого публічному адмініструванню, адже суб'єкту дослідження доведеться тоді характеризувати не тільки специфіку зовнішньої діяльності органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування, а і їх внутрішньоорганізаційну діяльність. Водночас недоліками поліструктурної концепції публічного адміністрування є: а) пропонуються неконкретні (розмиті за змістом) визначення публічного адміністрування, що зменшує їх методологічне значення в теорії адміністративного права; б) положення концепції спрямовані на підтримку синтезу знань між теорією адміністративного права та такими науками як теорія державного управління, теорія держави та права, конституційне право і ін., при цьому майже не орієнтовані на систематизацію розрізнених знань в науці адміністративного права; в) у зв'язку із тим, що поняття «публічне адміністрування» розповсюджується на внутрішньоорганізаційну діяльність всіх державних органів та органів місцевого самоврядування, воно втрачає статус діяльності, що притаманна виключно виконавчій гілці влади; г) є суперечливою та недостатньо обґрунтованою для

науковців з багатолітнім досвідом наукової роботи; д) пропонується в навчально-методичній літературі як «єдина вірна», тоді як наука адміністративного права остаточно ще не визначилась із змістом поняття публічне адміністрування [89, с. 402–403].

У вигляді системи наведемо приклади окремих наукових позицій щодо визначення поняття публічного адміністрування в Україні [27]: 1) Т. Семенчук пропонує розглядати публічне адміністрування як механізм, який, з одного боку, забезпечує надання суспільству послуг щодо законодавства, з другого боку – реалізацію обраного типу політики, що її втілюють державні службовці, яким було делеговано повноваження під час волевиявлення народу на виборах як у межах країни, так і за кордоном, у всіх напрямках її прояву [149, с. 388]; 2) О. Амосов та Н. Гавкалова публічне адміністрування визначають як взаємовплив суб'єкта управління та носія влади на суспільні процеси й відносини відповідно до суспільно-значущих функцій і повноважень. Вчені стверджують, що аналізований процес має подвійну філософську природу, оскільки може розглядатись як: 1) професійна діяльність державних службовців, яка охоплює всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду, а також вивчення, розробка і впровадження напрямів державної політики; 2) система управління, представлена адміністративними інститутами в рамках прийнятої структури влади [6, с. 7]; 3) мінімалістично, однак досить коректно досліджуваний феномен розкриває О. Кузьменко, яка вважає, що це діяльність публічної адміністрації щодо задоволення загальних публічних інтересів соціуму [69, с. 24]; 4) дещо інакше визначає публічне адміністрування В. Бех. Дослідник вважає, що це суспільно-політична влада, основні види якої: а) влада народу як безпосереднє народовладдя, безпосередня демократія (вибори, референдуми); б) державна влада – законодавча, виконавча, судова; в) місцеве самоврядування – місцева, публічна влада, що здійснюється, зокрема, територіальними громадами, представницькими органами місцевого самоврядування (радами), виконавчими органами – рад, сільськими, селищними, міськими головами тощо. Уточнено, що термін «публічна влада» аналогічний водночас терміну «народовладдя» чи

врядування [11; 79, с. 208; 175]; 5) вчена К. Колесникова публічне адміністрування вважає складовою публічного врядування та процедурою втілення рішень, прийнятих у системі публічного управління [60, с. 117]; 6) за твердженнями О. Лазор, аналізований процес – це діяльність усієї системи адміністративних інституцій з ієрархією державної влади та влади місцевого самоврядування. Тобто – це скоординовані групові дії з питань публічних справ, спрямовані на їх вирішення [73, с. 114].

Разом з тим, ми прибічники думки, що якщо дослідник пропонує визначення поняття «публічне адміністрування», яке претендує на статус категорії адміністративного права (методологічна функція науки адміністративного права), то таке визначення повинно відповідати декільком критеріям: 1) «публічне адміністрування» повинно бути фундаментальним поняттям, від якого буде відштовхуватись наукове мислення; 2) поняття «публічне адміністрування» повинно описувати і систематизувати досвід минулих поколінь, в той же час – орієнтувати сучасних дослідників щодо перспектив вдосконалення знань про публічне адміністрування у майбутньому; 3) поняття «публічне адміністрування» як елемент категоріального апарату адміністративного права повинне сприяти його сталості і тісному взаємозв'язку із іншими категоріями [88, с. 721–722].

Зокрема висловлюючи власну думку щодо зазначеного, варто зауважити, що наведена поліструктурна інтерпретація публічного адміністрування, попри її дискусійність, є показовою з точки зору відображення сучасного стану розвитку адміністративно-правової доктрини, яка перебуває у фазі концептуального переосмислення базових категорій і пошуку нових методологічних орієнтирів. Проте аналіз еволюції підходів до розуміння публічного адміністрування дає підстави стверджувати, що його сучасне трактування дедалі більше виходить за межі суто галузевої юридичної інтерпретації та набуває міждисциплінарного характеру. Це вже не просто правова або управлінська категорія, а складна соціально-організаційна система з власним соціальним змістом.

Ось власне із соціальної точки зору публічне адміністрування є інструментом, який держава використовує для актуалізації та реалізації своєї політичної сили, щоб максимально задовольняти основоположні інтереси та потреби суспільства. Тобто в сучасних реаліях воно слугує задля створення, розвитку та підтримки функціонального суспільства, де до кожного її представника ставляться з повагою та розумінням [152, с. 1624].

При цьому необхідно вказати, що протягом останнього століття сутнісна природа державної влади зазнала значно менше змін, ніж це часто декларується у політичному чи технологічному дискурсах. Попри трансформації інституційних форм, ідеологій та управлінських інструментів, базові механізми впливу на суспільні відносини залишаються відносно сталими. Як і сто років тому, влада спирається на поєднання нормативного припису, формування переконань через дискурс та потенціалу примусу. Однак цифрова епоха внесла одну принципово нову рису: контроль над інформаційними мережами як інструмент суверенного впливу на населення. Якщо раніше влада контролювала територію, ресурси та інститути, то сьогодні вона дедалі активніше контролює канали зв'язку та інформаційні потоки. Доступ до мереж може бути наданий, обмежений або повністю заблокований залежно від політичних цілей. Таким чином, мережі перетворюються на нову форму «інфраструктури влади», співставну за значенням із кордонами, армією чи правовою системою [153, с. 1454–1456].

Узагальнюючи викладене, доходимо висновку, що сучасна концепція публічного адміністрування формується під визначальним впливом процесів глобальної інформатизації, які не лише трансформують інструментарій управлінської діяльності, а й змінюють її сутнісні характеристики, функціональне призначення та ціннісні орієнтири. Тобто публічне адміністрування загалом є динамічним, поліструктурним та міждисциплінарним, що здатне адаптуватися до умов постійної невизначеності та ускладнення соціальних процесів.

Висновки до Розділу 1

1. Визначено, що просторовий підхід до вивчення проблем соціально-філософського знання є фундаментальним в аспекті розуміння структурної організації соціальної реальності та її трансформацій. Однією з таких названо проблему соціальних трансформацій, зумовлених глобалізаційними процесами, адже останні істотно впливають на характер суспільних відносин, змінюють їх масштаб, інтенсивність та особливості перебігу.

2. Зауважено, що такі поняття, як «глобалістика», «глобалізація», «антиглобалізм», «глобальний світ», «глобальна свідомість», «глобальна культура», «антиглобалістика», «глобальні загрози» та інші, набули не лише широкого наукового вжитку, але й стали невід'ємною частиною повсякденного життя, проникаючи у різні сфери суспільної діяльності.

3. Виявлено, що попри значний науковий інтерес до проблематики визначення природи глобалізації та власне, глобалізму, як явища, яке супроводжує його на кожному етапі розвитку, у науковій літературі немає чіткої ідентифікації його категорійно-змістової складової. Уточнено, що це не дає можливості вичерпано визначити його сутність. Запропоновано глобалізацію як закономірний об'єктивний процес, який сприяє відкриттю можливостей та розвитку суспільства, ідентифікувати з точки зору суспільно-політичного феномену, що об'єднує навколо спільної мети без чисельну систему акторів, здатних перетворити потенціал глобальних взаємодій у практичну площину. Водночас глобалізм визначено з точки зору суб'єктивізму, який полягає у зміні парадигм мислення та поведінки невизначеного кола осіб на основі розвитку глобальних трансформацій.

4. Уточнюється, що глобалізація як процес провокує відповідні зміни, а глобалізм як відповідна концепція «мислення» має: 1) визначити механізм впровадження цих змін; 2) виокремити та передбачити найбільш вірогідні сценарії результатів та наслідків від їх системного впровадження; 3) розробити

комунікативно-інформаційні взаємодії, здатні ефективно адаптувати наявний стан до бажаного (необхідного).

5. Узагальнено, що сучасна ідеологія глобалізму передбачає необхідність вирахування впливу глобальних процесів на механізми суспільного розвитку, управлінський контекст державотворення та розвиток міжнародних відносин задля забезпечення можливості відповідним суб'єктам адаптувати та пристосувати свої стратегії і політики до бажаної моделі спільно скоординованого інтеграційного розвитку.

6. Визначено, що шлях України до формування ефективної, правової, демократичної та розвиненої держави щільно пролягає через глобалізм, який, своєю чергою, дає поштовх для імплементації міжнародних стандартів, правильного вибору інноваційно-інвестиційного розвитку та побудови ефективної системи управління публічними справами.

7. Констатується, що парадигмальні зрушення в інформаційних процесах сприяють новій інтерпретації сутності інформації. За сучасних умов це засіб та результат взаємодії, що виступає основою формування нових наукових і соціальних практик та цілком об'єктивно спроможний інтегрувати природничі, соціальні, економічні та технічні знання й надати нові орієнтири для осмислення глобальних процесів.

8. Розкрито ключові поняття, пов'язані з глобальною інформатизацією, визначено сутність інформаційних процесів та їх роль у формуванні взаємозалежного світового простору. Констатується, що інформатизація постає як багатовимірний та динамічний процес, що охоплює створення, обробку та використання інформації і є основою формування сучасного інформаційного суспільства.

9. З'ясовано, що інформатизація є не лише інструментом підвищення ефективності управлінських процесів, а й формує основу для комплексної міжсекторальної взаємодії, створюючи нові можливості для розвитку освіти, науки, бізнесу та культури, забезпечуючи доступ до знань, оперативний обмін інформацією та оптимізацію процесів прийняття рішень.

10. Глобальну інформатизацію визначено як динамічний процес створення єдиного цифрового простору, що трансформує механізми суспільної взаємодії, публічного адміністрування та економічної діяльності, створюючи якісно-нове підґрунтя для функціонування інформаційного суспільства.

11. Доведено, що глобальна інформатизація, як складний і неоднорідний процес, при створенні нових можливостей впливає на всі сфери суспільного життя. З одного боку, глобалізація інформаційних процесів забезпечує швидкий обмін знаннями, доступ до інновацій та інтеграцію різних країн у єдиний інформаційний простір. Це створює сприятливі умови для економічного зростання, підвищення рівня освіти та ефективного управління, що є важливими складовими сталого розвитку. Проте з іншого, – інформаційна глобалізація виступає джерелом нових викликів та ризиків, зокрема для безпеки держави, суспільства та окремої особи, посилюючи проблему цифрової нерівності.

12. Узагальнено, що інформаційна глобалізація виступає одночасно як фактор розвитку і як джерело нових викликів. Досягнення сталого розвитку в цих умовах можливе лише за умови ефективного управління інформаційними процесами, забезпечення рівного доступу до технологій та формування належного рівня інформаційної безпеки.

13. Доведено, що інформаційна парадигма немає усталеного категоріально-понятійного визначення. Виявлена її поліструктурність, – вона розгортається в культурній, технологічній, мережевій, комунікативній сферах. При цьому, особливе значення має в економічному контексті. Разом з тим зазначений перелік площин визначено не вичерпним, що свідчить про її універсальний характер.

14. Зауважено, що інформаційна парадигма досі перебуває на етапі свого формування, проте вже використовується для пояснення складних процесів у природі, економіці, суспільстві та техносфері. Вона постає не як статична модель, а як динамічна система поглядів і методологічних підходів, що розвивається у відповідь на виклики глобальної інформатизації. У контексті глобальних викликів та концепції сталого розвитку інформаційна парадигма виявляє свій потенціал як теоретико-філософський конструкт, проте не обмежується ним,

адже здатна забезпечити нові орієнтири для гармонійного співіснування людини, суспільства і природи в практичному прояві за рахунок створення ефективних моделей управління інформаційними потоками та впровадження інноваційних технологій зокрема і до практики публічного адміністрування. Відповідно, це не лише абстрактна ідея, а і дієвий інструмент регуляції суспільних процесів.

15. З'ясовано, що сучасна концепція публічного адміністрування не характеризується різкою зміною парадигм, а радше їх еволюційним нашаруванням, взаємопроникненням та адаптацією до нових соціально-економічних і технологічних реалій. Саме тому її зміст формується як результат поєднання ідей ефективності, притаманних конкретному управлінському періоду із новими ціннісними орієнтирами, що відображають сучасні суспільні запити.

16. Визначено, що такими ідеями є: 1) ідея цифровізації управлінських процесів (цифрове публічне адміністрування); 2) ідея забезпечення стійкості, адаптивності та оперативного реагування на кризові явища (антикризове публічне адміністрування); 3) ідея мережевої взаємодії та горизонтальної координації суб'єктів публічної влади (мережеве публічне адміністрування); 4) ідея сервісізації діяльності публічної адміністрації (сервісне публічне адміністрування); 5) ідея платформізації діяльності публічної адміністрації та інтеграції цифрових сервісів (платформне публічне адміністрування); 6) ідея безкордонності (транскордонне публічне адміністрування); 7) ідея адаптивності, гнучкості та здатності до саморегуляції управлінських систем (резильентне публічне адміністрування).

17. Констатується, що кожна із визначених ідей ефективності публічного адміністрування теоретично спроможна сформувати самостійну та самодостатню конструкцію його концепційної структури, що здатна виконувати функцію окремих аналітичних моделей пояснення та інтерпретації публічно-управлінських процесів у межах сучасного наукового дискурсу. Проте зауважено, що у реальній площині розвитку публічного адміністрування вони проявляються як взаємопов'язані та взаємодоповнюючі елементи єдиної системи, що

формується під впливом глобальної інформатизації, цифрової трансформації та ускладнення соціальних взаємодій.

18. Визначено, що поліструктурна інтерпретація публічного адміністрування, попри її дискусійність, є показовою з точки зору відображення сучасного стану розвитку адміністративно-правової доктрини, яка перебуває у фазі концептуального переосмислення базових категорій і пошуку нових методологічних орієнтирів. Проте аналіз еволюції підходів до розуміння публічного адміністрування дає підстави стверджувати, що його сучасне трактування дедалі більше виходить за межі суто галузевої юридичної інтерпретації та набуває міждисциплінарного характеру. Це вже не просто правова або управлінська категорія, а складна соціально-організаційна система з власним соціальним змістом.

19. Доведено, що сучасна концепція публічного адміністрування формується під визначальним впливом процесів глобальної інформатизації, які не лише трансформують інструментарій управлінської діяльності, а й змінюють її сутнісні характеристики, функціональне призначення та ціннісні орієнтири. Тобто публічне адміністрування загалом є динамічним, поліструктурним та міждисциплінарним, що здатне адаптуватися до умов постійної невизначеності та ускладнення соціальних процесів. Водночас встановлено, що сучасне публічне адміністрування дедалі більше виходить за межі національних юрисдикцій, набуваючи ознак транскордонності та інтегрованості у глобальні управлінські мережі. Це, у свою чергу, актуалізує необхідність гармонізації правових підходів, стандартизації процедур та розвитку міжнародної інституційної взаємодії.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИКЛИКІВ ТА МОЖЛИВОСТЕЙ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ЗА УМОВ ГЛОБАЛЬНОЇ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ

2.1 Сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів

Позитивний вплив глобальної інформатизації у сфері публічного адміністрування полягає не у самій появі електронних засобів взаємодії між особою і державою, а у зміні адміністративно-правового способу забезпечення публічного інтересу. Йдеться про поступовий перехід від фрагментарної, паперової та відомчо замкненої моделі адміністративної діяльності до моделі, у якій реалізація публічних інтересів забезпечується через належно організовані інформаційні процеси, електронну взаємодію, достовірні дані, процедурну визначеність, відкритість і доступність публічних послуг [52; 227; 203]. Тому глобальна інформатизація має розглядатися не як зовнішній технологічний чинник, що лише супроводжує діяльність публічної адміністрації, а як обставина, що змінює форми організації, здійснення та правового забезпечення управлінської діяльності [219; 184]

За таких умов публічний інтерес не змінює своєї правової природи, однак змінюється спосіб його практичного забезпечення. Якщо в традиційній адміністративній моделі реалізація публічного інтересу значною мірою залежала від письмового звернення особи, паперового документообігу, послідовного проходження управлінських стадій та внутрішньої відомчої комунікації, то за умов глобальної інформатизації вона дедалі більше пов'язується з електронною ідентифікацією, доступом до реєстрових даних, міжвідомчою взаємодією, відкритістю адміністративної інформації та здатністю публічної адміністрації діяти своєчасно, передбачувано й процедурно впорядковано (129; 108]. Саме

тому позитивний вплив інформатизації полягає не у спрощеному розумінні «зручності» електронних сервісів, а у формуванні нового адміністративно-правового середовища забезпечення публічного інтересу (241; 186; 163).

Для уникнення змішування суміжних категорій доцільно розмежовувати поняття інформатизації, цифровізації, електронного урядування та цифрового публічного адміністрування. Відповідно до Закону України «Про Національну програму інформатизації» інформатизація визначається як сукупність взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, технологічних і виробничих процесів, спрямованих на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, електронних комунікаційних мереж, інформаційних ресурсів та сучасних інформаційних технологій [124]. Отже, інформатизація є комплексним суспільно-правовим процесом, який охоплює формування інформаційної інфраструктури держави, розвиток цифрових технологій, удосконалення механізмів інформаційної взаємодії та створення нормативних і організаційних передумов для трансформації системи публічного адміністрування.

У межах цього дослідження цифровізація розглядається як процес трансформації конкретних управлінських процедур, адміністративних процесів та способів діяльності публічної адміністрації на основі цифрових технологій, даних та електронної взаємодії. На відміну від інформатизації, яка характеризує загальний суспільно-державний процес розвитку інформаційного середовища, цифровізація безпосередньо пов'язана із практичним впровадженням цифрових рішень у діяльність органів публічної адміністрації, автоматизацією окремих процедур, розвитком електронних сервісів, використанням реєстрових даних та забезпеченням міжвідомчої інформаційної взаємодії [86; 150].

Електронне урядування у такому підході відображає насамперед організацію електронної взаємодії держави, особи та суспільства за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Відповідно до Концепції розвитку

електронного урядування в Україні електронне урядування визначається як форма організації державного управління, що сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на потреби громадян [98; 37; 133]. У зв'язку із цим електронне урядування переважно характеризує технологічно організовану модель комунікації та надання послуг у цифровому середовищі.

Натомість цифрове публічне адміністрування охоплює значно ширший комплекс адміністративно-правових, процедурних, інформаційних та організаційних механізмів реалізації функцій публічної адміністрації. Його зміст не зводиться до використання електронних сервісів або цифрових каналів взаємодії. Йдеться про трансформацію самої моделі адміністративної діяльності, у межах якої адміністративне рішення дедалі більше формується через міжреєстрову взаємодію, електронну ідентифікацію, цифрове адміністративне провадження, автоматизовану обробку інформації та функціонування інформаційних систем [52; 227].

Таке розмежування має принципове значення для дисертаційного дослідження, оскільки дає змогу не ототожнювати технічну модернізацію із правовою трансформацією публічного адміністрування. Використання цифрових технологій саме по собі не змінює правової природи діяльності публічної адміністрації. Орган публічної адміністрації, навіть реалізуючи свої повноваження через електронні системи та цифрові платформи, залишається суб'єктом владних повноважень, а тому його діяльність має відповідати вимогам законності, правової визначеності, обґрунтованості, пропорційності, належної адміністративної процедури та підзвітності. Конституційний принцип, закріплений у статті 19 Конституції України, відповідно до якого органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені

Конституцією та законами України, зберігає визначальне значення і для цифрової форми публічного адміністрування [63].

Саме тому цифровізація не формує окремої автономної від адміністративного права сфери управлінської діяльності, а трансформує способи реалізації адміністративно-правових норм і механізми забезпечення публічного інтересу. За таких умов зростає значення належної адміністративної процедури, правової визначеності цифрових рішень, процедурної прозорості, захисту персональних даних, доступності електронних послуг, підконтрольності автоматизованих процесів та юридичної відповідальності суб'єктів владних повноважень за результати цифрової адміністративної діяльності [163; 103; 129].

У цьому контексті публічний інтерес виступає критерієм оцінки позитивного впливу глобальної інформатизації. Якщо цифрові засоби лише дублюють паперові процедури або ускладнюють доступ особи до адміністративного результату, їх не можна вважати повноцінним виявом позитивної трансформації публічного адміністрування. Натомість тоді, коли цифровізація забезпечує доступність, передбачуваність, відкритість і безперервність адміністративної діяльності, вона набуває адміністративно-правового значення. Саме через це цифрові інструменти мають оцінюватися не за фактом їх наявності, а за тим, наскільки вони сприяють належному забезпеченню публічного інтересу.

Позитивний вплив глобальної інформатизації полягає також у тому, що вона сприяє переходу від замкненої адміністративної моделі до моделі, у якій публічна адміністрація має діяти не лише владно, а й сервісно, прозоро та узгоджено з потребами особи. У зарубіжній доктрині цей процес пов'язується з переходом до врядування цифрової доби, за якого держава не просто переносить наявні процедури в електронну форму, а змінює спосіб організації управлінських процесів. П. Данліві, Г. Маргетс, С. Бастоу та Дж. Тінклер пов'язують трансформацію публічного сектору з моделлю «врядування цифрової доби», для якої характерними є інтеграція адміністративних процесів, орієнтація на потреби особи та використання цифрових засобів як елементів організаційної перебудови

публічного сектору [194]. Для українського адміністративного права ця позиція є важливою не як запозичення управлінської моделі, а як підтвердження того, що цифровізація змінює не мету діяльності публічної адміністрації, а спосіб її досягнення.

Подібна думка простежується і в дослідженнях І. Мергель, Н. Едельманн та Н. Гауг, які за результатами експертного аналізу визначають цифрову трансформацію публічного сектору як комплексну організаційну зміну, що охоплює трансформацію адміністративних процесів, моделей управління, способів взаємодії з громадянами, внутрішньої управлінської культури та механізмів створення публічної цінності, а не зводиться виключно до впровадження цифрових технологій чи автоматизації окремих процедур [219]. У цьому контексті цифрова трансформація розглядається не як допоміжний технічний процес, а як зміна самої логіки функціонування публічної адміністрації, за якої цифрові технології інтегруються у механізм реалізації владної компетенції, організацію адміністративної діяльності, порядок взаємодії суб'єктів владних повноважень між собою та з особою, а також у процедури вироблення й ухвалення управлінських рішень [213]. Відповідно, цифровізація змінює не лише технічну форму адміністративної діяльності, а й функціональну архітектуру публічного адміністрування, переводячи його з моделі переважно ізольованого відомчого управління у модель інтегрованої, інформаційно пов'язаної та data-driven адміністративної діяльності [70].

Для адміністративно-правового аналізу принципове значення має те, що така трансформація безпосередньо пов'язується із категорією публічного інтересу. Якщо у концепціях *public value* акцент робиться на суспільно значущому результаті діяльності адміністрації, то в адміністративному праві центральною категорією залишається саме публічний інтерес як юридично значима потреба, реалізація якої забезпечується через систему публічно-владних повноважень, адміністративних процедур та адміністративно-правових гарантій [82; 161]. Саме тому позитивний вплив глобальної інформатизації слід пов'язувати не із самою наявністю цифрових технологій, а зі зміною

адміністративно-правового механізму реалізації публічного інтересу. Цифровізація забезпечує можливість автоматизованої міжвідомчої взаємодії, використання інтегрованих реєстрових даних, скорочення кількості процедурних дій, зменшення дискреційного адміністративного навантаження та підвищення передбачуваності адміністративного результату. Унаслідок цього змінюється не лише форма комунікації між особою і державою, а сама модель адміністративного провадження, у межах якої адміністративне рішення дедалі більше формується на основі даних, електронної взаємодії та алгоритмізованої перевірки юридично значущих обставин. У цьому аспекті цифровізація виступає механізмом підвищення доступності адміністративної діяльності, скорочення процедурних бар'єрів, забезпечення інформаційної узгодженості владних рішень, підвищення прозорості діяльності адміністрації та посилення її функціональної спроможності.

Слід зазначити, що у сучасній науковій літературі інформатизація також розглядається як складова ширшої культурно-інформаційної трансформації суспільства, що змінює форми соціальної взаємодії, структуру суспільного простору, механізми комунікації та способи організації управлінських процесів [55; 178]. Це означає, що цифровізація публічного адміністрування не може бути зведена до електронного документообігу чи переведення адміністративних послуг у дистанційний формат. Йдеться про глибшу трансформацію способу функціонування публічної влади, за якої інформація, цифрові дані, електронна взаємодія та мережеві механізми координації стають структурними елементами управлінської діяльності [205].

Показовою у цьому контексті є позиція О. В. Карпенка, який ще на початку формування української доктрини електронного врядування обґрунтовував, що розвиток інформаційного суспільства зумовлює перехід від ієрархічної моделі державного управління до мережевої моделі, заснованої на інтеграції інформаційних ресурсів, електронній комунікації та постійному інформаційному обміні між державою, суспільством і громадянами [51]. Науковець звертав увагу на те, що інформаційні технології поступово трансформують систему

державного управління від моделі накопичення інформації до моделі управління на основі даних та аналітики, у межах якої ефективність владного рішення безпосередньо залежить від швидкості обробки інформації, інтегрованості інформаційних ресурсів і здатності адміністрації забезпечувати оперативну міжвідомчу взаємодію.

У подальших дослідженнях О. В. Карпенко вже прямо пов'язував цифрове врядування із еволюцією публічної влади від «інформатизації державного управління» до «цифрового врядування» як нової управлінської парадигми, у межах якої цифрові технології інтегруються у механізм вироблення, реалізації та контролю управлінських рішень [52]. Це має принципове адміністративно-правове значення, оскільки адміністративне рішення дедалі більше формується не виключно через внутрішню діяльність посадової особи, а через функціонування цифрової інфраструктури, реєстрових систем, електронної взаємодії та автоматизованої обробки даних. Унаслідок цього інформаційні системи фактично інтегруються у механізм реалізації публічно-владної компетенції та починають безпосередньо впливати на встановлення юридично значущих обставин, процедуру ухвалення адміністративного акта і реалізацію прав особи [16].

Водночас українська адміністративно-правова доктрина виходить з того, що публічна адміністрація має розглядатися не лише як система органів виконавчої влади чи місцевого самоврядування, а як особливий вид публічно-владної діяльності, спрямованої на реалізацію публічного інтересу та забезпечення прав особи [28; 69]. Саме тому навіть за умов масштабної цифровізації базове значення зберігають фундаментальні конструкції адміністративного права – компетенція, адміністративна процедура, адміністративний акт, форми адміністративної діяльності та система адміністративно-правових гарантій [80; 176].

Однак цифрове середовище суттєво змінює практичний механізм реалізації цих категорій. Якщо у традиційній моделі адміністративного провадження ключове значення мали документ, паперове підтвердження

юридичних фактів та внутрішній розгляд справи посадовою особою, то цифровізація переводить значну частину адміністративної діяльності у площину інформаційної взаємодії, реєстрових перевірок та автоматизованої обробки даних [103; 129]. Унаслідок цього інформаційні системи поступово інтегруються у внутрішню структуру адміністративного провадження та починають впливати не лише на швидкість адміністративних дій, а на сам порядок встановлення юридично значущих обставин.

Саме цим пояснюється поява концепції *data-driven administration*, яку ОЕСР пов'язує з переходом від автономного функціонування окремих органів до моделі інтегрованого цифрового урядування, заснованого на повторному використанні даних, міжреєстровій взаємодії та платформній організації адміністративних процесів [226; 227]. У межах такого підходу дані розглядаються вже не як допоміжний інформаційний ресурс, а як елемент адміністративної інфраструктури, від якого безпосередньо залежить функціонування механізму публічного адміністрування.

У правовому сенсі це означає поступову трансформацію доказової основи адміністративного рішення. Адміністративний орган дедалі частіше формує висновки не на підставі документів, поданих особою, а шляхом автоматизованого отримання та зіставлення інформації з державних реєстрів і інформаційних систем. За таких умов реєстрові відомості фактично інтегруються у механізм адміністративного доказування, а міжвідомчий обмін даними стає окремим процедурним елементом адміністративного провадження. Це змінює не лише техніку адміністрування, а й саму структуру адміністративної справи, у межах якої юридично значущого характеру набувають цифрові записи, електронні транзакції, результати автоматизованої перевірки та історія інформаційної взаємодії між суб'єктами публічної адміністрації.

У цьому аспекті концепція *digital-era governance* відображає глибшу трансформацію публічного адміністрування, за якої цифровізація охоплює не окремі адміністративні послуги, а архітектуру владної діяльності загалом [194; 217]. На відміну від моделі *New Public Management*, заснованої на фрагментації

управлінських функцій та автономізації окремих адміністративних структур, концепція *digital-era governance* передбачає повторну інтеграцію адміністративних процесів, централізацію інформаційної взаємодії та побудову єдиних цифрових платформ для реалізації владних повноважень. Dunleavy та Margetts прямо пов'язують цю трансформацію із переходом до *needs-based holism, digitalization* та *reintegration*, у межах яких адміністративна діяльність організовується навколо інтегрованих цифрових процесів, а не відомчо ізольованих процедур [194].

У межах такої моделі інтегровані цифрові платформи, реєстрові системи та автоматизована взаємодія між органами влади починають виконувати функцію організаційної основи адміністративної діяльності. Це означає, що адміністративне провадження дедалі менше залежить від фізичного переміщення документів або безпосередньої комунікації між органами влади та дедалі більше ґрунтується на електронному обміні даними, автоматизованій верифікації інформації та повторному використанні цифрових ресурсів [17]. Унаслідок цього змінюється не лише форма надання адміністративних послуг, а внутрішня структура реалізації публічно-владної компетенції.

Водночас у площині адміністративного права цифрові технології не можуть розглядатися як самостійне джерело владних рішень. Їх юридичне значення виникає лише тоді, коли вони функціонують у межах визначеної законом адміністративної процедури, забезпечують реалізацію компетенції суб'єкта владних повноважень та використовуються для ухвалення юридично значущого адміністративного рішення або належного надання публічної послуги. Саме тому навіть за умов автоматизації та *data-driven administration* ключове значення зберігають питання належного суб'єкта владного рішення, меж адміністративного розсуду, процедурної перевірюваності цифрових дій та можливості оскарження адміністративного акта [210]. Цифровізація змінює механізм реалізації владної компетенції, але не усуває її адміністративно-правову природу.

Таким чином, цифровізація сучасного публічного адміністрування означає не просте переведення адміністративних послуг в електронну форму, а структурну перебудову механізму здійснення публічно-владної діяльності. Адміністративні процедури дедалі більше ґрунтуються на інтегрованих інформаційних ресурсах, автоматизованій взаємодії між органами влади, електронній ідентифікації та використанні цифрових даних як основи для ухвалення управлінських рішень. У зв'язку із цим змінюється сама організація адміністративної діяльності — від відомчо фрагментованої моделі до цифрово пов'язаної системи управління, у межах якої інформаційна взаємодія стає постійним елементом реалізації владної компетенції [52].

У монографії за редакцією О. В. Карпенка цифрове врядування розглядається як перехід до комплексної моделі електронної взаємодії держави, суспільства та бізнесу, у межах якої ключового значення набувають інтеграція державних інформаційних ресурсів, розвиток цифрової участі, міжвідомча взаємодія та створення єдиного цифрового середовища публічного управління [52]. Це свідчить про те, що глобальна інформатизація впливає не лише на технічні інструменти адміністрування, а на спосіб функціонування системи публічної адміністрації загалом.

Міжнародні дослідження підтверджують, що саме рівень інтеграції цифрових процесів, міжвідомчої взаємодії та використання даних стає одним із ключових показників ефективності сучасного публічного адміністрування. Зокрема, OECD Digital Government Index 2023 оцінює цифровий уряд за шістьма базовими вимірами: *digital by design*, *government as a platform*, *data-driven public sector*, *open by default*, *user-driven* та *proactive administration* [223]. У звіті підкреслюється, що найбільш ефективні цифрові уряди забезпечують повторне використання державних даних, інтегроване функціонування цифрових платформ та проактивне надання послуг без необхідності повторного звернення особи. OECD також наголошує, що *data-driven public sector* передбачає використання даних як стратегічного управлінського ресурсу для вироблення, реалізації та оцінювання публічної політики.

Аналогічний підхід простежується і в *United Nations E-Government Survey 2024*, де цифрова трансформація безпосередньо пов'язується зі здатністю держав забезпечувати стійкість публічного сектору, безперервність адміністративних функцій та доступність публічних послуг навіть за умов кризових ситуацій [246]. У доповіді ООН окремо акцентується увага на переході до *whole-of-government approach*, за якого державні органи функціонують не як ізольовані адміністративні структури, а як взаємопов'язана цифрова система. Крім того, у *Survey 2024* підкреслюється зростання ролі *shared digital infrastructure*, цифрової ідентифікації, хмарних технологій та *interoperable public services* як базових елементів сучасного публічного адміністрування.

За таких умов публічна адміністрація отримує можливість здійснювати адміністративні процедури на основі інтегрованих реєстрових даних, автоматизованої міжвідомчої взаємодії, електронної ідентифікації та алгоритмізованої перевірки юридично значущих обставин. Це не лише підвищує оперативність адміністративної діяльності, а й зменшує необхідність повторного подання документів, скорочує кількість процедурних дій та забезпечує більш послідовне застосування адміністративних процедур. Унаслідок цього інформаційні системи та цифрові платформи інтегруються у механізм реалізації владної компетенції та починають безпосередньо впливати на порядок ухвалення адміністративного рішення [71].

Саме тому цифрове публічне адміністрування доцільно розглядати не як сукупність технічних сервісів або електронних каналів комунікації, а як нову форму організації реалізації функцій публічної адміністрації у цифровому середовищі. У такій моделі трансформуються способи формування адміністративного рішення, механізми адміністративного доказування, порядок міжвідомчої взаємодії та структура адміністративного провадження загалом. Відповідно, цифровізація впливає не лише на зовнішню форму адміністративної діяльності, а на сам механізм реалізації публічно-владної компетенції, у межах якого юридично значущого характеру набувають реєстрові дані, електронна

взаємодія, цифрова ідентифікація та результати автоматизованої перевірки інформації.

Найбільш виразно така трансформація проявляється у сфері електронних публічних послуг. Після запуску Єдиного державного вебпорталу електронних послуг «Дія» адміністративні процедури почали поступово переходити від моделі локалізованої відомчої взаємодії до інтегрованої цифрової системи надання послуг. За даними Міністерства цифрової трансформації України, через екосистему «Дія» забезпечується доступ до сотень державних сервісів, електронних документів та адміністративних процедур, а сама платформа стала ключовим інструментом взаємодії особи з державою в умовах воєнного стану, внутрішнього переміщення населення та обмеженого доступу до окремих територій [33; 102; 127; 36].

Відтак адміністративна послуга перестає бути виключно процедурою особистого звернення до конкретного органу влади та поступово перетворюється на цифрово інтегровану форму реалізації суб'єктивних прав особи [31]. Її значення вже не обмежується можливістю дистанційного подання заяви чи отримання документа в електронній формі. Електронна послуга фактично інтегрує адміністративну процедуру, реєстрову взаємодію, електронну ідентифікацію та автоматизовану перевірку юридично значущих обставин у єдиний цифровий процес.

Водночас Закон України «Про адміністративні послуги» зберігає базову адміністративно-правову природу такої діяльності, визначаючи адміністративну послугу як результат здійснення владних повноважень за заявою особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав або обов'язків [102]. Отже, електронна форма не змінює юридичної природи адміністративної послуги, однак змінює спосіб організації адміністративної взаємодії, у межах якої публічний інтерес забезпечується через швидкість обробки даних, міжвідомчу координацію та доступність адміністративного результату.

Важливим етапом розвитку цифрового публічного адміністрування стало ухвалення Закону України «Про особливості надання публічних (електронних

публічних) послуг», який фактично перевів цифрову взаємодію між особою та державою у площину самостійного адміністративно-правового регулювання [127]. Закон закріпив не лише можливість надання публічних послуг в електронній формі, а й принципово нові механізми організації адміністративної діяльності. Зокрема, ним передбачено можливість автоматичного режиму надання окремих послуг без участі посадової особи, використання експериментальних проєктів у сфері цифровізації публічних послуг, а також екстериторіальність електронної публічної послуги, за якої адміністративний результат може надаватися незалежно від місця перебування особи чи територіальної юрисдикції відповідного органу. Крім того, закон допускає комплексне надання декількох взаємопов'язаних послуг у межах однієї адміністративної ситуації та використання відомостей із державних реєстрів без витребування документів у особи [127].

Унаслідок цього на законодавчому рівні фактично закріплюється перехід від територіально та відомчо локалізованої моделі адміністративної діяльності до інтегрованої цифрової моделі, у межах якої ключове значення має не фізичне переміщення документів чи особи між органами влади, а безперервна електронна взаємодія інформаційних систем та реєстрових даних.

Відтак адміністративне провадження дедалі більше організовується навколо цифрової взаємодії інформаційних систем, а не навколо фізичного переміщення документів між органами влади та особою. За своєю суттю це означає перехід від документально-орієнтованої моделі адміністративної діяльності до data-driven administration, у межах якої ключовим ресурсом реалізації публічно-владної компетенції стають інтегровані дані, електронна взаємодія та автоматизована перевірка юридично значущих обставин [36].

Разом із тим електронна публічна послуга не має самостійної юридичної цінності поза адміністративною процедурою, яка визначає межі дискреції, порядок встановлення юридично значущих обставин та гарантії захисту прав особи. Саме процедура забезпечує правомірність адміністративного рішення, можливість його перевірки та оскарження, а також недопущення

непропорційного втручання у права особи [156]. Тому цифровізація не усуває процедурні гарантії адміністративного права, а, навпаки, посилює потребу у їх чіткому нормативному визначенні.

Особливого значення у цьому контексті набуває Закон України «Про адміністративну процедуру», який уперше на загальному рівні закріпив єдині правила розгляду та вирішення адміністративних справ органами публічної адміністрації [103]. Закон встановлює принципи законності, офіційності, пропорційності, неупередженості, своєчасності, права особи бути вислуханою та обов'язку адміністративного органу належним чином мотивувати рішення. За умов цифровізації ці принципи набувають додаткового значення, оскільки електронна взаємодія робить значну частину внутрішніх процедурних дій менш помітною для особи. Саме тому цифрове адміністративне провадження потребує не зменшення, а посилення процедурної визначеності, прозорості та можливості контролю за діяльністю суб'єктів владних повноважень.

Водночас цифровізація не усуває дискреційного елементу адміністративної діяльності у випадках, коли закон передбачає необхідність оцінки фактичних обставин, балансу публічного та приватного інтересів або застосування адміністративного розсуду [150; 4]. За таких умов цифрові інструменти мають забезпечувати процедурну впорядкованість діяльності адміністрації, але не підміняти зміст владного рішення.

У науково-практичному коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру» наголошується на значенні загальних процедурних правил для діяльності публічної адміністрації, оскільки саме вони забезпечують упорядкованість адміністративного провадження та належний захист прав особи [90]. Для цифрового публічного адміністрування це має засадниче значення: автоматизована, електронна або реєстрова дія адміністрації не повинна випадати з процедурного поля, оскільки саме адміністративна процедура забезпечує правомірність результату, передбачуваність дій адміністрації, правову визначеність для учасників адміністративного провадження та можливість захисту особи у разі порушення її прав чи законних інтересів.

В. П. Тимошук, досліджуючи адміністративні акти, виходить із того, що адміністративний акт є однією з ключових форм індивідуального владного вирішення адміністративної справи [161]. У цифровому середовищі ця теза набуває додаткового значення. Адміністративний акт може готуватися, прийматися, доводитися до відома особи або виконуватися із застосуванням електронних засобів, однак його правова природа, вимоги до компетенції, законності, обґрунтованості та мотивованості залишаються незмінними. За таких умов ключового значення набуває інформаційна основа адміністративного рішення, оскільки цифрове адміністративне провадження дедалі більше залежить від достовірності, актуальності та доступності даних, на яких ґрунтується встановлення юридично значущих обставин. Саме тому особливе місце у цифровому публічному адмініструванні посідають публічні електронні реєстри.

Особливе місце в цьому процесі посідають публічні електронні реєстри. Закон України «Про публічні електронні реєстри» визначає правові, організаційні та технологічні засади створення, ведення, взаємодії та використання публічних електронних реєстрів [129]. З адміністративно-правового погляду публічний електронний реєстр є не просто базою даних або технічним ресурсом. Він виконує функцію юридично значущого джерела даних, на підставі якого публічна адміністрація підтверджує факти, статуси, умови реалізації прав, наявність або відсутність певних юридичних обставин, а також здійснює підготовку чи ухвалення адміністративних рішень [17]. У цифровому публічному адмініструванні реєстрові дані фактично інтегруються у механізм адміністративного доказування. Якщо у класичній моделі адміністративного провадження підтвердження юридичних фактів переважно покладалося на документи, подані особою, то в умовах цифровізації дедалі більшого значення набуває автоматизоване отримання інформації з державних реєстрів. Унаслідок цього реєстр починає виконувати не лише інформаційну, а й доказову функцію, оскільки саме на його підставі адміністрація встановлює юридично значущі обставини, перевіряє статус особи, підтверджує право або формує

адміністративний результат [1; 2]. Закон України «Про публічні електронні реєстри» прямо передбачає принципи єдності, достовірності, актуальності та взаємодії реєстрових даних, а також обов'язковість електронної інформаційної взаємодії між реєстрами [129]. Унаслідок цього реєстрові відомості фактично набувають статусу пріоритетного джерела підтвердження юридично значущих обставин у цифровому адміністративному провадженні. Це означає, що адміністративний орган дедалі частіше встановлює правовий статус особи, наявність права, обмеження або юридичного факту не шляхом витребування паперових документів, а через автоматизоване отримання та верифікацію даних із державних інформаційних ресурсів.

Саме тому електронні реєстри підвищують стабільність, достовірність і передбачуваність управлінських рішень. Якщо орган публічної адміністрації має доступ до належного реєстрового ресурсу, зменшується потреба у повторному поданні документів, знижується ризик адміністративного дублювання, а особа отримує можливість реалізувати право без зайвого процедурного навантаження [7]. У цьому проявляється одна з ключових переваг глобальної інформатизації: вона дає змогу поступово змити тягар повторного збирання та підтвердження інформації з особи на публічну адміністрацію, якщо відповідні дані вже перебувають у державних інформаційних ресурсах.

Перехід до реєстрової моделі адміністративного провадження об'єктивно потребує постійної та юридично впорядкованої взаємодії між інформаційними системами різних органів влади [59]. Саме тому розвиток публічних електронних реєстрів у сучасних умовах нерозривно пов'язаний із принципом інтеперабельності, який у європейському праві розглядається як одна з базових передумов функціонування цифрової держави [230]. Принцип одноразового подання даних має істотне адміністративно-правове значення: особа не повинна повторно подавати ті відомості, які вже перебувають у розпорядженні публічної адміністрації, якщо їх використання допускається законом і супроводжується належними гарантіями захисту прав особи. У такому

розумінні цифровізація не лише спрощує процедуру, а й змінює розподіл адміністративного тягаря між особою та державою [199].

Інтероперабельність змінює саму логіку організації адміністративної діяльності. У класичній моделі адміністративного провадження кожен орган функціонував у межах відносно автономної інформаційної системи, що покладало на особу обов'язок самостійно забезпечувати передачу документів між органами влади. Цифрове публічне адміністрування формує іншу модель, у межах якої обов'язок інформаційної взаємодії поступово переходить від особи до публічної адміністрації [9]. Саме тому інтероперабельність має не лише технічне, а й адміністративно-правове значення, оскільки безпосередньо впливає на розподіл процедурного тягаря у адміністративному провадженні.

Європейська рамка інтероперабельності прямо пов'язує ефективність публічних послуг із здатністю адміністрацій обмінюватися інформацією та надавати узгоджені послуги [200]. У межах цієї рамки інтероперабельність визначається не лише як технічна сумісність інформаційних систем, а як комплексна здатність органів публічної влади забезпечувати юридично та організаційно узгоджену взаємодію на основі спільних стандартів, процедур, семантичної сумісності даних і *coordinated governance*. Європейська рамка інтероперабельності (European Interoperability Framework, EIF) визначає базові принципи організації цифрового публічного сектору в ЄС та розглядає інтероперабельність як необхідну умову функціонування сучасного цифрового врядування [200]. У документі закріплено принципи *digital-by-default*, *once-only*, *user-centricity* та *cross-border interoperability*. Принцип *digital-by-default* передбачає, що публічні послуги повинні проектуватися насамперед для цифрового середовища, а не бути лише електронним дублюванням паперових процедур. Принцип *once-only* означає, що особа не повинна повторно подавати ті самі дані різним органам влади, якщо така інформація вже міститься у державних інформаційних системах. Натомість обов'язок забезпечення належної інформаційної взаємодії покладається на саму публічну адміністрацію.

Водночас принцип *user-centricity* вимагає організації адміністративних процедур навколо потреб особи, а не внутрішньої структури органів влади, тоді як *cross-border interoperability* спрямована на забезпечення сумісності цифрових послуг і процедур між державами-членами ЄС. EIF також виокремлює чотири рівні інтероперабельності – правовий, організаційний, семантичний і технічний, підкреслюючи, що цифрова взаємодія між органами влади потребує не лише технічної сумісності інформаційних систем, а й узгодженості процедур, правових режимів та форматів даних [200].

У 2024 році цей підхід було посилено на рівні права ЄС через *Interoperable Europe Act*, який спрямований на забезпечення високого рівня інтероперабельності публічного сектору Союзу [237]. Регламент передбачає формування єдиної системи співробітництва між органами публічної влади держав-членів, обов'язкове проведення *interoperability assessments* для нових транс'європейських цифрових сервісів, створення *Interoperable Europe Board* та запровадження механізмів *reusable interoperability solutions* для повторного використання цифрових компонентів у діяльності адміністрацій. Особливого значення набуває закріплення підходу, за яким інтероперабельність розглядається як елемент функціонування внутрішнього ринку ЄС, оскільки фрагментованість державних інформаційних систем визнається чинником, що перешкоджає реалізації цифрових прав особи, транскордонному наданню послуг та ефективному здійсненню адміністративних процедур.

Для українського публічного адміністрування ці положення мають значення не лише як орієнтир технічної модернізації, а як модель організації адміністративної взаємодії, у межах якої дані, процедури, компетенція та цифрова інфраструктура повинні функціонувати як взаємопов'язана система. Європейський підхід демонструє, що інтероперабельність є не допоміжною технологічною характеристикою цифровізації, а самостійним адміністративно-правовим механізмом забезпечення публічного інтересу, оскільки саме через узгоджену міжвідомчу взаємодію забезпечуються процедурна безперервність адміністративного провадження, належна реалізація принципу *once-only*,

своєчасність адміністративного рішення та зменшення процедурного навантаження на особу.

У цьому контексті українська модель інтероперабельності не є ізольованою від європейської логіки цифрового врядування, а поступово формує власну інституційно-технологічну основу для реалізації принципу once-only та переходу від відомчо розмежованого адміністрування до взаємопов'язаної моделі обміну даними. Організаційною основою такої взаємодії в Україні виступає наприклад система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта», положення про яку затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2016 р. № 606 [115]. Згідно з Положенням, система забезпечує виконання функцій електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів відповідно до законів України «Про публічні електронні реєстри» та «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» [129].

Її адміністративно-правове значення полягає не лише у технічному забезпеченні обміну даними між інформаційними ресурсами. Відповідно до Положення, система «Трембіта» призначена для автоматизації та технологічного забезпечення обміну даними між суб'єктами електронної взаємодії на основі єдиних правил і протоколів під час надання публічних електронних послуг та здійснення інших повноважень [115]. Архітектура «Трембіти» побудована на моделі захищеного обміну даними між державними інформаційними ресурсами без створення централізованого сховища даних, що має принципове значення для розмежування доступу, кібербезпеки та контролю за інформаційною взаємодією. Така модель відповідає європейському підходу X-Road interoperability architecture, використаному в Естонії та інших державах цифрового врядування [115].

Особливо важливим є те, що «Трембіта» забезпечує документований обмін електронними повідомленнями, електронну ідентифікацію та автентифікацію учасників взаємодії, фіксацію часу відправлення й отримання повідомлень, цілісність та автентичність електронних повідомлень, а також можливість

встановлення історії їх руху [115]. Отже, ця система створює передумови для формування цифрового сліду адміністративного провадження, оскільки дає змогу встановити, який суб'єкт, коли, з якою метою і в межах якої електронної взаємодії здійснював обмін даними.

Не менш суттєвим є закріплення у Положенні принципів електронної інформаційної взаємодії: технологічної нейтральності, використання єдиних правил, відкритих форматів даних, протоколів і стандартів обміну, повторного використання даних і програмних засобів, а також уникнення надлишковості та дублювання даних [115]. У правовому сенсі це означає поступову зміну розподілу процедурного тягаря: особа не повинна повторно підтверджувати ті обставини, які вже містяться у державних інформаційних ресурсах і можуть бути отримані адміністрацією шляхом правомірної електронної взаємодії.

Окремої уваги потребує те, що останні зміни до регулювання «Трембіти» посилюють не лише її обмінну, а й гарантійну функцію. Положення передбачає підсистему моніторингу доступу до персональних даних, фіксацію фактів їх передачі та можливість інформування користувачів про такі факти [115]. Це має принципове адміністративно-правове значення, оскільки міжреєстрова взаємодія не повинна перетворюватися на неконтрольований обіг персональних даних між органами влади. Навпаки, її правомірність потребує фіксації мети обміну, ідентифікації суб'єктів взаємодії, документування транзакцій та можливості подальшої перевірки законності використання даних.

Позитивне значення для розвитку цифрового публічного адміністрування має й електронна ідентифікація, оскільки без достовірного встановлення особи цифрове адміністративне провадження не може породжувати належних юридичних наслідків. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» регулює відносини між фізичними особами, юридичними особами та суб'єктами владних повноважень у процесі надання й використання засобів електронної ідентифікації, електронних довірчих послуг і гарантів цифрової ідентифікації [108]. Водночас закон прямо передбачає застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» до

адміністративних актів, що приймаються у відповідній сфері, чим фактично інтегрує електронну ідентифікацію у систему адміністративно-процедурного регулювання [103].

Подальший розвиток цієї моделі закріплено у Положенні про інтегровану систему електронної ідентифікації, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2023 р. № 1150 [255]. Відповідно до Положення, інтегрована система електронної ідентифікації забезпечує сумісність та взаємодію схем електронної ідентифікації з інформаційними системами органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів із використанням єдиних вимог, форматів, протоколів і класифікаторів. Крім того, система створює умови для транскордонного визнання засобів електронної ідентифікації та інтеграції з європейськими цифровими механізмами відповідно до вимог eIDAS [198].

Унаслідок цього електронна ідентифікація перетворюється не лише на технічний інструмент підтвердження особи, а на один із базових елементів цифрового адміністративного провадження. Саме через механізми електронної ідентифікації забезпечуються достовірність волевиявлення, належність електронної дії конкретній особі, допустимість використання електронних даних у процедурі ухвалення адміністративного рішення та юридична сила цифрової взаємодії між особою і публічною адміністрацією.

Отже, електронні публічні послуги, адміністративна процедура, публічні електронні реєстри, електронна ідентифікація та інтероперабельність утворюють цілісну систему цифрового публічного адміністрування, у межах якої кожен елемент забезпечує окремий аспект реалізації публічно-владної компетенції [9]. Електронна послуга забезпечує отримання особою юридично значущого результату; адміністративна процедура визначає порядок його ухвалення; реєстри формують інформаційну основу рішення; електронна ідентифікація підтверджує достовірність волевиявлення; інтероперабельність забезпечує узгоджену взаємодію між суб'єктами публічної адміністрації.

Позитивний вплив глобальної інформатизації на публічне адміністрування виявляється також у тому, що відкритість, прозорість і підзвітність публічної адміністрації набувають не лише організаційного, а й адміністративно-правового значення [21]. Ці характеристики не слід зводити до загальних ознак належного урядування або політичної відкритості держави. У сфері публічного адміністрування вони виступають гарантіями забезпечення публічного інтересу, оскільки дають можливість особі, громадськості та іншим суб'єктам правовідносин встановити, як діє публічна адміністрація, на підставі яких даних ухвалюються рішення, які процедури застосовуються, чи є управлінський результат правомірним, обґрунтованим і перевірюваним.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» закріплює засади доступу до інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень [107]. У поєднанні із законодавством про відкриті дані це створює правову основу для того, щоб інформація публічної адміністрації використовувалася не лише всередині управлінської системи, а й для зовнішньої перевірки діяльності публічної адміністрації. Відкриті дані у цьому аспекті забезпечують не тільки доступ до інформації, а й можливість суспільного контролю, оцінки якості адміністративних рішень, виявлення непослідовності управлінської практики та підвищення підзвітності суб'єктів публічного адміністрування.

Постанови Кабінету Міністрів України щодо наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, і ведення Єдиного державного вебпорталу відкритих даних формують нормативну основу відкритості даних як елемента публічного адміністрування [114; 116]. Отже, відкритість даних у цифровому публічному адмініструванні є не допоміжним інформаційним сервісом, а правовим способом забезпечення прозорості, підзвітності та перевірюваності адміністративної діяльності.

Європейський підхід до відкритих даних також виходить з того, що інформація публічного сектору має значення для розвитку суспільства, економіки та публічної участі. Directive (EU) 2019/1024 окремо виділяє категорію high-value datasets, повторне використання яких має забезпечуватися

безоплатно, у машиночитаному форматі та через API [192]. Це свідчить про те, що відкриті дані в сучасному європейському підході розглядаються не лише як інструмент прозорості, а як елемент цифрової інфраструктури публічного сектору. [192]. Для українського публічного адміністрування це має значення не лише як орієнтир наближення до європейських підходів, а й як підтвердження того, що відкриті дані є інструментом забезпечення публічного інтересу через прозорість, повторне використання інформації, зовнішній контроль і підзвітність публічної адміністрації.

Електронна демократія розширює зазначену логіку, оскільки передбачає не лише доступ до інформації, а й участь особи та громадськості у формуванні, обговоренні й контролі управлінських рішень [15]. Її не слід розглядати лише як політичний інструмент або форму комунікації влади з громадянами. В адміністративно-правовому розумінні електронна демократія виступає механізмом участі у формуванні та уточненні змісту публічного інтересу через консультації, звернення, електронні петиції та інші форми участі у виробленні й оцінюванні публічних рішень

У науковій літературі підкреслюється, що перехід від електронного уряду до ширших форм електронної взаємодії пов'язаний із залученням громадян до співвиробництва публічних рішень [216]. Ця позиція є важливою для розуміння публічного інтересу, оскільки він не завжди може бути коректно визначений лише адміністрацією, відокремленою від суспільства. Належне формування публічного інтересу часто потребує комунікації, участі, врахування соціальних потреб і можливості громадськості впливати на зміст управлінських рішень до їх остаточного ухвалення.

Українська доктрина електронного урядування також виходить із того, що цифрові засоби здатні змінювати характер взаємодії держави та суспільства. Зокрема, електронне урядування й електронна демократія розглядаються як взаємопов'язані напрями розвитку публічного управління, що забезпечують доступність послуг, участь громадян і підвищення відкритості адміністрації [58; 38]. У такому розумінні електронна демократія є не політичним додатком до

цифровізації, а складовою адміністративно-правового механізму забезпечення публічних інтересів, оскільки створює канали участі, контролю та зворотного зв'язку між особою, суспільством і публічною адміністрацією [35].

Сервісна модель публічного адміністрування є ще одним результатом позитивного впливу глобальної інформатизації. Вона передбачає, що особа сприймається не як пасивний адресат владного впливу, а як учасник адміністративно-правових відносин, щодо якого держава має забезпечити доступність, зрозумілість, своєчасність і належну якість адміністративної взаємодії. В. І. Козак, аналізуючи модернізацію публічного управління на засадах сервісної моделі, пов'язує її з орієнтацією на потреби особи та підвищенням якості публічних послуг [59]. У цифрових умовах цей підхід набуває додаткового значення, оскільки електронні послуги, реєстри, електронна ідентифікація та міжвідомча взаємодія створюють організаційні передумови для сервісного адміністрування, яке не втрачає правового змісту.

Разом із тим сервісність не означає перенесення на публічне адміністрування суто приватноправової або споживацької логіки. Орган публічної адміністрації залишається носієм владних повноважень, а тому сервісна модель має бути поєднана із законністю, адміністративною процедурою, підзвітністю, правовою визначеністю та можливістю захисту прав особи [59]. Саме в цьому полягає адміністративно-правова специфіка цифрового публічного адміністрування: воно має бути доступним і зрозумілим для особи, але не може втрачати владно-правового, процедурного й гарантійного змісту.

Дослідження Р. Поупа щодо моделі «уряд як платформа» акцентує увагу на тому, що держава може організовувати цифрову інфраструктуру як основу для надання послуг, взаємодії та повторного використання спільних компонентів [228]. Для адміністративного права така модель важлива не як технічна концепція, а як підхід до організації публічної адміністрації, у якій спільні цифрові компоненти забезпечують однаковість, передбачуваність, доступність і процедурну узгодженість адміністративної діяльності. Водночас така платформа

має правове значення лише тоді, коли її використання пов'язане з компетенцією органу, адміністративною процедурою та юридично значущим результатом.

У цьому ж напрямі ОЕСР у межах рамки цифрового урядування виокремлює такі виміри, як цифровість за задумом, державний сектор як платформа, орієнтація на дані, відкритість за замовчуванням, користувацька орієнтація та проактивність [227]. Ці виміри мають бути інтерпретовані в українському адміністративно-правовому контексті через категорію публічного інтересу. Йдеться не про запозичення управлінських гасел, а про формування такої моделі адміністрації, яка здатна забезпечувати суспільно значущі потреби своєчасно, законно, прозоро, процедурно впорядковано та з урахуванням прав особи.

В українських умовах позитивний потенціал цифровізації особливо виразно проявився у здатності держави забезпечувати безперервність адміністративної діяльності та надання публічних послуг в умовах повномасштабної війни. Матеріали Міністерства цифрової трансформації України щодо цифрової стійкості держави під час війни фіксують, що цифрова інфраструктура фактично стала одним із ключових механізмів підтримання функціонування публічної влади, взаємодії держави з громадянами та доступу до адміністративних послуг [84].

Зокрема, у звіті підкреслюється, що вже у перші дні повномасштабного вторгнення цифрові сервіси дозволили державі зберегти керованість значної частини адміністративних процесів попри фізичне руйнування інфраструктури, переміщення населення та обмеження доступу до окремих територій. У матеріалах Міністерства цифрової трансформації України підкреслюється, що після початку повномасштабного вторгнення цифрові сервіси стали одним із ключових механізмів підтримання функціонування держави. Через «Дію» було забезпечено доступ до цифрових документів, оформлення статусу ВПО, подання заяв про пошкоджене майно («Відновлення»), отримання фінансової допомоги та інших адміністративних сервісів навіть за умов переміщення населення та руйнування фізичної інфраструктури [84]. Окремо у звіті акцентується увага на

переміщенні державних реєстрів до хмарної інфраструктури як елементі забезпечення безперервності функціонування державних інформаційних систем [84].

Важливим є й те, що цифрова стійкість забезпечувалася не лише через окремі електронні послуги, а через функціонування взаємопов'язаної системи електронних реєстрів, хмарної інфраструктури, електронної ідентифікації та міжвідомчої взаємодії. У звіті Міністерства цифрової трансформації окремо акцентується увага на перенесенні державних реєстрів до хмарного середовища та створенні резервних механізмів збереження даних, що дозволило підтримати функціонування критично важливих державних інформаційних ресурсів навіть в умовах постійних кібератак та загроз фізичного знищення інфраструктури [84].

Унаслідок цього цифровізація в українських умовах набула значення не лише інструменту підвищення зручності адміністративних процедур, а елемента національної стійкості та безперервності здійснення публічно-владних функцій. Практика функціонування цифрових сервісів під час війни продемонструвала, що цифрове публічне адміністрування здатне забезпечувати реалізацію публічного інтересу навіть за умов надзвичайного навантаження на державний апарат, обмеженого доступу до територій та порушення звичайних механізмів адміністративної діяльності.

2.2 Основні загрози безпековому середовищу від глобальної інформатизації

Глобальна інформатизація як сучасний етап розвитку інформаційного суспільства обумовлює не лише модернізацію форм і методів діяльності публічної адміністрації, а й істотну трансформацію безпекового середовища функціонування держави. Якщо у попередньому підрозділі її було розглянуто як чинник оновлення адміністративно-правового механізму забезпечення публічних інтересів, то у безпековому вимірі глобальна інформатизація виявляє

іншу, не менш важливу сторону. Її вплив не обмежується впровадженням електронних послуг, розвитком публічних електронних реєстрів, міжвідомчої електронної взаємодії, цифрової ідентифікації та сервісної моделі діяльності публічної адміністрації. Ті самі цифрові механізми, які забезпечують оперативність, доступність та ефективність адміністративної діяльності, одночасно формують нові сфери вразливості держави, пов'язані із залежністю від інформаційно-комунікаційних систем, цифрової інфраструктури, програмного забезпечення, хмарних технологій, електронних комунікацій та масивів даних [40].

У зв'язку із цим глобальна інформатизація має дуалістичний характер. З одного боку, вона створює організаційні та технологічні передумови для підвищення ефективності публічного адміністрування, а з іншого – формує нові ризики для стабільності функціонування публічної адміністрації, безперервності адміністративних процесів, захисту інформації, реалізації прав особи та забезпечення національної безпеки загалом.

У конституційно-правовому аспекті вихідним залишається положення про те, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України [63]. У цифровому середовищі це положення не втрачає свого значення, а, навпаки, набуває додаткового змісту. Законність адміністративної діяльності залежить уже не тільки від належного нормативного визначення компетенції, процедури чи форми адміністративного акта, а й від безпечності цифрової інфраструктури, достовірності реєстрових даних, стійкості електронних сервісів та захищеності інформаційних ресурсів. Якщо адміністративна послуга надається через електронну систему, якщо юридично значущі відомості містяться у публічному електронному реєстрі, а рішення публічної адміністрації ґрунтується на міжвідомчому електронному обміні даними, то збій такої системи перестає бути суто технічною обставиною [53]. Він стає фактором, який може унеможливити реалізацію права особи,

порушити безперервність адміністративної діяльності або поставити під сумнів правомірність управлінського рішення.

У цьому контексті кіберзагрози слід розглядати не як ізольоване явище технічного характеру, а як адміністративно-правовий ризик для функціонування публічної влади. Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» визначає правові та організаційні основи захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору [126]. Отже, кібербезпека в цьому законодавчому підході не зводиться до охорони комп'ютерних мереж або програмного забезпечення. Вона безпосередньо пов'язана із захистом публічного інтересу, оскільки порушення цифрової інфраструктури може зачепити доступ особи до адміністративних послуг, публічної інформації, соціальних гарантій, офіційних реєстрових відомостей, електронної ідентифікації та результатів адміністративного провадження. У межах публічного адміністрування кіберзагроза проявляється через можливість порушення доступності електронних послуг, втрати або спотворення даних, блокування інформаційних систем, несанкціонованого доступу до персональної чи службової інформації, а також через підрив довіри до електронної форми взаємодії між особою і державою [27].

Цифровізація, таким чином, не скасовує адміністративно-правової природи публічного адміністрування, а ускладнює її. Як слушно доводять A. Cordella та N. Tempini, інформаційно-комунікаційні технології не усувають бюрократію, а змінюють організаційні форми публічного сервісу та внутрішню логіку адміністративних процесів [184]. Тому помилковим було б сприймати електронне урядування як механічне перенесення традиційних адміністративних процедур у цифровий формат. F. Bannister і R. Connolly обґрунтовано звертають увагу на те, що е-урядування має складну теоретичну природу і не може оцінюватися лише через показники технологічного впровадження [177]. Для адміністративного права це означає, що цифрова форма діяльності органу влади повинна оцінюватися не тільки за критеріями швидкості, зручності чи економії адміністративного ресурсу, а й за критеріями законності, безперервності,

захищеності, процедурної визначеності, підзвітності та реальної доступності для особи.

Особливої ваги це набуває у зв'язку з розвитком електронних публічних послуг. Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» закріплює електронну форму як юридично значущий спосіб реалізації публічно-сервісної функції держави [127]. Водночас функціонування Єдиного державного вебпорталу електронних послуг засвідчує, що цифрова взаємодія вже стала не допоміжним, а одним із центральних каналів комунікації між особою і публічною адміністрацією [31]. Звідси випливає принципово важливий висновок: порушення роботи електронного сервісу в умовах цифрового публічного адміністрування є не лише організаційною незручністю, а потенційним обмеженням доступу особи до адміністративної процедури та результату її здійснення. Саме тут виявляється адміністративно-правова природа цифрового ризику: технічний збій може набувати значення юридичної перешкоди для реалізації суб'єктивного права або законного інтересу.

Стратегічні документи України також виходять із того, що кібербезпека є складовою національної безпеки та потребує системної державної політики [132; 128]. Для адміністративного права це означає необхідність поєднання трьох рівнів регулювання: нормативного визначення вимог до безпеки інформаційних систем; інституційного розподілу повноважень між суб'єктами кібербезпеки; процедурного забезпечення реагування на інциденти, відновлення доступу до послуг і захисту прав осіб, яких зачепили наслідки цифрового порушення. Без такого поєднання кібербезпека може залишитися сферою спеціалізованого технічного управління, відірваною від загального режиму законності, підзвітності та захисту публічного інтересу.

Особливе місце в системі цифрових ризиків посідає вразливість критичної інформаційної інфраструктури. Закон України «Про критичну інфраструктуру» пов'язує відповідні об'єкти з функціями, важливими для життєдіяльності населення, економіки, національної безпеки й оборони [121]. У цифровому середовищі це означає, що критичність має не тільки фізичний, а й

інформаційний вимір. Реєстр, система електронної взаємодії, державний вебпортал, канал захищеного зв'язку або хмарна інфраструктура можуть набувати значення елементів, без яких неможливе належне здійснення адміністративної компетенції. Тому захист критичної інфраструктури не можна зводити до охорони матеріальних об'єктів. Він має включати захист даних, електронних процедур, механізмів автентифікації, каналів міжвідомчої взаємодії та резервних способів надання публічних послуг. Воєнний стан додатково актуалізував цей аспект, що відображено у законодавчих змінах щодо забезпечення діяльності об'єктів критичної інфраструктури в особливий період [104].

Адміністративно-правове значення критичної інформаційної інфраструктури полягає в тому, що її порушення здатне спричинити не лише матеріальні чи організаційні втрати, а й дефект реалізації публічних функцій. Якщо не працює інформаційна система органу влади, порушується не абстрактна «цифрова зручність», а можливість особи отримати адміністративну послугу, підтвердити юридичний статус, скористатися соціальною гарантією, реалізувати право на звернення або отримати доступ до офіційної інформації. У цьому аспекті безперервність публічного адміністрування стає самостійною адміністративно-правовою цінністю. Дослідження стійкості управління та безперервності надання публічних послуг в умовах воєнного стану підтверджує, що кризові обставини потребують не лише організаційної мобілізації, а й належно вибудованих процедур, резервних механізмів та управлінської здатності підтримувати надання ключових послуг навіть за умов порушення звичайних каналів роботи [156]. Такий підхід корелює із сучасним розумінням резильєнтності публічної політики як здатності управлінських систем не тільки реагувати на кризу, а й зберігати функціональність за умов тривалого впливу несприятливих чинників [147].

Значення цієї проблематики посилюється тим, що сучасне цифрове публічне адміністрування дедалі більше ґрунтується на інтегрований взаємодії державних інформаційних ресурсів. Використання механізмів електронної

взаємодії, зокрема через систему «Трембіта», забезпечує автоматизований обмін даними між органами публічної влади та створює умови для функціонування цифрового адміністративного провадження [115]. У позитивному аспекті така інтероперабельність сприяє скороченню кількості документів, які подаються особою, усуненню дублювання інформації та підвищенню оперативності адміністративних процедур.

Водночас інтеграція державних інформаційних ресурсів формує новий тип системної залежності між реєстрами, цифровими платформами та адміністративними процесами. За таких умов порушення функціонування одного інформаційного ресурсу, компрометація даних, кібератака або помилка автоматизованої обробки інформації можуть впливати не лише на окремий сервіс, а на пов'язані адміністративні провадження та діяльність інших суб'єктів публічної адміністрації. Унаслідок цього інтероперабельність, яка забезпечує ефективність цифрового публічного адміністрування, одночасно підвищує рівень системних ризиків та потребує посилення вимог до кіберзахисту, резервування даних, контролю доступу, перевірки достовірності інформації та процедур реагування на цифрові інциденти.

За таких умов резильєнтність цифрового публічного адміністрування слід розглядати не лише як технічну властивість інформаційної системи, а як адміністративно-правову здатність публічної адміністрації забезпечувати безперервність реалізації публічних функцій навіть в умовах цифрових порушень, кіберінцидентів або кризового навантаження [12]. У цьому аспекті безперервність надання адміністративних послуг, стійкість міжвідомчої взаємодії, наявність резервних процедур і здатність держави оперативно відновлювати цифрові процеси набувають значення складових належного публічного адміністрування в умовах глобальної інформатизації. Такий підхід узгоджується із сучасним розумінням *resilience governance*, у межах якого стійкість публічної влади пов'язується зі здатністю управлінських систем підтримувати функціональність, адаптуватися до кризових впливів та

забезпечувати захист публічних інтересів навіть за умов високої невизначеності [147; 156].

Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» закріплює правові засади захисту інформації в таких системах, що має принципове значення для функціонування державних інформаційних ресурсів [117]. Разом із тим розвиток глобальної інформатизації свідчить, що формального встановлення вимог до захисту інформації вже недостатньо. Публічна адміністрація потребує постійної оцінки ризиків, інституційної координації та здатності до швидкого відновлення порушених цифрових процесів. У цьому зв'язку важливим є правовий статус Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, діяльність якої пов'язана із забезпеченням урядового зв'язку, захистом державних інформаційних ресурсів та участю у формуванні політики у відповідній сфері [106]. Ідеться не про вузько відомчу функцію, а про один з інституційних елементів адміністративно-правового забезпечення цифрової безпеки.

Європейський підхід також демонструє зміщення акценту від реактивного захисту окремих систем до комплексного управління кіберризиками. Директива NIS 2 спрямована на досягнення високого спільного рівня кібербезпеки в Європейському Союзі, включаючи вимоги до управління ризиками, повідомлення про інциденти та забезпечення стійкості важливих і суттєвих суб'єктів [193]. Цей підхід є показовим для України, оскільки євроінтеграційна адаптація у сфері цифрового врядування не може зводитися лише до запозичення електронних сервісів чи технічних стандартів. Вона має включати адміністративно-правову модель відповідальності, нагляду, координації, звітування й реагування на інциденти. Сучасний ландшафт кіберзагроз, описаний ENISA, підтверджує, що атаки на цифрові системи, дані, сервіси та ланцюги постачання стають сталим елементом функціонування цифрового суспільства, а не винятковою надзвичайною подією [202]. Для публічної адміністрації це означає, що кіберризик повинен бути врахований уже на стадії проєктування адміністративної процедури, електронної послуги, реєстру чи

системи міжвідомчого обміну. Інакше цифрова трансформація може створити ілюзію ефективності, за якою приховується вразливість публічної влади перед порушенням доступності, цілісності й достовірності даних.

Саме тому безпека цифрових продуктів, передбачена європейським Cyber Resilience Act, має значення не тільки для ринку цифрових товарів, а й для ширшого питання довіри до цифрового середовища, у якому діє публічна адміністрація [236]. У цьому ж зв'язку важливим є висновок А. Savoldelli, С. Codagnone та G. Misuraca про парадокс електронного урядування: наявність цифрового інструменту сама по собі не гарантує його належного використання, довіри до нього та реального подолання бар'єрів доступу [238]. Для теми нашого дослідження це має принципове значення: цифрова система, яка формально існує, але є нестійкою, незахищеною або недоступною у кризовій ситуації, не забезпечує публічний інтерес належним чином [40]. Унаслідок цього проблематика глобальної інформатизації виходить за межі суто технологічного розвитку та набуває безпекового й адміністративно-правового виміру, оскільки функціонування публічної адміністрації дедалі більше залежить від стабільності, захищеності та безперервності цифрової інфраструктури [39]. Саме через це загрози, що виникають унаслідок цифрової залежності держави, доцільно розглядати як окрему групу викликів безпековому середовищу публічного адміністрування.

Перша група загроз безпековому середовищу від глобальної інформатизації пов'язана з тим, що цифровізація робить публічну адміністрацію залежною від інформаційних систем, електронних послуг, каналів міжвідомчої взаємодії, реєстрів, хмарних сервісів і цифрових продуктів [41]. Ця залежність не є негативною сама по собі, оскільки без неї неможлива сучасна модель електронного врядування. Проте вона потребує адміністративно-правового осмислення: цифрова система має бути не лише функціональною, а й безпечною; електронна послуга – не лише зручною, а й безперервною; реєстр – не лише інтегрованим, а й захищеним; адміністративні рішення – не лише швидким, а й таким, що ухвалюється на підставі достовірних даних і в межах належної

процедури. Саме в цьому полягає основний безпековий виклик глобальної інформатизації для публічного адміністрування на першому рівні аналізу: цифрова модернізація, не підкріплена належним режимом кіберстійкості, процедурного резервування та інституційної відповідальності, може перетворитися з інструменту забезпечення публічних інтересів на джерело їх уразливості [95].

Наступним суттєвим викликом безпековому середовищу в умовах глобальної інформатизації є трансформація інформаційного простору як середовища реалізації публічної влади [43]. Якщо на попередньому етапі розвитку інформаційних технологій цифрові засоби розглядалися переважно як інструмент передавання, збереження та накопичення інформації, то сучасна глобальна цифрова екосистема фактично формує новий простір політичного, соціального й адміністративного впливу [5]. Інформаційні платформи, соціальні мережі, цифрові медіасервіси та алгоритмічні механізми поширення контенту здатні впливати на суспільну поведінку, рівень довіри до державних інституцій, сприйняття рішень публічної влади та стабільність публічного порядку. Саме тому інформаційна безпека в умовах глобальної інформатизації перестає бути виключно елементом медійної політики й набуває значення складової адміністративно-правового забезпечення національної безпеки, стійкості публічного адміністрування та захищеності реалізації публічних інтересів [131].

У сучасних умовах загрозу становить не лише несанкціоноване втручання в інформаційні системи, а й цілеспрямований вплив на інформаційне середовище через дезінформацію, інформаційні операції, маніпулятивні цифрові кампанії та алгоритмічне поширення контенту [40]. Особливість таких впливів полягає в тому, що вони здатні порушувати функціонування публічного адміністрування без прямого втручання в роботу державних інформаційних систем. Ураженням стає не технічна інфраструктура, а інформаційна основа адміністративної діяльності та суспільна довіра як необхідна умова ефективності публічної влади. Дезінформація може деформувати фактичне підґрунтя адміністративних рішень, ускладнювати кризове публічне адміністрування, підривати презумпцію

достовірності офіційної інформації та перешкоджати належній комунікації між публічною адміністрацією й особою [96; 101]. За таких умов інформаційна загроза набуває не лише політичного, а й адміністративно-правового значення, оскільки впливає на здатність держави діяти послідовно, передбачувано і правомірно.

Особливо виразно це проявилось в умовах російської інформаційної агресії проти України, де цифровий простір використовується як окремий інструмент впливу на безпекове середовище держави. Як слушно зазначає В. О. Захаров, російська пропаганда в інформаційному середовищі спрямована не лише на поширення неправдивих відомостей, а й на формування атмосфери недовіри, соціальної дезорієнтації та підризу інституційної стабільності [40]. У цьому аспекті інформаційна атака впливає не тільки на суспільну свідомість, а й на адміністративну здатність держави забезпечувати стабільність управлінських процесів, підтримувати належний рівень довіри до офіційних повідомлень та організовувати виконання публічних функцій у кризових умовах.

Адміністративно-правова реакція держави на такі ризики не може обмежуватися спростуванням недостовірної інформації. Вона потребує формування сталих механізмів публічного адміністрування у сфері медіа, цифрових платформ та інформаційної безпеки. Закон України «Про медіа» закріплює правові засади діяльності у сфері медіа, що має значення для впорядкування інформаційного середовища та забезпечення балансу між свободою вираження поглядів, правом на інформацію і потребою захисту суспільства від деструктивного інформаційного впливу [122]. Отже, у сфері інформаційної безпеки публічна адміністрація повинна діяти не як цензурний чи політично доцільний суб'єкт, а як носій визначеної законом компетенції, зобов'язаний забезпечити правомірність, пропорційність і підзвітність втручання у відповідні інформаційні відносини.

Водночас глобальна інформатизація створює новий тип залежності публічної влади – залежність від транснаціональних цифрових платформ та приватної цифрової інфраструктури [54; 36]. Значна частина інформаційної

взаємодії, цифрових комунікацій, хмарних сервісів і платформених рішень перебуває поза межами прямої юрисдикції національної держави. Це означає, що публічне адміністрування дедалі частіше реалізується через середовище, яке формально не належить державі та функціонує за правилами приватних цифрових корпорацій [91]. У таких умовах виникає проблема співвідношення публічного інтересу та приватної цифрової влади. Йдеться не лише про технологічну залежність, а й про ризик фактичного перенесення частини умов реалізації публічних інтересів у простір приватного алгоритмічного регулювання.

Концепція *platform-based governance*, обґрунтована М. Janssen та Е. Estevez, демонструє, що сучасне врядування дедалі більше базується на платформеній логіці організації публічних сервісів і цифрової взаємодії [209]. Однак така модель має не лише функціональні переваги, а й безпекові ризики. Якщо ключові канали цифрової комунікації, сервіси автентифікації, програмні рішення чи хмарні середовища контролюються приватними структурами, держава фактично стає залежною від зовнішніх технологічних рішень, алгоритмів і правил доступу. У результаті виникає загроза фрагментації публічного суверенітету в цифровому середовищі, оскільки частина умов доступу до інформації, цифрової видимості, комунікації з громадянами та поширення офіційних повідомлень визначається не актами публічної влади, а приватними правилами цифрових платформ [101].

Цю проблему поглиблює те, що цифрові платформи створюють змішаний простір публічних і приватних інтересів. В. Klievink, N. Bharosa та Y. H. Tan, аналізуючи публічно-приватні інформаційні платформи, показують, що реалізація публічних цінностей у такому середовищі нерідко поєднується з бізнес-цілями та приватною інфраструктурною логікою [212]. Для адміністративного права це має принципове значення: у цифровому середовищі частина функцій, пов'язаних із доступом до інформації, цифровою ідентифікацією, алгоритмічним ранжуванням, інформаційною видимістю та комунікацією з населенням, фактично здійснюється приватними платформами,

які не мають класичного статусу суб'єкта владних повноважень, але здатні впливати на реалізацію публічного інтересу.

Європейське право вже реагує на цей виклик через встановлення спеціальних обов'язків для цифрових посередників і великих онлайн-платформ. Digital Services Act виходить із того, що дуже великі онлайн-платформи та пошукові системи здатні створювати системні ризики для демократичних процесів, інформаційної безпеки, суспільного дискурсу та реалізації основоположних прав, а тому потребують спеціального регуляторного нагляду, механізмів оцінювання ризиків і належної підзвітності [204; 231]. Для України цей підхід є важливим не лише у площині гармонізації законодавства з правом ЄС, а й у ширшому адміністративно-правовому сенсі: цифрові платформи мають розглядатися як елемент безпекового середовища, від якого залежить функціональна стабільність держави, достовірність публічної комунікації та захищеність реалізації публічних інтересів.

У цьому контексті особливого значення набуває проблема концентрації даних. Глобальна інформатизація спричинила безпрецедентне накопичення інформації про особу, її поведінку, соціальні зв'язки, фінансові операції, пересування та взаємодію з державою. Для публічного адміністрування це створює подвійний ефект. З одного боку, великі масиви даних підвищують ефективність управлінських рішень, спрощують надання адміністративних послуг та дозволяють прогнозувати суспільні процеси. З іншого боку, концентрація даних формує ризики надмірного контролю, порушення приватності, витоку інформації, неправомірного поєднання даних та непрозорого використання цифрових профілів особи [177]. Отже, у безпековому середовищі цифрової держави дані виступають не лише інформаційним ресурсом, а й юридично значущою основою адміністративної діяльності.

У цифровому публічному адмініструванні дані фактично перетворюються на самостійний елемент адміністративної процедури, оскільки саме на їх основі здійснюється верифікація особи, підтвердження юридичних фактів, перевірка правового статусу та ухвалення адміністративного рішення. Закон України «Про

публічні електронні реєстри» закріплює правові, організаційні та технологічні засади створення, ведення, взаємодії та використання публічних електронних реєстрів [129]. Цей законодавчий підхід засвідчує, що реєстрова інформація стає невід'ємною частиною адміністративної діяльності. За таких умов помилка в реєстрі, неактуальність інформації, дублювання відомостей або неправомірне поєднання даних здатні безпосередньо вплинути на зміст адміністративного акта, обсяг прав особи, можливість отримання публічної послуги чи підтвердження юридичного статусу.

Janssen, van der Voort та Wahyudi обґрунтовують, що якість управлінських рішень у системі big data залежить не лише від обсягу даних, а й від їх достовірності, способів обробки та здатності публічної адміністрації правильно інтерпретувати цифрову інформацію [210]. Для адміністративного права це означає, що цифровізація не усуває проблему дискреції, а лише переносить її у сферу збору, структурування, зіставлення та інтерпретації даних. Ризик полягає в тому, що управлінське рішення може формально виглядати об'єктивним через використання цифрових даних, хоча фактично базуватиметься на помилковій, неповній, застарілій або упередженій інформації. У такому разі дефект даних трансформується у дефект адміністративного рішення.

У зв'язку з цим захист персональних даних набуває значення не тільки інституту інформаційного права, а й гарантії правомірності цифрового публічного адміністрування. Загальний регламент ЄС про захист даних виходить із того, що обробка персональних даних повинна здійснюватися законно, прозоро та виключно для визначених цілей [229]. Аналогічний підхід закріплений і в Законі України «Про захист персональних даних» [118]. Проте в умовах інтеграції державних реєстрів, міжвідомчого обміну даними та автоматизованого адміністрування традиційних гарантій уже недостатньо. Особа часто не має реального розуміння того, які саме дані використовуються державою, яким чином вони поєднуються між різними системами та як впливають на ухвалення адміністративного рішення.

Європейський підхід до цифрового врядування дедалі більше орієнтується на формування комплексної системи governance of data, у межах якої дані розглядаються не лише як технічний ресурс, а як об'єкт спеціального правового режиму управління, доступу, повторного використання та міжсекторної взаємодії. Regulation (EU) 2022/868 (Data Governance Act) спрямований на формування механізмів повторного використання захищених даних публічного сектору, розвитку посередницьких сервісів обміну даними та підвищення довіри до середовища обігу даних, тоді як Regulation (EU) 2023/2854 (Data Act) закріплює засади справедливого доступу до даних та їх використання в умовах цифрової економіки. Для публічного адміністрування це означає поступовий перехід від моделі фрагментарного накопичення інформації до моделі комплексного правового управління даними, у межах якої особливого значення набувають питання законності доступу до даних, міжвідомчої взаємодії, відповідальності за використання інформації та захисту прав особи [232; 233].

Особливу небезпеку становить те, що в умовах глобальної інформатизації цифровий профіль особи поступово перетворюється на інструмент адміністративної оцінки. У таких умовах помилка в реєстрі, збій системи або неправомірна обробка даних здатні безпосередньо впливати на реалізацію прав особи. Адміністративна процедура починає залежати не тільки від юридичних фактів у їх класичному розумінні, а й від цифрової коректності інформації, що використовується системою [179]. Саме тому в умовах цифрового врядування право особи на доступ до інформації про себе, виправлення помилкових даних, заперечення проти неправомірної обробки та отримання зрозумілого пояснення щодо використання даних стає складовою гарантії належного адміністрування. Інакше цифрова держава ризикує створити ситуацію, за якої правовий статус особи визначається не повнотою юридичних фактів, а якістю їх цифрового відображення.

Водночас глобальна інформатизація породжує проблему цифрової нерівності, яка безпосередньо впливає на доступність адміністративної процедури. Перехід діяльності публічної адміністрації в електронну форму не

означає автоматичного забезпечення рівного доступу до публічного сервісу. Частина населення не має достатнього рівня цифрових компетентностей, доступу до стабільного інтернет-з'єднання або технічних засобів для використання електронних сервісів [239]. За таких умов цифровізація може не тільки спрощувати адміністративні процедури, а й створювати нові бар'єри для реалізації прав. Формальна доступність електронної послуги ще не означає реальної доступності адміністративної процедури.

Саме тут цифрова нерівність набуває адміністративно-правового змісту. Вона створює ризик порушення рівності доступу до адміністративної процедури та може мати ознаки опосередкованої дискримінації, коли зовні нейтральна цифрова форма надання послуги фактично ставить окремі категорії осіб у гірше становище. Це особливо важливо для осіб похилого віку, внутрішньо переміщених осіб, осіб з інвалідністю, мешканців територій із неналежним доступом до електронних комунікацій та інших соціально вразливих груп [217]. У таких випадках проблема полягає не в самому факті цифровізації, а в тому, що цифрова форма може бути запроваджена без належних альтернативних каналів доступу, консультаційної підтримки та процедурних гарантій.

Savoldelli, Codagnone та Misuraca характеризують це як «парадокс е-урядування»: технологічні рішення впроваджуються, однак соціальні та інституційні бар'єри продовжують обмежувати реальну ефективність цифрових сервісів [238]. У сфері адміністративного права це означає, що цифровізація не може розглядатися виключно як технічна модернізація державного апарату. Вона потребує забезпечення фактичної доступності адміністративної процедури для різних соціальних груп. Інакше виникає ризик, за якого формальна цифрова відкритість поєднуватиметься з фактичною недоступністю адміністративних послуг для частини населення.

Цей висновок узгоджується з підходом *United Nations E-Government Survey 2024*, де цифрова трансформація публічного сектору пов'язується не лише з технологічним розвитком, а й з інклюзивністю, доступністю та орієнтацією на сталий розвиток [246]. Саме тому Концепція розвитку цифрових

компетентностей в Україні прямо пов'язує розвиток цифрових навичок населення із забезпеченням спроможності громадян користуватися електронними сервісами та брати участь у цифровому суспільстві [134]. У цьому аспекті цифрова інклюзія набуває значення не лише соціальної, а й адміністративно-правової категорії, оскільки безпосередньо впливає на можливість реалізації особою своїх прав у відносинах із публічною адміністрацією.

Отже, друга група загроз безпековому середовищу від глобальної інформатизації пов'язана не стільки з технічною вразливістю цифрових систем, скільки з інформаційною, платформеною, реєстровою та соціальною уразливістю цифрового публічного адміністрування [179]. Інформаційні операції можуть деформувати довіру до офіційної інформації та ускладнювати кризове управління; цифрові платформи – послаблювати контроль держави над середовищем реалізації публічних інтересів; концентрація даних – перетворювати помилку або неправомірну обробку інформації на дефект адміністративного рішення; цифрова нерівність – обмежувати реальний доступ до адміністративної процедури [184]. Якщо на цьому рівні ризики пов'язані переважно з даними, платформами та цифровою залежністю, то подальший розвиток глобальної інформатизації формує якісно новий рівень викликів, пов'язаний із використанням штучного інтелекту, алгоритмічних систем та автоматизацією адміністративних рішень.

Подальша трансформація безпекового середовища в умовах глобальної інформатизації пов'язана з переходом від цифровізації даних, сервісів і платформ до використання штучного інтелекту та автоматизованих систем у процесах публічного адміністрування. Якщо на попередніх етапах цифрова залежність публічної адміністрації виявлялася переважно через реєстри, електронні послуги, інформаційні ресурси та цифрові платформи, то впровадження алгоритмічних систем змінює вже саму логіку підготовки, обґрунтування й ухвалення управлінських рішень. У цьому полягає якісно новий рівень загроз: цифровий інструмент починає впливати не лише на форму

адміністративної діяльності, а й на зміст адміністративного розсуду, оцінку фактів, визначення ризиків, пріоритизацію заяв, виявлення порушень, розподіл ресурсів і прогнозування поведінки суб'єктів у сфері публічного адміністрування [210].

Українська Концепція розвитку штучного інтелекту виходить із необхідності створення умов для розвитку технологій штучного інтелекту в різних сферах суспільного життя, у тому числі в публічному управлінні, освіті, економіці, правосудді та безпеці [135]. План заходів з реалізації цієї Концепції конкретизує відповідні напрями державної політики [113]. Однак для адміністративно-правового аналізу принциповим є не сам факт запровадження таких технологій, а межі їх допустимого використання у владній діяльності. Штучний інтелект може бути допоміжним інструментом підвищення ефективності публічного адміністрування, але він не повинен підміняти собою адміністративну процедуру, відповідальність суб'єкта владних повноважень і юридично належне мотивування рішення.

У цьому контексті важливе значення має європейський Artificial Intelligence Act, який запроваджує ризик-орієнтований підхід до регулювання систем штучного інтелекту [235]. Для публічного адміністрування особливе значення має те, що цей акт не обмежується декларацією про безпечне використання штучного інтелекту, а встановлює спеціальні вимоги до високоризикових систем, зокрема щодо управління ризиками, якості наборів даних, технічної документації, реєстрації, прозорості, людського нагляду, точності, надійності та кібербезпеки [235]. У площині адміністративного права це означає, що алгоритмічна система, яка впливає на доступ особи до публічної послуги, соціальної виплати, дозволу, реєстраційної дії, адміністративного статусу чи іншого юридично значущого результату, повинна бути не лише технічно працездатною, а й юридично контрольованою.

У сучасних умовах цифрове публічне адміністрування дедалі більше переходить до моделі *data-driven governance*, у межах якої управлінські рішення ґрунтуються на постійному зборі, аналізі та алгоритмічній інтерпретації великих

масивів даних [211]. Найбільш небезпечною для адміністративного права є не сама автоматизація, а підміна адміністративного розсуду автоматизованою оцінкою. Адміністративний розсуд передбачає оцінку обставин конкретної справи у межах закону, з урахуванням мети наданого повноваження, принципу пропорційності та прав особи. Алгоритмічна система, навпаки, діє за попередньо заданою моделлю класифікації, прогнозування або ранжування [247]. Тому її результат може бути корисним для підготовки рішення, попереднього аналізу даних чи виявлення ризиків, але не може сам по собі замінювати юридичну оцінку компетентного органу. Якщо така межа не витримується, виникає небезпека, що адміністративне рішення формально ухвалюється органом влади, але фактично визначається алгоритмічною моделлю, критерії якої не є достатньо зрозумілими ні для особи, ні для самого суб'єкта владних повноважень.

Саме тому загроза автоматизації управлінських рішень полягає не лише у можливій технічній помилці. Її адміністративно-правова сутність виявляється у ризику розмивання відповідальності публічної адміністрації. Якщо посадова особа спирається на результат алгоритмічної обробки, але не здатна пояснити логіку такого результату юридично значущими категоріями, виникає ситуація, коли формально рішення ухвалює орган влади, а фактично істотний вплив на його зміст справляє непрозора цифрова система [249].

Закон України «Про адміністративну процедуру» закріплює загальні засади адміністративного провадження, орієнтовані на законність, обґрунтованість, право особи бути вислуханою, мотивованість адміністративного акта та можливість його оскарження [65]. У цифровому середовищі ці гарантії не можуть бути усунуті посиленням на автоматизований характер обробки даних. Навпаки, чим складнішою є технологічна основа рішення, тим більшого значення набувають процедурні гарантії його перевірюваності, зрозумілості та оскаржуваності. Автоматизація не може усувати вимогу мотивованості адміністративного акта. Якщо орган публічної адміністрації ухвалює рішення на основі автоматизованої обробки даних, у мотивувальній частині такого рішення мають бути зрозуміло відображені не

технічні коди алгоритму, а юридично значущі факти, норми права, критерії оцінки та причинний зв'язок між установленими обставинами і результатом розгляду справи [103; 90].

У доктринальному аспекті це узгоджується з розумінням адміністративного акта як правової форми діяльності публічної адміністрації, що породжує, змінює або припиняє права й обов'язки конкретної особи. З позицій учення про адміністративний акт принциповим є те, що акт публічної адміністрації не може бути зведений до результату автоматизованого обчислення. Він залишається правовою формою владного рішення, за яку відповідає компетентний суб'єкт публічної адміністрації [161]. В умовах алгоритмічного адміністрування ця теза набуває нового змісту: адміністративний акт не може перетворюватися на зовнішнє оформлення автоматизованого висновку, який не піддається людському розумінню, перевірці та юридичному запереченню. Інакше порушується сама ідея адміністративної процедури як гарантії від свавільного або необґрунтованого втручання у правовий статус особи.

Праця М. Veale та І. Brass важлива саме тим, що показує управлінську проблему машинного навчання в публічному секторі: алгоритмічне адміністрування створює складну конфігурацію відповідальності між розробниками, постачальниками технологій, адміністративними органами та посадовими особами [247]. Для адміністративного права небезпека полягає в тому, що суб'єкт владних повноважень може фактично посилатися на «рекомендацію системи», уникаючи повного юридичного обґрунтування власного рішення. В. W. Wirtz, J. C. Weyerer та С. Geyer, аналізуючи застосування штучного інтелекту в публічному секторі, також акцентують на викликах приватності, безпеки, прозорості, підзвітності, правомірності та етичності відповідних технологій [249]. Для адміністративного права це означає, що оцінювати штучний інтелект у публічному адмініструванні потрібно не за критерієм технологічної новизни, а за його сумісністю з принципами законності,

пропорційності, недискримінації, підзвітності та ефективного правового захисту.

Окрему загрозу становить алгоритмічна дискримінація або помилкове профілювання. Автоматизована система може формально застосовувати однакові критерії до всіх осіб, але фактично відтворювати упередження, закладені у даних, методах навчання або правилах класифікації. У сфері публічного адміністрування це особливо небезпечно, оскільки наслідком може бути нерівний доступ до соціальної допомоги, адміністративної послуги, дозволу, публічного ресурсу або іншого юридично значущого блага [247]. Тут цифрова загроза безпосередньо перетворюється на загрозу правам людини в адміністративних правовідносинах. Рамкова конвенція Ради Європи виходить із того, що діяльність у межах життєвого циклу систем штучного інтелекту має бути сумісною з правами людини, демократією та верховенством права [185]. Для цифрового публічного адміністрування це означає обов'язок не лише запроваджувати інноваційні інструменти, а й попередньо оцінювати їхній вплив на правовий статус особи, рівність доступу до процедур, недискримінацію та ефективність правового захисту.

Не менш істотною є проблема нормативного відставання права від технологічного розвитку. Цифрові технології, особливо системи штучного інтелекту, розвиваються швидше, ніж оновлюються адміністративно-правові інструменти їх регулювання. Унаслідок цього публічна адміністрація може отримати технологічні засоби, для яких ще не сформовано належних правил використання, контролю, аудиту, відповідальності й оскарження. А. М. Школик, досліджуючи адміністративно-процедурне законодавство та його систематизацію, обґрунтовує значення цілісної процедурної рамки як умови впорядкованості діяльності публічної адміністрації [176]. І. М. Малик також акцентує на необхідності чіткого розуміння адміністративної процедури як самостійної правової категорії, що не може підмінятися суміжними управлінськими чи технічними процесами [80].

Отже, нормативне відставання у сфері цифрового публічного адміністрування полягає не лише в тому, що законодавство не встигає за технологіями. Його глибший зміст полягає у ризику виникнення зон адміністративної діяльності, де технологічна можливість уже існує, а належна правова форма ще не сформована. Для безпекового середовища це небезпечно тим, що рішення, які впливають на права особи та публічні інтереси, можуть фактично залежати від алгоритмічних моделей, технічних налаштувань або даних, правовий режим яких є неповним чи недостатньо визначеним [177]. У таких умовах публічна адміністрація ризикує втратити не лише контроль над окремими цифровими процесами, а й здатність забезпечувати належний рівень законності, передбачуваності та підзвітності власної діяльності.

З огляду на це штучний інтелект і автоматизовані системи можуть бути корисними для публічного адміністрування лише за умови, що вони не замінюють адміністративну процедуру, не усувають відповідальність публічної адміністрації та не позбавляють особу права на пояснення, мотивоване рішення й ефективне оскарження [181]. Алгоритм може допомагати адміністрації у збиранні, обробленні чи аналізі інформації, але не може ставати самостійним носієм владної компетенції. Остаточна юридична відповідальність за адміністративне рішення має залишатися за суб'єктом публічної адміністрації, а використання цифрових інструментів повинно бути включене у правову рамку, яка забезпечує прозорість, контрольованість і захист прав особи [249].

Отже, третя група загроз безпековому середовищу від глобальної інформатизації пов'язана з алгоритмізацією публічного адміністрування, використанням систем штучного інтелекту та автоматизацією управлінських рішень. На цьому рівні цифрові технології впливають уже не лише на технічне функціонування адміністративної системи чи інформаційного середовища, а безпосередньо на зміст адміністративної процедури, межі адміністративного розсуду, мотивування адміністративного акта та реалізацію прав особи у відносинах із публічною адміністрацією. Використання алгоритмічних систем створює ризики непрозорості управлінських рішень, помилкового

профілювання, алгоритмічної дискримінації, розмивання відповідальності суб'єкта владних повноважень і підміни юридичної оцінки автоматизованою класифікацією даних.

Таким чином, проведений аналіз дає підстави систематизувати основні адміністративно-правові загрози безпековому середовищу в умовах глобальної інформатизації за трьома взаємопов'язаними групами, які відображають різні рівні трансформації цифрового публічного адміністрування – від залежності публічної адміністрації від цифрової інфраструктури та даних до алгоритмізації владних рішень і автоматизації адміністративних процедур.

Група загроз безпековому середовищу	Основний прояв цифрового ризику	Адміністративно-правові наслідки
Кіберзагрози, цифрова залежність та вразливість критичної інформаційної інфраструктури	Порушення функціонування інформаційно-комунікаційних систем, державних реєстрів, електронних сервісів, хмарної інфраструктури та каналів міжвідомчої взаємодії	Порушення безперервності публічного адміністрування, ускладнення реалізації адміністративних процедур, недоступність публічних послуг, ризику дефектності адміністративної діяльності та обмеження реалізації публічних інтересів
Інформаційні операції, платформи залежність, концентрація даних і цифрова нерівність	Деформація інформаційного середовища, залежність від транснаціональних цифрових платформ, неправомірне використання або	Підрив довіри до публічної влади, ризику порушення правового статусу особи через дефекти даних, послаблення контролю держави над середовищем реалізації публічних

	спотворення даних, нерівний доступ до цифрових сервісів	інтересів, обмеження фактичної доступності адміністративної процедури
Алгоритмізація публічного адміністрування та використання систем штучного інтелекту	Автоматизація управлінських рішень, алгоритмічна непрозорість, профілювання, автоматизована класифікація й оцінка даних	Ризики деформації адміністративного розсуду, порушення вимог мотивованості адміністративного акта, алгоритмічної дискримінації, розмивання відповідальності суб'єкта владних повноважень, ускладнення ефективного адміністративного та судового оскарження

Таблиця 2.1 Основні групи адміністративно-правових загроз безпековому середовищу в умовах глобальної інформатизації

За таких умов особливого значення набуває збереження адміністративної процедури як правової форми реалізації владних повноважень, у межах якої адміністративне рішення повинно залишатися юридично мотивованим, контрольованим і таким, що підлягає ефективному адміністративному та судовому оскарженню незалежно від рівня використання цифрових технологій чи алгоритмічних систем. Глобальна інформатизація не усуває вимоги законності, підзвітності, пропорційності та процедурної визначеності діяльності публічної адміністрації, а, навпаки, посилює потребу в їх належному нормативному забезпеченні у цифровому середовищі.

Проведений аналіз свідчить, що сучасні загрози безпековому середовищу виникають не лише через технічну вразливість цифрової інфраструктури, а й

унаслідок недостатньої адаптованості адміністративно-правових механізмів до умов глобальної інформатизації. Залежність публічного адміністрування від інформаційних систем, реєстрів, платформ, великих масивів даних та алгоритмічних технологій потребує належного нормативного врегулювання питань цифрової безпеки, захисту персональних даних, інтероперабельності, процедурної прозорості, алгоритмічної підзвітності та безперервності надання публічних послуг.

Саме тому подальший розвиток цифрового публічного адміністрування потребує не лише технологічної модернізації, а й формування цілісної нормативної моделі адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації. У цьому контексті особливого значення набуває аналіз стану нормативного забезпечення відповідних процесів, виявлення прогалин чинного правового регулювання та оцінка здатності сучасного адміністративного законодавства забезпечити належний баланс між цифровою трансформацією, безпекою та захистом прав особи, що й становить предмет подальшого дослідження у підрозділі 2.3.

2.3 Стан нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації

У попередньому підрозділі було встановлено, що ризики глобальної інформатизації – кіберзагрози, концентрація даних, залежність держави від цифрової інфраструктури, алгоритмізація владної діяльності, вразливість електронних систем та цифрова нерівність – обумовлюють потребу оцінки не стільки рівня технологічного розвитку держави, скільки здатності чинного нормативного забезпечення адаптувати публічне адміністрування до нових умов функціонування. У зв'язку із цим постає питання не в наявності чи відсутності нормативних актів у сфері цифровізації, а в тому, чи формують вони узгоджену адміністративно-правову систему цифрового публічного адміністрування,

здатну забезпечити законність владної діяльності, процедурну визначеність, належний захист даних, кіберстійкість публічної інфраструктури, підконтрольність автоматизованих рішень та ефективний захист прав особи.

Конституційне значення цієї проблематики визначається тим, що в умовах цифрової трансформації саме інформаційне середовище дедалі більше впливає на реалізацію основоположних прав людини. Доступ до адміністративних послуг, реалізація права на інформацію, можливість взаємодії з органами влади, оскарження адміністративних рішень, захист персональних даних і гарантії безпеки інформаційного середовища фактично стають складовими механізми реалізації конституційного принципу людиноцентризму публічної влади [63]. Саме тому нормативне забезпечення цифровізації не може розглядатися як допоміжний технічний компонент державного управління. Йдеться про трансформацію самої правової форми діяльності публічної адміністрації, за якої цифрові системи поступово стають середовищем реалізації владної компетенції.

Для оцінки стану нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації доцільно застосовувати не формально-кількісний, а функціонально-адміністративний критерій. Його зміст полягає у з'ясуванні того, чи забезпечує чинне законодавство: юридичну визначеність цифрової адміністративної процедури; належну ідентифікацію суб'єкта владної відповідальності; достовірність і перевірюваність даних, що використовуються у владній діяльності; процедурний захист особи у разі цифрової помилки; кіберстійкість адміністративних сервісів; підконтрольність автоматизованого або алгоритмічного рішення. Саме за цими критеріями нормативне забезпечення цифрового публічного адміністрування повинно оцінюватися не як сукупність окремих цифрових інструментів, а як адміністративно-правова система.

Станом на сьогодні українське законодавство сформувало значний масив нормативних актів у сферах інформатизації, електронного урядування, електронних послуг, реєстрів, електронної взаємодії, відкритих даних, кібербезпеки, захисту інформації, електронної ідентифікації, цифрової довіри та

штучного інтелекту. Водночас аналіз цього нормативного масиву свідчить, що він переважно має секторний та інструментальний характер. Законодавець достатньо детально врегулював окремі цифрові інструменти публічного адміністрування, однак меншою мірою сформував єдину адміністративно-правову модель їх функціонування. Унаслідок цього правове регулювання нерідко концентрується на технічному аспекті цифровізації – створенні реєстру, вебпорталу, системи електронної взаємодії чи електронної послуги, – тоді як питання процедурної відповідальності, правових наслідків автоматизованих рішень, мігреєстрової узгодженості, контролю за даними та процесуальних гарантій особи залишаються фрагментарно врегульованими.

У науковій літературі обґрунтовано, що цифрова трансформація змінює не лише технічні способи надання послуг, а й організаційну природу публічного адміністрування, оскільки діяльність органів влади дедалі більше базується на цифрових платформах, інтегрованих інформаційних системах та автоматизованому обміні даними [184]. У сучасних дослідженнях цифрового врядування також наголошується, що цифрова трансформація публічного сектору означає перехід від фрагментарного використання інформаційних технологій до системної перебудови механізмів публічного управління, за якої цифрові дані, платформена взаємодія та інтегровані інформаційні системи стають основою прийняття управлінських рішень [203]. Це має принципове значення для адміністративного права, оскільки за таких умов право повинно регулювати не лише технічні канали комунікації, а насамперед нові форми реалізації владних повноважень, цифрової компетенції держави та процедурних гарантій особи.

Особливе місце в системі нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування займає Закон України «Про адміністративну процедуру» [103]. Його значення полягає не лише у встановленні загальних правил адміністративного провадження. У контексті цифровізації цей Закон фактично формує процедурну матрицю функціонування електронного публічного адміністрування. Незалежно від того, чи рішення приймається в

паперовій, електронній або частково автоматизованій формі, адміністративна справа зберігає свої базові елементи: суб'єкта владних повноважень, адміністративний розсуд, обов'язок мотивування, право особи бути вислуханою, доступ до матеріалів справи та можливість оскарження рішення.

У цьому аспекті принциповим є те, що цифровізація не скасовує адміністративну процедуру, а навпаки – посилює потребу в її чіткому нормативному закріпленні. Чим вищий рівень автоматизації владної діяльності, тим більшого значення набувають гарантії прозорості, передбачуваності та контролю за прийняттям адміністративного рішення. У доктрині адміністративного права адміністративна процедура традиційно розглядається як гарантія прав особи у відносинах із публічною адміністрацією [1]. І. М. Малик слушно звертає увагу, що адміністративна процедура забезпечує юридичну впорядкованість владної діяльності та виконує функцію процесуального обмеження адміністративного розсуду [80]. В умовах цифрового адміністрування це означає, що автоматизація не може підміняти правову процедуру технічним алгоритмом.

У свою чергу, положення про адміністративний акт набувають додаткового значення в умовах електронного та автоматизованого прийняття рішень. Тимощук В. П. обґрунтовує, що адміністративний акт є юридичною формою індивідуального владного волевиявлення, яка повинна мати визначеного суб'єкта, мотиви прийняття, правові наслідки та процедуру припинення дії [161]. У цифровому середовищі це питання ускладнюється тим, що значна частина рішень дедалі більше залежить від реєстрових даних, автоматизованої обробки інформації та міжсистемної взаємодії [17]. Однак чинне законодавство ще недостатньо чітко визначає межі допустимості автоматизованих адміністративних рішень, юридичну відповідальність за помилку алгоритму, порядок перевірки цифрових даних та межі людського контролю за автоматизованим адміністративним провадженням. Саме тут проявляється одна з ключових прогалин сучасного нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування.

Унаслідок цього в сучасних умовах поступово формується новий тип адміністративної залежності – залежність законності адміністративного рішення від функціонування цифрової інфраструктури. Якщо у традиційній моделі основним джерелом ризику була помилка посадової особи, то в цифровому адмініструванні дедалі більшого значення набувають дефекти реєстрових даних, міжсистемна несумісність, алгоритмічне оброблення інформації, порушення інформаційної взаємодії та технічні збої електронних систем [64]. За таких умов адміністративне право повинно забезпечити не лише формальну законність рішення, а й процедурну стійкість цифрового адміністративного провадження.

Закон України «Про адміністративні послуги» [102] заклав сервісну модель взаємодії особи з публічною адміністрацією та визначив адміністративну послугу як результат реалізації владних повноважень за зверненням особи. Водночас розвиток цифрового середовища поступово змінює сам механізм надання таких послуг. Якщо традиційна модель базувалася переважно на поданні документів заявником та їх перевірці органом влади, то сучасне цифрове адміністрування дедалі більше переходить до реєстрової моделі, у межах якої основним джерелом юридично значущої інформації стають державні електронні інформаційні ресурси.

Ця трансформація знайшла відображення у Законі України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» [127]. Його адміністративно-правове значення полягає в тому, що законодавець фактично закріпив перехід до автоматизованої та реєстрової моделі вирішення окремих адміністративних справ. За такої моделі інформаційний обмін між суб'єктами владних повноважень має відбуватися без повторного витребування відомостей від особи, якщо вони вже перебувають у володінні держави. Таким чином, змінюється сама логіка адміністративного провадження: особа перестає бути основним носієм доказової інформації, а ключового значення набувають реєстри, системи електронної взаємодії та достовірність цифрових даних.

Водночас саме тут виникає комплекс адміністративно-правових проблем, які ще не отримали належного нормативного врегулювання. Закон визначає можливість автоматичного режиму надання послуг, однак не встановлює достатньо детальних гарантій щодо мотивування автоматизованого рішення, порядку перевірки використаних даних, процедур виправлення міжреєстрових помилок, меж застосування адміністративного розсуду та обов'язковості людського контролю. Фактично законодавство створює інструмент автоматизації адміністративної діяльності, але ще не формує повноцінного процедурного механізму відповідальності за наслідки цифрового рішення [161].

Системний рівень нормативного забезпечення цифрової трансформації публічного адміністрування визначається також Законом України «Про Національну програму інформатизації», який формує загальні організаційні та координаційні засади державної політики у сфері інформатизації [124]. Значення цього Закону полягає у тому, що він закріплює інформатизацію як один із базових напрямів функціонування держави, пов'язуючи розвиток цифрових технологій із модернізацією публічного сектору, створенням державних інформаційних ресурсів, розвитком електронної взаємодії та цифрової інфраструктури. Унаслідок цього цифровізація вперше набуває значення не окремого технологічного напрямку, а елемента державної політики, який охоплює діяльність різних суб'єктів публічного адміністрування.

Водночас адміністративно-правовий аналіз цього Закону свідчить, що його регуляторна логіка побудована переважно навколо інформатизації держави як технологічного та організаційного процесу. У центрі нормативного регулювання перебувають розвиток інформаційно-комунікаційних систем, створення цифрової інфраструктури, забезпечення функціонування державних електронних ресурсів, координація програм цифрового розвитку та технологічна модернізація публічного сектору [161]. Натомість значно меншою мірою Закон орієнтований на врегулювання адміністративно-процедурних наслідків цифрової трансформації владної діяльності. Він не формує цілісної моделі цифрового адміністративного провадження, не визначає особливостей

автоматизованого прийняття адміністративних рішень, не встановлює меж алгоритмічного втручання у здійснення владних повноважень та не деталізує процесуальних гарантій особи в умовах цифрової взаємодії з державою [124].

За таких умов нормативне забезпечення цифровізації тривалий час розвивалося переважно за логікою технологічної модернізації державного сектору, коли головна увага приділялася створенню інформаційних систем, електронних реєстрів, цифрових платформ і каналів електронної взаємодії [177]. Водночас адміністративно-правова природа відповідних процесів залишалася другорядною. Це призвело до ситуації, за якої законодавство достатньо детально врегульовує функціонування окремих цифрових інструментів, однак меншою мірою визначає юридичну природу цифрового адміністративного провадження, особливості реалізації адміністративної компетенції в умовах автоматизованої обробки даних, порядок перевірки цифрової інформації та межі відповідальності суб'єкта владних повноважень у разі цифрової помилки [177].

У сучасній доктрині цифрового врядування обґрунтовується, що цифрова трансформація публічного сектору не зводиться до впровадження інформаційних технологій або переведення адміністративних процесів в електронну форму. Її зміст полягає у зміні самої моделі функціонування публічного управління, за якої цифрові дані, інтегровані інформаційні системи та платформена взаємодія поступово стають основою реалізації владних повноважень [227]. У наукових дослідженнях цифрового урядування також наголошується, що цифрова трансформація охоплює не лише технологічну модернізацію публічного сектору, а й інституційні зміни, трансформацію адміністративних процесів та нові моделі прийняття управлінських рішень [194]. За таких умов цифровізація змінює не лише технічні способи функціонування публічного сектору, а й сам характер взаємодії між державою, даними та особою, що безпосередньо впливає на механізм реалізації адміністративної компетенції та процесуальні гарантії особи у сфері публічного адміністрування.

Для адміністративного права це має принципове значення, оскільки в умовах цифрового публічного адміністрування юридично значущими стають не

лише адміністративний акт або дія посадової особи, а й цифрова інфраструктура владної діяльності: реєстрові дані, алгоритмічна обробка інформації, міжсистемна електронна взаємодія, цифровий слід адміністративної дії та процедурна перевірюваність автоматизованого рішення [1]. Саме тому подальший розвиток нормативного забезпечення повинен бути пов'язаний не лише з розширенням цифрових сервісів чи модернізацією інформаційних систем, а з формуванням цілісної адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування, у межах якої технологічна цифровізація поєднується з належною адміністративною процедурою, юридичною визначеністю та процесуальними гарантіями особи.

Цифровізація публічного адміністрування трансформувала не лише порядок надання адміністративних послуг, а й механізми реалізації права особи на звернення до органів публічної влади. Закон України «Про звернення громадян» формувався в умовах переважно документарної та письмової моделі адміністративної взаємодії, за якої звернення особи пов'язувалося з фізичним поданням заяви, скарги чи пропозиції до відповідного органу влади [119]. Водночас розвиток цифрового середовища суттєво змінив характер такої взаємодії. Подання звернення, його реєстрація, маршрутизація між структурними підрозділами, підготовка відповіді та доведення результату розгляду дедалі більше здійснюються через електронні інформаційні системи, вебпортали, офіційні електронні адреси та цифрові платформи органів публічної адміністрації.

За таких умов електронне звернення фактично набуває значення окремої форми цифрової адміністративної взаємодії особи з державою. Його адміністративно-правова природа вже не зводиться виключно до електронного аналога письмового документа. У цифровому середовищі звернення інтегрується у функціонування інформаційних систем органу влади, автоматизованих механізмів реєстрації, електронного документообігу та цифрової комунікації з особою [2]. Унаслідок цього змінюється не лише технічна форма реалізації права

на звернення, а й сам механізм адміністративного провадження, у межах якого звернення стає елементом цифрового інформаційного процесу.

У доктрині адміністративного права адміністративна процедура традиційно розглядається як юридична форма забезпечення прав особи у взаємовідносинах із публічною адміністрацією [162; 163]. Саме тому цифровізація звернень не може розглядатися виключно як технічне спрощення комунікації з державою. Вона безпосередньо впливає на порядок реалізації адміністративних прав особи, обчислення процесуальних строків, підтвердження факту звернення, допустимість електронних доказів та можливість подальшого оскарження результатів розгляду [2]. Якщо у традиційній моделі підтвердженням звернення виступали паперовий документ, підпис та відмітка про реєстрацію, то у цифровому середовищі юридично значущими стають електронна ідентифікація, цифровий слід адміністративної дії, час реєстрації звернення в інформаційній системі та підтвердження факту доведення відповіді до особи.

Разом із тим чинне законодавство поки що не забезпечує повноцінного адміністративно-процедурного режиму цифрової взаємодії держави з особою у сфері звернень громадян. Законодавство лише частково адаптоване до умов платформеної комунікації та автоматизованого електронного документообігу. Воно недостатньо деталізує порядок підтвердження автентичності електронного звернення, правові наслідки технічного збою інформаційної системи, особливості фіксації часу подання звернення, допустимість використання автоматизованої маршрутизації або електронних сервісів первинної обробки звернень [57]. Окремою проблемою стає використання чат-ботів, електронних платформ та інтегрованих цифрових сервісів для комунікації органів влади з населенням, оскільки правовий статус таких каналів взаємодії ще не повною мірою визначений законодавством [36].

У сучасних дослідженнях цифрового врядування обґрунтовується, що електронна взаємодія між державою та особою поступово переходить від класичної моделі одностороннього адміністративного інформування до моделі

інтегрованої цифрової комунікації та співучасті [216]. У науковій літературі також наголошується, що цифрові платформи дедалі активніше інтегруються у процес формування та реалізації управлінських рішень, унаслідок чого змінюється характер взаємодії між державою та громадянами, а цифрова комунікація поступово перетворюється на складову механізму публічного управління [239]. Для адміністративного права це має принципове значення, оскільки платформена взаємодія поступово виходить за межі допоміжної інформаційної функції та починає впливати на реалізацію суб'єктивних прав особи, доступ до адміністративних процедур та можливість ефективного захисту у відносинах із публічною адміністрацією.

Унаслідок цього проблема цифровізації звернень громадян повинна оцінюватися не лише через категорії електронної комунікації чи інформаційних технологій, а насамперед через категорії належного адміністративного провадження. За умов цифрового публічного адміністрування особа повинна мати гарантовану можливість підтвердити факт подання звернення, встановити момент його реєстрації, перевірити перебіг розгляду, отримати юридично значуще підтвердження результату та оскаржити порушення процедури незалежно від того, чи здійснювалася взаємодія у паперовій, електронній або платформеній формі [1; 103]. Саме тому подальший розвиток нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування потребує інтеграції законодавства про звернення громадян із загальною адміністративною процедурою, електронною ідентифікацією, цифровим документообігом та процесуальними гарантіями особи в умовах автоматизованої інформаційної взаємодії.

Подальший розвиток цифрової моделі взаємодії особи з публічною адміністрацією був пов'язаний із нормативним закріпленням функціонування Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг [31]. У правовому вимірі вебпортал не є лише технічним засобом доступу до послуг. Через нього фактично реалізується частина адміністративної компетенції держави: ідентифікація особи, подання

звернення, обмін даними між реєстрами, формування результату адміністративної послуги та доведення адміністративного акта до адресата. Тобто вебпортал поступово перетворюється на цифровий канал реалізації владних повноважень [187].

Однак навіть за умов високого рівня цифровізації вебпортал не може розглядатися як самостійний суб'єкт адміністративної діяльності. Юридичну відповідальність за адміністративне рішення продовжує нести відповідний суб'єкт владних повноважень [161]. Саме тому цифрова модель адміністрування потребує значно чіткішого нормативного врегулювання питань міжвідомчої відповідальності, достовірності даних, розмежування компетенції між держателем реєстру та суб'єктом надання послуги, а також процедур захисту особи у випадку цифрової помилки або збою інформаційної взаємодії.

Подальший аналіз нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування потребує переходу від електронної послуги як зовнішньої форми взаємодії особи з державою до внутрішньої інформаційної інфраструктури, через яку фактично реалізуються владні повноваження. У підрозділі 2.2 вже було встановлено, що одним із наслідків глобальної інформатизації стало зростання залежності публічного адміністрування від цифрових систем, концентрації даних та міжсистемної взаємодії. За таких умов питання полягає не лише в технічному забезпеченні функціонування електронних сервісів, а в тому, чи здатне чинне законодавство гарантувати юридичну визначеність адміністративного провадження в умовах реєстрової та автоматизованої моделі прийняття рішень.

Однією з ключових нормативних відповідей законодавця на проблему дублювання інформації та надмірного адміністративного навантаження стало формування реєстрової моделі публічного адміністрування. Закон України «Про публічні електронні реєстри» визначає правові, організаційні та технологічні засади створення, ведення, взаємодії та використання публічних електронних реєстрів, а також закріплює базові принципи їх функціонування, зокрема принципи інтероперабельності, однократності введення інформації та сумісності

державних інформаційних ресурсів [129]. Унаслідок цього змінюється сама конструкція адміністративного провадження. Якщо традиційна модель адміністративної діяльності значною мірою ґрунтувалася на поданні особою документів і подальшій перевірці їх посадовою особою, то реєстрова модель передбачає використання органом влади інформації, що вже перебуває у володінні держави.

У цьому аспекті реєстр набуває значення не просто інформаційної бази, а адміністративно-правового інструменту реалізації принципу офіційності адміністративного провадження. Публічна адміністрація одержує можливість самостійно витребувати та перевіряти необхідні відомості без покладення надмірного доказового обов'язку на особу. Така модель відповідає сервісній функції сучасного публічного адміністрування, однак одночасно породжує нові ризики, визначені у підрозділі 2.2, – концентрацію даних, залежність адміністративного рішення від інформаційної інфраструктури та вразливість цифрових систем до помилок або втручання.

За умов реєстрової моделі адміністративне рішення дедалі більше залежить не від безпосереднього дослідження доказів посадовою особою, а від автоматизованого використання даних інших інформаційних систем. Водночас чинне законодавство ще не сформувало належного адміністративно-процедурного механізму перевірки достовірності міжреєстрових даних, що створює ризик ухвалення юридично дефектних адміністративних актів [17]. Законодавство не дає достатньо чіткої відповіді на питання про юридичні наслідки міжреєстрової невідповідності, порядок призупинення автоматизованого провадження, межі адміністративного розсуду посадової особи у разі суперечності даних або механізм оперативного виправлення помилкової інформації. Унаслідок цього проблема технічної помилки трансформується у проблему законності адміністративного рішення.

Міжреєстрова помилка у цифровому публічному адмініструванні повинна розглядатися не як суто технічний дефект, а як юридично значуща обставина, здатна вплинути на чинність адміністративного акта та результати

адміністративного провадження. Якщо рішення приймається на підставі неповних, застарілих або суперечливих даних, виникає питання про межі відповідальності держателя реєстру, суб'єкта надання адміністративної послуги та органу, який забезпечує інформаційну взаємодію. Саме тому цифрове адміністрування потребує нормативного закріплення процедур перевірки даних, призупинення автоматизованого провадження у разі виявлення суперечності інформації та механізмів оперативного виправлення цифрової помилки.

Так, наприклад, система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта», що вже згадувалася вище, у цьому контексті має значення не лише технічної системи обміну даними, а інструменту зміни самої доказової моделі адміністративного провадження [115]. Її функціонування забезпечує реалізацію принципу «одноразового подання інформації», за якого особа не повинна повторно надавати державі дані, які вже перебувають у розпорядженні іншого суб'єкта владних повноважень. Фактично йдеться про поступовий перехід від документарної моделі адміністрування до реєстрової, у якій ключовим джерелом юридично значущої інформації стають інтегровані державні інформаційні ресурси.

Разом із тим саме міжвідомча електронна взаємодія виявляє одну з центральних проблем цифрового публічного адміністрування – складність розмежування адміністративної відповідальності. У ситуації, коли один орган веде реєстр, інший використовує дані для прийняття рішення, а третій забезпечує технічну взаємодію систем, виникає багаторівнева конструкція реалізації владної компетенції [9]. Однак чинне законодавство ще недостатньо чітко визначає, який саме суб'єкт несе юридичну відповідальність за помилку даних, затримку інформаційного обміну чи дефект адміністративного акта, прийнятого на підставі некоректної інформації. Для адміністративного права це має принципове значення, оскільки юридична визначеність адміністративного провадження передбачає чітке встановлення суб'єкта владних повноважень та меж його відповідальності перед особою.

Проблема залежності владної діяльності від цифрової інфраструктури проявляється також у сфері електронного документообігу. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» закріплює правовий статус електронного документа та визначає, що електронний документ може використовуватися як повноцінна форма фіксації юридично значущої інформації [109]. У свою чергу, наказ Міністерства юстиції України щодо вимог до форматів даних електронного документообігу встановлює технічні правила сумісності електронних документів в органах державної влади [112].

Однак для адміністративно-правового аналізу вирішальним є не сам факт електронної форми документа, а його значення для належного адміністративного провадження. В умовах цифрового адміністрування саме електронний документ дедалі частіше стає формою фіксації адміністративного акта, доказів у справі, процесуальних повідомлень та результатів реалізації владних повноважень [3]. За таких умов принципового значення набувають питання автентичності документа, збереження сліду адміністративної дії, доказової сили цифрових матеріалів та можливості перевірки законності рішення у разі спору. Чинне законодавство створює правову основу електронного документообігу, проте ще не забезпечує достатньої процедурної деталізації наслідків втрати даних, технічного збою або пошкодження електронних матеріалів адміністративної справи.

За таких умов особливого значення набуває проблема збереження цифрового сліду адміністративної дії. У цифровому середовищі саме інформація про час створення документа, джерело його формування, факт ознайомлення особи, внесення змін до матеріалів справи або передачу даних між інформаційними системами може визначати можливість перевірки законності адміністративного рішення. Відсутність належної фіксації таких дій здатна ускладнювати судовий контроль, доведення порушення процедури та захист прав особи [6; 85].

Певною нормативною відповіддю на проблему закритості публічної адміністрації стало законодавство про відкриті дані та доступ до публічної

інформації. Закон України «Про доступ до публічної інформації» закріплює право особи на доступ до інформації, що перебуває у володінні суб'єктів владних повноважень [107]. Постанови Кабінету Міністрів України щодо функціонування Єдиного державного вебпорталу відкритих даних та наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних, фактично перевели відкритість діяльності держави з площини індивідуального інформаційного запиту у площину постійного оприлюднення структурованої інформації [116; 114].

Разом із тим цифрова відкритість породжує і нові адміністративно-правові ризики, які були окреслені у підрозділі 2.2. Концентрація великих масивів відкритих даних, можливість їх автоматизованого аналізу та повторного використання створюють ризики непрямой ідентифікації особи, маніпулятивного використання інформації та втручання у приватність [177]. Отже, відкритість даних більше не може розглядатися ізольовано від правового режиму персональних даних, кібербезпеки та інформаційної безпеки. У цьому аспекті українське законодавство вже створило нормативну основу цифрової прозорості публічної адміністрації, однак ще не забезпечило належного балансу між принципом відкритості та принципом пропорційності втручання у сферу приватності.

Подальший розвиток цифрового публічного адміністрування безпосередньо пов'язаний із безпековим компонентом нормативного забезпечення. У підрозділі 2.2 було встановлено, що глобальна інформатизація істотно підвищила вразливість держави до кіберзагроз та залежність реалізації владних функцій від стабільності інформаційних систем. За умов воєнного стану безперервність функціонування державних реєстрів, електронних комунікацій та цифрових сервісів фактично стала елементом національної безпеки, оскільки порушення роботи відповідних систем здатне безпосередньо впливати на реалізацію базових адміністративних функцій держави [156].

Саме тому Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» має значення не лише спеціального безпекового акта, а й нормативної

основи забезпечення безперервності цифрового публічного адміністрування [126]. Закон визначає об'єкти критичної інформаційної інфраструктури, суб'єктів кібербезпеки та базові засади захисту інформаційних систем. Унаслідок цього кібербезпека перестає бути лише питанням технічного захисту інформації й набуває значення умови юридичної дійсності адміністративної діяльності. У цифровій моделі адміністрування кіберінцидент здатний безпосередньо впливати на чинність адміністративного акта, законність адміністративного провадження та можливість реалізації особою своїх прав.

В умовах цифрового публічного адміністрування державні реєстри, системи електронної взаємодії, демографічні бази даних, електронні комунікації та цифрові платформи відіграють системоутворюючу роль у забезпеченні стійкості функціонування публічної влади та окремих елементів критичної інформаційної інфраструктури держави [121; 126]. Їх функціонування вже безпосередньо пов'язане не лише із забезпеченням інформаційного обігу чи технологічної підтримки діяльності органів влади, а з можливістю реалізації адміністративної компетенції, безперервністю адміністративного провадження та гарантуванням прав особи у сфері публічного адміністрування. За сучасних умов значна частина владної діяльності реалізується через цифрові системи, що забезпечують ідентифікацію особи, доступ до державних реєстрів, автоматизований обмін інформацією, міжвідомчу взаємодію та електронну форму адміністративної комунікації. Унаслідок цього функціональна стійкість цифрової інфраструктури поступово перетворюється на одну з базових умов належного здійснення публічної влади [129].

Закон України «Про критичну інфраструктуру» визначає критичну інфраструктуру як сукупність об'єктів, систем та мереж, порушення функціонування яких може негативно вплинути на національну безпеку, економіку, охорону здоров'я, безпеку населення або функціонування держави [121]. У свою чергу, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності об'єктів критичної інфраструктури під час дії воєнного стану» додатково акцентує увагу на необхідності

забезпечення безперервності функціонування таких систем в умовах підвищених безпекових ризиків [104].

Адміністративно-правове значення зазначених положень полягає у тому, що сучасне публічне адміністрування дедалі більше залежить від безперервного функціонування цифрових інформаційних систем, державних реєстрів та електронної міжвідомчої взаємодії [129; 110]. Якщо у традиційній моделі адміністративної діяльності ключове значення мали посадова особа, паперовий документ та процедурне провадження у фізичній формі, то в умовах цифрової трансформації юридично значущими елементами реалізації адміністративної компетенції стають електронні реєстри, цифрова ідентифікація, автоматизований міжвідомчий обмін даними, інформаційна сумісність державних систем та алгоритмізована обробка інформації. Унаслідок цього цифрова інфраструктура перестає бути виключно технічним забезпеченням діяльності органу влади та поступово інтегрується у сам механізм адміністративного провадження. Саме через цифрові системи сьогодні здійснюються реєстрація адміністративної справи, перевірка даних, підтвердження юридичних фактів, інформаційна взаємодія між органами влади та формування значної частини адміністративних рішень [138; 127].

За таких умов порушення функціонування цифрової інфраструктури впливає не лише на технічний аспект діяльності органу влади, а безпосередньо на можливість реалізації адміністративної компетенції та забезпечення прав особи у сфері публічного адміністрування. Недоступність державного реєстру, збій системи електронної взаємодії, втрата або пошкодження цифрових даних, компрометація електронної ідентифікації чи порушення цілісності інформаційного обміну можуть унеможливити здійснення адміністративного провадження, зупиняти надання адміністративних послуг, порушувати процесуальні строки або створювати перешкоди для реалізації суб'єктивних прав особи. Особливої актуальності ця проблематика набула в умовах воєнного стану, коли кіберзагрози та атаки на державні інформаційні

ресурси фактично перетворилися на один із елементів впливу на функціонування публічної влади та реалізацію адміністративних функцій держави [126; 121].

Унаслідок цього навіть формально законне адміністративне рішення може втратити ознаки належного адміністративного акта у випадку порушення цифрової процедури його формування, використання недостовірних реєстрових даних або неможливості перевірити алгоритм інформаційної обробки. Це свідчить про поступове ускладнення структури адміністративної діяльності, у межах якої юридично значущими стають не лише волевиявлення суб'єкта владних повноважень і зміст адміністративного акта, а й технічна стійкість цифрового середовища, процедурна перевірюваність цифрового провадження, достовірність інформаційної взаємодії та можливість відтворення цифрового сліду адміністративної дії. Саме тому в умовах цифрового публічного адміністрування забезпечення кіберстійкості, резервування інформаційних систем, безперервності функціонування державних реєстрів та контролю за достовірністю цифрових даних поступово перетворюється на необхідний елемент адміністративно-правового механізму забезпечення законності та безперервності публічного адміністрування [161].

У сучасних міжнародних документах також наголошується, що кіберстійкість державних цифрових систем є необхідною умовою функціонування цифрового урядування. У доповіді European Union Agency for Cybersecurity підкреслюється зростання масштабів атак на державні інформаційні системи, електронні комунікації та критичну цифрову інфраструктуру [202]. Аналогічний підхід закладено у Regulation (EU) 2024/2847 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements (Cyber Resilience Act), який спрямований на забезпечення кіберстійкості цифрових продуктів та систем, що використовуються у функціонуванні цифрового середовища [236].

Для адміністративного права це означає поступове формування нового підходу до оцінки законності публічного адміністрування. Якщо раніше законність адміністративної діяльності пов'язувалася насамперед із

компетенцією органу, дотриманням процедури та відповідністю адміністративного акта закону, то в умовах цифровізації істотного значення набуває також стійкість цифрової інфраструктури, через яку реалізується владне повноваження [27]. За таких умов кіберстійкість цифрової інфраструктури поступово перетворюється на елемент законності публічного адміністрування, оскільки порушення функціонування цифрових систем здатне безпосередньо впливати на реальну можливість здійснення адміністративної процедури, реалізацію прав особи та юридичну чинність результатів владної діяльності.

У сучасних умовах цифрової трансформації публічного адміністрування особливого значення набуває категорія резильєнтності (resilience), яка відображає здатність публічної адміністрації забезпечувати безперервність владно-управлінських функцій, стійкість цифрової інфраструктури та адаптивність адміністративних процедур в умовах кризових, воєнних і кіберзагроз [220]. У цьому аспекті цифрова стійкість держави вже не обмежується питаннями технічного захисту інформаційних систем, а охоплює забезпечення стабільності адміністративних послуг, функціонування державних реєстрів, міжвідомчої електронної взаємодії та процедурної безперервності публічного адміністрування. Саме тому сучасне нормативне забезпечення кібербезпеки, захисту критичної інфраструктури та цифрової взаємодії формує не лише технічну, а й адміністративно-правову основу резильєнтності державного управління [141; 12].

Стратегія кібербезпеки України та План її реалізації деталізують напрями державної політики у сфері кіберстійкості, захисту державних інформаційних ресурсів і координації суб'єктів кібербезпеки [132; 128]. Проте навіть за наявності такого нормативного масиву адміністративно-процедурний аспект кібербезпеки залишається недостатньо розвиненим. Законодавство визначає суб'єктів захисту інформації та загальні механізми реагування на кіберзагрози, однак не формує комплексного механізму забезпечення прав особи у випадку зупинення цифрового сервісу, компрометації даних чи порушення функціонування автоматизованого адміністративного провадження. Саме тому

безпекове законодавство поки що існує переважно паралельно із законодавством про адміністративні послуги та адміністративну процедуру, а не як інтегрований елемент єдиної моделі цифрового публічного адміністрування.

Захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах і діяльність спеціально уповноважених суб'єктів у цій сфері завершують безпековий контур нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування. Якщо у попередньому блоці було встановлено, що кібербезпека є умовою безперервності електронних послуг, реєстрів і міжвідомчої взаємодії, то на цьому рівні йдеться вже про інше питання: чи забезпечує чинне законодавство належні адміністративно-правові наслідки у разі порушення цілісності, доступності або конфіденційності інформації, що використовується у владній діяльності. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» визначає правові засади захисту інформації в таких системах, а Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» закріплює інституційне забезпечення відповідного напрямку державної політики [117; 106]. Проте для адміністративного права цього недостатньо. Порушення режиму захисту інформації може безпосередньо впливати на перебіг адміністративної справи, чинність електронного адміністративного акта, достовірність доказових матеріалів, обчислення строків, можливість повторного розгляду заяви та відновлення порушених прав особи. Саме ці наслідки ще не зведені в єдиний адміністративно-процедурний механізм.

Особливо виразно ця проблема проявляється у сфері персональних даних. Закон України «Про захист персональних даних» створює загальний режим охорони відомостей про фізичну особу, а Закон України «Про інформацію» визначає базові засади інформаційних відносин, категорії інформації та режим доступу до неї [118; 120]. У цифровому адміністративному провадженні персональні дані виконують не лише інформаційну, а й доказову та правоутворювальну функцію, оскільки саме на підставі реєстрових відомостей може виникати, змінюватися або припинятися індивідуальне право чи обов'язок особи. Отже, помилка в персональних даних перестає бути лише порушенням

інформаційного режиму. Вона здатна породити дефект адміністративного акта, неправомірну відмову в послугі, помилкове нарахування обов'язку або необґрунтоване обмеження права.

Саме тому концентрація даних, визначена у підрозділі 2.2 як один із ризиків глобальної інформатизації, у межах цього підрозділу повинна оцінюватися через категорії належного адміністративного провадження. Особа повинна мати не лише загальне право на захист персональних даних, а й процедурну можливість знати, які саме дані використано для вирішення конкретної адміністративної справи, з якого реєстру вони отримані, ким і коли оновлені, чи були вони перевірені, чи могла особа вплинути на виправлення помилки та чи може вона оскаржити рішення, ухвалене на підставі неправильних цифрових відомостей [247]. Без такої прив'язки захист персональних даних залишається переважно інформаційно-правовим режимом, але не повною мірою виконує функцію адміністративно-процедурної гарантії.

Із цим безпосередньо пов'язане нормативне значення електронної ідентифікації та цифрової довіри. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» визначає правові та організаційні засади електронної ідентифікації та надання електронних довірчих послуг, а кваліфікований електронний підпис у правовому обігу забезпечує ідентифікацію підписувача, цілісність електронних даних і презумпцію юридичної значущості електронного волевиявлення у цифровому адміністративному провадженні [108]. Закон України «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» формує нормативну основу ідентифікаційної інфраструктури держави [111]. У сукупності ці акти забезпечують можливість юридично значущої електронної взаємодії особи з публічною адміністрацією. Проте їх адміністративно-правове значення полягає не лише в автентифікації особи. Ідентифікація визначає дійсність звернення, належність електронного волевиявлення, допустимість електронного документа, правомірність доступу до персональних даних і чинність наступної адміністративної дії. Якщо

ідентифікація є помилковою або доступ до засобу електронного підпису скомпрометований, виникає питання не тільки інформаційної безпеки, а й дійсності відповідного звернення, доказової сили електронного документа та правових наслідків адміністративного акта [108].

Окремий пласт нормативного забезпечення становлять хмарні послуги та електронні комунікації. Закони України «Про хмарні послуги» та «Про електронні комунікації» створюють правову основу для функціонування цифрової інфраструктури, від якої залежить сталість публічного адміністрування [137]; [110]. У цьому аспекті цифрова інфраструктура є не нейтральним технічним середовищем, а умовою реалізації публічної сервісної функції держави. Разом із тим чинне законодавство ще недостатньо пов'язує ці інфраструктурні режими з адміністративною процедурою: не завжди чітко визначено, які правові наслідки має недоступність цифрового сервісу, як забезпечується альтернативний канал звернення, чи підлягають поновленню строки у разі технічного збою, хто відповідає за втрату доступу до інформаційної системи та яким чином особа може довести факт неможливості електронної взаємодії з державою.

Нормативна відповідь на інформаційні операції, дезінформацію та платформену залежність також потребує оцінки не лише в безпековому, а й в адміністративно-правовому вимірі. Стратегія інформаційної безпеки визначає напрями державної політики щодо протидії інформаційним загрозам, а Закон України «Про медіа» встановлює правові засади діяльності у сфері медіа, хоча правовий режим цифрових платформ у ширшому розумінні не вичерпується законодавством про медіа [131; 122]. У працях, присвячених впливу російської пропаганди на безпекове інформаційне середовище України, обґрунтовано, що інформаційний вплив у сучасних умовах є чинником деформації безпекового середовища та суспільного сприйняття публічних процесів [40]. Водночас соціальні мережі та цифрові платформи виконують не лише комунікативну, а й суспільно-організаційну функцію, впливаючи на громадянську активність, доступ до інформації та сприйняття владних рішень [155].

Для адміністративного права проблема цифрових платформ полягає не лише у поширенні дезінформації, а й у тому, що значна частина комунікації між державою та особою фактично переміщується у приватні цифрові середовища, правовий режим яких не збігається з режимом офіційного адміністративного провадження [155]. Органи публічної адміністрації дедалі частіше використовують цифрові канали для інформування населення, роз'яснення порядку отримання послуг, реагування на кризові ситуації та формування довіри до державних рішень. Проте чинне законодавство ще не формує достатньо чіткого режиму офіційних цифрових комунікацій: які повідомлення мають юридичне значення, які є лише інформаційними, хто відповідає за їх достовірність, як фіксується факт доведення інформації до особи та чи може особа посилатися на такі повідомлення у спорі з органом влади. Отже, нормативна відповідь на інформаційні загрози вже існує у площині безпеки та медіа, але адміністративно-правовий режим цифрової комунікації держави з особою ще потребує системного доопрацювання.

У цифровому публічному адмініструванні дедалі більшого значення набуває проблема співвідношення автоматизації та адміністративного розсуду. Якщо цифрова система не лише передає або обробляє інформацію, а впливає на зміст управлінського рішення, виникає питання про межі допустимого використання алгоритмічних систем під час реалізації адміністративного розсуду. Саме тому подальший розвиток нормативного забезпечення повинен бути пов'язаний не лише з цифровізацією адміністративних процесів, а й із визначенням меж автоматизованого владного впливу на права та обов'язки особи.

Особливу проблему становить нормативне забезпечення використання штучного інтелекту та автоматизованих систем у сфері публічного адміністрування. В Україні вже схвалено Концепцію розвитку штучного інтелекту та план заходів з її реалізації на 2021–2024 роки [135; 113]. Однак ці акти мають переважно програмний характер і не створюють спеціальної адміністративно-правової моделі застосування штучного інтелекту у владній

діяльності. У доктрині наголошується, що алгоритмічне адміністрування змінює публічне управління, оскільки машинне навчання може впливати на класифікацію справ, оцінку ризиків, пріоритетність розгляду й фактичне формування управлінського результату [247]. Водночас використання штучного інтелекту в публічному секторі пов'язане з питаннями прозорості, відповідальності, справедливості, дискримінаційних ризиків і контролю за результатом [249].

Для адміністративного права визначальним є не сам факт використання технологій штучного інтелекту, а допустимість делегування алгоритмічним системам елементів владного адміністративного розсуду. Українське законодавство поки не визначає, чи може автоматизована система виступати виключно допоміжним інструментом посадової особи, чи допускається повністю автоматизоване вирішення адміністративної справи, а також які мінімальні вимоги мають висуватися до мотивування такого рішення. Якщо алгоритмічна система впливає на зміст адміністративного акта, мають бути визначені правова підстава її використання, межі автоматизації, обов'язковість людського контролю, пояснюваність результату, доступ особи до інформації про дані та логіку автоматизованого оброблення, порядок оскарження та відповідальність суб'єкта владних повноважень. Без цього автоматизоване рішення може вступити в суперечність із базовими вимогами адміністративної процедури, адміністративного акта та належного врядування [161]; [80].

Європейський вимір цієї проблематики демонструє іншу логіку нормативного розвитку. У Європейському Союзі формується комплексна модель цифрового врядування, у межах якої регулювання кібербезпеки, цифрової ідентичності, інтероперабельності публічного сектору, використання даних, цифрових платформ та штучного інтелекту розглядається як взаємопов'язана система правових режимів. Її основу становлять, зокрема, NIS 2 Directive, Digital Services Act, Interoperable Europe Act та Artificial Intelligence Act, які формують ризик-орієнтовану модель цифрового регулювання. Особливого значення для сфери публічного адміністрування набуває Artificial Intelligence Act, який

запроваджує спеціальні вимоги щодо високоризикових AI-систем, що використовуються органами влади під час оцінювання особи, надання публічних послуг та автоматизованого прийняття рішень, передбачаючи необхідність людського контролю, пояснюваності алгоритмічних рішень та процедурної захищеності особи. Такий підхід ґрунтується на принципах кіберстійкості, безпечного обігу даних, прозорості алгоритмічних систем, інтероперабельності публічних сервісів і підзвітності цифрових платформ [193; 231; 235; 237].

З огляду на це адаптація українського законодавства до цифрових стандартів Європейського Союзу не може бути формальною або фрагментарною. Вона має полягати не лише в наближенні окремих нормативних актів, а у формуванні узгодженої адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування, у межах якої правові режими даних, кібербезпеки, цифрової ідентичності, інтероперабельності, електронних послуг та штучного інтелекту функціонують як взаємопов'язані складові єдиної системи цифрового урядування. Якщо в Європейському Союзі ці елементи дедалі більше інтегруються в цілісну регуляторну архітектуру, то в Україні вони поки що значною мірою існують як окремі нормативні блоки. Саме тому європейський вимір адаптації має значення не лише для гармонізації законодавства, а й для формування внутрішньої адміністративно-правової цілісності цифрового публічного адміністрування.

Міжнародні аналітичні джерела також підтверджують, що якість цифрового урядування не може вимірюватися лише кількістю електронних послуг або швидкістю їх надання. У дослідженнях ООН, ОЕСР і Світового банку акцент робиться на інституційній спроможності, інклюзивності, стійкості, довірі, якості даних і правових гарантіях цифрової взаємодії [227; 246; 250]. Для України це має особливе значення, оскільки цифрові сервіси стали не лише засобом модернізації, а й механізмом підтримання державної функціональності в умовах війни, переміщення населення та зростання потреби у віддаленій взаємодії з державою [224; 243; 244].

У цьому контексті окремого значення набуває цифрова інклюзія як адміністративно-правова гарантія. Цифровізація адміністративних послуг не повинна перетворювати електронну форму на фактичну умову доступу до права. Для осіб, які не мають належних цифрових навичок, технічних засобів, стабільного зв'язку або перебувають у вразливому становищі, держава повинна забезпечити альтернативні та допоміжні способи реалізації адміністративних прав [10]. Інакше електронна послуга, формально спрямована на спрощення доступу до публічної адміністрації, може посилити цифрову нерівність і створити непропорційний бар'єр для реалізації прав окремих категорій осіб. Саме тому інклюзивність, доступність і стійкість мають бути розглянуті не як соціальні додатки до цифровізації, а як юридичні умови належного публічного адміністрування [94; 246; 226; 244].

Таким чином, аналіз чинного нормативного забезпечення свідчить, що в Україні вже сформовано базову правову основу цифровізації публічного адміністрування. Законодавство врегульовує функціонування електронних послуг, публічних електронних реєстрів, електронної взаємодії, документообігу, відкритих даних, кібербезпеки, захисту інформації, електронної ідентифікації, цифрової довіри та окремих напрямів використання штучного інтелекту. Водночас відповідні нормативні акти переважно розвиваються за функціонально-секторною моделлю та ще не утворюють завершеної адміністративно-правової системи цифрового публічного адміністрування.

Унаслідок цього ключові проблеми цифрового адміністративного провадження – міжреєстрова відповідальність, юридичні наслідки цифрової помилки, межі автоматизованого адміністративного рішення, алгоритмічна підзвітність, кіберстійкість адміністративних сервісів та процесуальні гарантії особи – залишаються врегульованими фрагментарно.

Систематизацію основних напрямів нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування та проблем їх адміністративно-правового регулювання наведено у таблиці 2.2.

Напрямок нормативного забезпечення	Основні нормативно-правові акти	Адміністративно-правове значення	Основна проблема нормативного забезпечення
Адміністративна процедура	Закон України «Про адміністративну процедуру» від 17.02.2022 № 2073-IX	Закріплює загальні правила адміністративного провадження, мотивування адміністративного акта, участі особи у справі та оскарження рішення	Не деталізує особливостей цифрового, реєстрового та автоматизованого адміністративного провадження
Адміністративні та електронні публічні послуги	Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 № 5203-VI; Закон України «Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг» від 15.07.2021 № 1689-IX	Формують сервісну та реєстрову модель взаємодії особи з публічною адміністрацією	Недостатньо врегульовано мотивування автоматизованого результату, межі людського контролю та процедури виправлення цифрової помилки
Єдиний державний вебпортал електронних послуг	Постанова КМУ «Питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг та Реєстру адміністративних послуг» від 04.12.2019 № 1137	Визначає правову основу функціонування Порталу Дія та Реєстру адміністративних послуг	Потребує чіткішого розмежування між технічним каналом доступу до послуг і відповідальністю суб'єкта владних повноважень
Публічні електронні реєстри	Закон України «Про публічні електронні	Закріплює реєстрову модель адміністрування,	Не повною мірою визначено юридичні наслідки міжреєстрової

	реєстри» від 18.11.2021 № 1907-IX	інтероперабельність і використання державних інформаційних ресурсів	помилки та відповідальність держателя реєстру
Електронна взаємодія інформаційних ресурсів	Постанова КМУ «Деякі питання електронної взаємодії електронних інформаційних ресурсів» від 08.09.2016 № 606	Забезпечує нормативну основу функціонування системи «Трембіта»	Недостатньо врегульовано відповідальність за дефект інформаційного обміну між суб'єктами владних повноважень
Електронний документообіг	Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV; наказ Мін'юсту від 11.11.2014 № 1886/5	Надає електронному документу юридичне значення та визначає правила роботи з електронними документами у діловодстві	Недостатньо деталізовано наслідки втрати, пошкодження або недоступності електронних матеріалів адміністративної справи
Відкриті дані та доступ до публічної інформації	Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI; постанова КМУ від 21.10.2015 № 835	Забезпечують прозорість діяльності публічної адміністрації та постійне оприлюднення наборів відкритих даних	Не повною мірою забезпечено баланс між відкритістю, захистом персональних даних і ризиками повторної ідентифікації
Кібербезпека	Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII; Указ Президента України від	Формують безпековий контур захисту цифрової інфраструктури держави	Законодавство про кібербезпеку недостатньо інтегроване з адміністративною процедурою та гарантіями особи

	26.08.2021 № 447/2021; Указ Президента України від 01.02.2022 № 37/2022		
Захист інформації	Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах» від 05.07.1994 № 80/94-ВР; Закон України «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 23.02.2006 № 3475-IV	Визначають правовий та інституційний режим захисту інформації в інформаційних системах	Не зведено в єдиний механізм адміністративно-правові наслідки порушення цілісності, доступності або конфіденційності даних
Персональні дані та інформаційні відносини	Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI; Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII	Визначають правовий режим інформації про особу та загальні засади інформаційних відносин	Захист персональних даних ще недостатньо пов'язаний із гарантіями конкретного адміністративного провадження
Електронна ідентифікація та цифрова довіра	Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII; Закон України «Про Єдиний державний демографічний	Забезпечують юридично значущу електронну взаємодію особи з публічною адміністрацією	Потребують чіткішого визначення наслідків помилкової, скомпрометованої або недоступної електронної ідентифікації

	реєстр...» від 20.11.2012 № 5492-VI		
Хмарні послуги та електронні комунікації	Закон України «Про хмарні послуги» від 17.02.2022 № 2075-IX; Закон України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 № 1089-IX	Формують інфраструктурну основу сталості цифрового публічного адміністрування	Недостатньо визначено адміністративно-правові наслідки недоступності цифрового сервісу або збою комунікаційної інфраструктури
Інформаційна безпека та медіа	Указ Президента України від 28.12.2021 № 685/2021; Закон України «Про медіа» від 13.12.2022 № 2849-IX	Визначають засади протидії інформаційним загрозам і регулювання медійного середовища	Не формують повного режиму офіційних цифрових комунікацій публічної адміністрації з особою
Штучний інтелект	Розпорядження КМУ від 02.12.2020 № 1556-р; розпорядження КМУ від 12.05.2021 № 438-р; розпорядження КМУ від 09.05.2025 № 457-р	Визначають програмні засади розвитку ШІ в Україні	Відсутня спеціальна адміністративно-правова модель застосування ШІ у владній діяльності, зокрема щодо людського контролю, пояснюваності та відповідальності
Європейський вимір адаптації	NIS 2 Directive, Digital Services Act, Interoperable Europe Act, Artificial Intelligence Act	Орієнтує Україну на ризик-орієнтовану, інтероперабельну та підзвітну модель цифрового врядування	Українське законодавство поки що адаптується фрагментарно, без завершеної адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування

Наведена систематизація демонструє, що основна проблема сучасного нормативного забезпечення полягає не у відсутності цифрового законодавства як такого, а у недостатньому рівні адміністративно-правової інтеграції відповідних правових режимів. Саме тому подальший науковий аналіз має бути спрямований на формування цілісної концепції цифрового публічного адміністрування, у межах якої цифрові технології розглядатимуться як елемент трансформації механізму реалізації публічно-владної компетенції, адміністративної процедури та системи гарантій прав особи.

Висновки до розділу 2

1. У підрозділі 2.1 схарактеризовано сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів. Обґрунтовано, що цей вплив полягає не у самій появі електронних засобів взаємодії між особою і державою, а у зміні адміністративно-правового механізму забезпечення публічного інтересу, у межах якого діяльність публічної адміністрації дедалі більше пов'язується з доступністю, передбачуваністю, відкритістю, безперервністю та процедурною впорядкованістю адміністративної діяльності.

2. Встановлено, що електронні публічні послуги, адміністративна процедура, публічні електронні реєстри, електронна ідентифікація та інтероперабельність утворюють взаємопов'язаний адміністративно-правовий механізм забезпечення публічних інтересів. Доведено, що електронна адміністративна послуга як різновид електронної публічної послуги має юридичне значення лише за умови її включення до належної адміністративної процедури, яка гарантує законність, обґрунтованість, правову визначеність,

мотивованість рішення, участь особи у провадженні та можливість захисту її прав.

3. Обґрунтовано, що публічні електронні реєстри та інтероперабельність не можуть розглядатися лише як технічні елементи цифрової інфраструктури. Вони виступають елементами адміністративно-правового механізму забезпечення публічних інтересів, оскільки забезпечують достовірну інформаційну основу для ухвалення управлінських рішень, зменшують адміністративний тягар для особи, сприяють одноразовому поданню даних та створюють передумови для своєчасного, правомірного і передбачуваного вирішення адміністративних справ.

4. Доведено, що відкриті дані, доступ до публічної інформації, електронна демократія та сервісна модель публічного адміністрування виступають додатковими гарантіями забезпечення публічного інтересу. Вони посилюють прозорість і підзвітність публічної адміністрації, створюють можливості зовнішньої перевірки її діяльності, сприяють участі громадськості у формуванні публічного інтересу та водночас не усувають владно-правової природи діяльності публічної адміністрації.

5. У підрозділі 2.2 визначено, що глобальна інформатизація має дуалістичний характер, оскільки одночасно розширює функціональні можливості публічного адміністрування та формує нові загрози безпековому середовищу. Установлено, що електронні послуги, публічні реєстри, системи інтероперабельності, цифрові платформи, хмарні сервіси, великі масиви даних і технології штучного інтелекту підвищують ефективність діяльності публічної адміністрації, проте водночас посилюють її залежність від цифрової інфраструктури, інформаційних ресурсів, алгоритмічних систем і приватних технологічних платформ. Обґрунтовано, що в умовах цифровізації безпека у сфері публічного адміністрування охоплює не лише захист інформації, а й забезпечення безперервності адміністративної діяльності, достовірності даних, стійкості цифрових сервісів, процедурної надійності та довіри до публічної влади.

6. Установлено, що основні загрози безпековому середовищу від глобальної інформатизації мають переважно адміністративно-правову природу, оскільки безпосередньо впливають на реалізацію публічних інтересів, функціонування адміністративних процедур та правовий статус особи. Доведено, що кіберзагрози можуть порушувати доступ до електронних публічних послуг і функціонування критичної інформаційної інфраструктури; інформаційні операції та дезінформація – деформувати інформаційну основу адміністративних рішень і підривати довіру до офіційної інформації; цифрова залежність від транснаціональних платформ – послаблювати контроль держави над цифровим середовищем реалізації публічних інтересів; концентрація даних і порушення режиму персональних даних – впливати на зміст адміністративного акта та результати адміністративної процедури; цифрова нерівність – обмежувати фактичний доступ особи до публічних послуг; автоматизовані системи й технології штучного інтелекту – створювати ризики алгоритмічної непрозорості, помилкового профілювання, дискримінації та розмивання відповідальності суб'єкта владних повноважень.

7. Обґрунтовано, що в умовах глобальної інформатизації безпекове середовище стає складовою адміністративно-правового механізму забезпечення публічних інтересів. Доведено, що цифрові технології у сфері публічного адміністрування не можуть розглядатися як нейтральний допоміжний інструмент, оскільки від їхньої надійності, захищеності, прозорості та процедурної врегульованості залежить можливість особи реалізувати право на адміністративну послугу, доступ до інформації, захист персональних даних, оскарження адміністративного рішення та отримання належного юридичного обґрунтування дій публічної адміністрації. У зв'язку з цим сформульовано підхід, відповідно до якого цифрова безпека у сфері публічного адміністрування повинна розглядатися як комплексна правова категорія, що поєднує кіберстійкість, інформаційну безпеку, захист даних, процедурні гарантії, алгоритмічну підзвітність та інституційну відповідальність.

8. Доведено, що належна відповідь на сучасні загрози безпековому середовищу не може обмежуватися технічним посиленням інформаційних систем або фрагментарним оновленням окремих нормативних актів. Глобальна інформатизація потребує системної адаптації механізмів публічного адміністрування до нових безпекових, процедурних та інституційних ризиків, що зумовлює необхідність подальшого аналізу стану нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації.

9. У підрозділі 2.3 здійснено комплексний аналіз стану нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації та систематизовано основні напрями правового регулювання цифрового публічного адміністрування. На підставі аналізу законодавства у сферах адміністративної процедури, електронних послуг, публічних електронних реєстрів, електронної взаємодії, електронного документообігу, відкритих даних, кібербезпеки, захисту інформації, персональних даних, електронної ідентифікації, хмарних послуг, медіа та штучного інтелекту встановлено, що в Україні вже сформовано базовий нормативний каркас цифровізації публічного адміністрування.

10. Встановлено, що в умовах глобальної інформатизації цифрова інфраструктура поступово трансформується із допоміжного технічного елементу у безпосереднє середовище реалізації владної компетенції. У зв'язку із цим цифровізація публічного адміністрування змінює не лише способи надання адміністративних послуг, а й саму юридичну форму реалізації владних повноважень, оскільки електронні реєстри, системи електронної взаємодії, цифрові платформи та алгоритмічні механізми дедалі більше впливають на формування доказової основи адміністративного рішення, перебіг адміністративного провадження та реалізацію прав особи.

11. Доведено, що чинне законодавство переважно розвивається за функціонально-секторною моделлю та регулює окремі цифрові інструменти, однак ще не формує завершеної адміністративно-правової моделі цифрового

адміністративного провадження. Унаслідок цього цифрове публічне адміністрування в Україні функціонує переважно як сукупність взаємопов'язаних інформаційних режимів, а не як цілісна адміністративно-правова модель цифрового адміністративного провадження.

12. Обґрунтовано, що визначальним критерієм оцінки стану нормативного забезпечення цифрового публічного адміністрування має бути не кількість електронних сервісів чи цифрових платформ, а здатність законодавства забезпечити законність адміністративного рішення, процедурну визначеність цифрового провадження, достовірність реєстрових даних, підконтрольність автоматизованих рішень, кіберстійкість адміністративних сервісів і належний захист прав особи.

13. Визначено, що основними проблемами чинного нормативного забезпечення залишаються фрагментарність правового регулювання, недостатня процедуризація цифрового та автоматизованого адміністративного провадження, невизначеність меж алгоритмічного адміністрування, нечіткість відповідальності за міжреєстрові помилки, недостатня інтеграція кібербезпеки з адміністративною процедурою, а також відсутність належних механізмів цифрової інклюзії та захисту особи в умовах цифрової помилки. Доведено, що в цифровому публічному адмініструванні джерелом юридичного дефекту адміністративного акта дедалі частіше виступає не лише помилка посадової особи, а й недостовірність реєстрових даних, міжсистемна несумісність, алгоритмічна обробка інформації або збій цифрової інфраструктури. Окремо встановлено, що персональні дані у цифровому адміністративному провадженні набувають не лише інформаційного, а й доказового значення та можуть виступати підставою виникнення, зміни або припинення прав та обов'язків особи.

14. З'ясовано, що європейський напрям адаптації українського законодавства потребує не фрагментарного наближення окремих нормативних актів, а формування узгодженої адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування, у межах якої режими даних, кібербезпеки, цифрової

ідентичності, інтероперабельності, електронних послуг та штучного інтелекту функціонують як взаємопов'язані елементи єдиного цифрового регуляторного простору. Встановлено, що українське законодавство поки що не здійснило повного переходу від інструментальної цифровізації окремих адміністративних процесів до інтегрованої моделі цифрового врядування, заснованої на принципах підзвітності, інтероперабельності, кіберстійкості та людиноцентризму.

15. Обґрунтовано, що подальша модернізація українського законодавства має бути спрямована не лише на розширення кількості цифрових сервісів, а насамперед на формування цілісної адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування, здатної забезпечити законність, підзвітність, пропорційність, безперервність владної діяльності та належний захист прав людини в умовах глобальної інформатизації. Виявлені нормативні прогалини та структурні проблеми правового регулювання обумовлюють необхідність формування новітньої концепції цифрового публічного адміністрування, що становить предмет подальшого дослідження у розділі 3 дисертації.

РОЗДІЛ 3

НОВІТНЯ КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОГО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УКРАЇНІ

Результати попередніх розділів дисертації дозволяють дійти висновку, що глобальна інформатизація зумовлює трансформацію не лише організаційно-технічних форм діяльності публічної адміністрації, а й базових адміністративно-правових механізмів реалізації владної компетенції. Цифрове середовище змінює порядок формування адміністративного рішення, способи встановлення юридично значущих фактів, структуру адміністративної справи, механізми процедурного контролю та характер взаємодії особи з публічною адміністрацією. Унаслідок цього традиційна модель публічного адміністрування, сформована переважно для паперової процедури та фізичної взаємодії суб'єкта владних повноважень із особою, уже не забезпечує повного пояснення сучасних процесів реалізації публічно-владної компетенції.

За таких умов постає необхідність формування цілісної адміністративно-правової концепції цифрового публічного адміністрування, здатної пояснити трансформацію класичних адміністративно-правових категорій в умовах data-driven administration, міжреєстрової взаємодії, алгоритмізації владної діяльності та використання цифрової інфраструктури у процесі прийняття адміністративних рішень. Йдеться не про окремі електронні сервіси чи технічну модернізацію державного управління, а про формування нової моделі реалізації публічної влади у цифровому середовищі.

У сучасній науковій літературі цифровізація публічного сектору переважно досліджується через категорії електронного урядування, цифрового врядування, GovTech, платформної держави або цифрової трансформації публічного сектору. Однак такі підходи здебільшого концентруються на технологічних, організаційних або управлінських аспектах цифровізації. Так, нормативне регулювання цифровізації в Україні тривалий час розвивалося

переважно через закріплення окремих технологічних інструментів. Закон України «Про Національну програму інформатизації» визначає загальні засади державної політики у сфері інформатизації [124]. Концепція розвитку електронного урядування в Україні орієнтована на розвиток електронних послуг, відкритих даних та електронної взаємодії [133]. Законодавство також регулює функціонування публічних електронних реєстрів, електронної ідентифікації, електронного документообігу, кібербезпеки та захисту персональних даних. Проте така модель регулювання здебільшого визначає правовий режим цифрового інструменту, а не формує цілісної адміністративно-правової конструкції цифрового публічного адміністрування.

Унаслідок цього виникає ситуація, за якої розвиток окремих цифрових сервісів та механізмів автоматизованої взаємодії не завжди супроводжується однаково детальним адміністративно-процедурним врегулюванням порядку їх функціонування. Зокрема, електронна послуга може бути нормативно закріплена за відсутності комплексної процедурної моделі її надання, автоматизована перевірка даних – за недостатньої визначеності меж алгоритмізованої обробки інформації, а міжреєстрова взаємодія – без повної регламентації процедурної відповідальності у випадку цифрової помилки або використання недостовірних даних [161; 177]. Для адміністративного права ключового значення при цьому набуває не саме використання цифрових технологій, а юридична допустимість, процедурна визначеність та підконтрольність їх застосування під час реалізації владних повноважень. Відтак, визначальним сьогодні стає питання – яким чином цифрове середовище впливає на юридичну форму реалізації владної компетенції, адміністративну процедуру, адміністративний акт, межі дискреції, процедурні гарантії та відповідальність суб'єкта владних повноважень.

Це особливо помітно у світлі міжнародних підходів до розвитку цифрового публічного сектору. Документи OECD характеризують сучасну модель державного управління через концепцію *data-driven public sector*, відповідно до якої дані стають функціональною основою прийняття управлінських рішень [227]. UN E-Government Survey 2024 пов'язує ефективність цифрового

урядування не лише з технологічною зрілістю держави, а й із рівнем цифрової інклюзії, доступністю процедур та здатністю забезпечити рівний доступ особи до адміністративних сервісів [246]. Для адміністративного права це означає, що цифровий розрив трансформується із соціально-технологічної проблеми у проблему доступу особи до адміністративної процедури та реалізації її процесуальних прав.

Саме тому у цьому розділі пропонується концепція цифрового публічного адміністрування як самостійної адміністративно-правової моделі реалізації публічно-владної компетенції в умовах цифрового середовища. У межах цієї концепції цифровізація розглядається не як допоміжний технологічний елемент діяльності публічної адміністрації, а як чинник трансформації базових адміністративно-правових конструкцій: адміністративної процедури, адміністративного провадження, адміністративної справи, адміністративного акта, доказової основи рішення, адміністративного розсуду та механізмів процедурного контролю.

Концептуальною основою запропонованого підходу є положення про те, що в умовах цифрового середовища адміністративно-правового значення набуває не лише адміністративний акт як результат владної діяльності, а й цифровий процес його формування. Унаслідок цього предмет адміністративно-правового регулювання фактично розширюється та охоплює цифрове адміністративне провадження, міжреєстрову взаємодію, алгоритмізовану обробку даних, цифровий слід адміністративної справи, електронну ідентифікацію, автоматизовану підтримку адміністративних рішень і систему правових гарантій підконтрольності цифрової владної діяльності.

У зв'язку із цим цифрове публічне адміністрування доцільно розглядати як врегульовану нормами адміністративного та інформаційного права форму реалізації публічно-владної компетенції в умовах цифрового середовища, у межах якої адміністративне рішення формується через цифрове адміністративне провадження, використання реєстрових даних, електронну взаємодію та

автоматизовану обробку інформації за умови забезпечення законності, процедурної визначеності, людського контролю та захисту прав особи.

Таке розуміння дозволяє відмежувати цифрове публічне адміністрування від суміжних категорій – електронного урядування, цифрового врядування, *GovTech* чи цифрової трансформації. Попри близькість цих понять, усі вони переважно характеризують організаційно-технологічний аспект модернізації держави: електронні сервіси, платформні рішення, управління даними та цифрову взаємодію [47]. Для адміністративного права визначальним є інше – юридична форма реалізації владної компетенції щодо конкретної особи. Саме тому цифрове публічне адміністрування охоплює не лише цифровий сервіс, а передусім адміністративну процедуру, цифрове адміністративне провадження, правовий режим реєстрових даних, механізми контролю, оскарження та відповідальності.

Комплексна природа цифрового публічного адміністрування обумовлює поєднання адміністративно- та інформаційно-правових елементів його регулювання. Адміністративне право визначає компетенцію суб'єкта владних повноважень, процедурну форму реалізації адміністративної справи, вимоги до адміністративного акта та межі дискреції. Інформаційне право регламентує правовий режим даних, електронної ідентифікації, електронних документів, інформаційної безпеки та захисту персональної інформації. Лише взаємодія цих правових масивів дозволяє забезпечити модель цифрового адміністрування, у якій технологічна ефективність не підміняє юридичну визначеність.

Запропонована концепція цифрового публічного адміністрування дозволяє розглядати цифровізацію публічного сектору не як сукупність окремих електронних сервісів або технічних рішень, а як системну трансформацію базових адміністративно-правових конструкцій, через які реалізується владна компетенція. У цифровому середовищі змін зазнають не лише зовнішні форми взаємодії особи з публічною адміністрацією, а й внутрішня структура адміністративного провадження, механізм формування адміністративного акта,

доказова основа рішення, порядок здійснення процедурного контролю та межі використання автоматизованої обробки даних.

У межах цієї концепції центральне місце посідає саме цифрове адміністративне провадження, оскільки саме в його межах реалізуються основні механізми цифрової владної діяльності – електронна взаємодія, міжреєстровий обмін даними, автоматизована обробка інформації, формування цифрового адміністративного досьє та прийняття адміністративного акта. Цифрове адміністративне провадження у цьому випадку слід розглядати як процесуальну форму реалізації владної компетенції у цифровому середовищі. Його поява пов’язана не лише з переходом до електронного документообігу чи дистанційної взаємодії з особою, а насамперед зі зміною механізму формування адміністративного рішення.

Якщо у традиційній адміністративній процедурі основою розгляду справи були документи, подані особою, та безпосередні процесуальні дії посадової особи, то в цифровому провадженні значна частина юридично значущих фактів установлюється шляхом автоматизованого отримання і співставлення даних із державних інформаційних ресурсів. Унаслідок цього трансформується і сама структура адміністративної справи. Її матеріали формуються не лише із заяв, пояснень, довідок чи рішень суб’єкта владних повноважень, а й з електронних записів, реєстрових відомостей, результатів автоматизованих перевірок, міжвідомчих запитів та інших цифрових операцій.

За таких умов адміністративна справа дедалі більше набуває цифрової форми ведення – цифрового адміністративного досьє, у межах якого юридично значущими стають не лише окремі документи чи адміністративний акт, а й уся послідовність цифрового формування адміністративного результату. Із цим безпосередньо пов’язане виникнення цифрового сліду адміністративного провадження, який охоплює журнали доступу, часові мітки, записи міжреєстрової взаємодії, результати автоматизованих перевірок та інші електронні дані, що дозволяють реконструювати рух адміністративної справи й

перевірити законність цифрового процесу формування адміністративного рішення.

У цифровому середовищі трансформується і доказова основа адміністративного акта. Реєстрові дані стають елементом механізму реалізації владної компетенції, а їх достовірність безпосередньо впливає на законність адміністративного рішення. Водночас автоматизована обробка інформації, міжреєстрова взаємодія та алгоритмізовані механізми оцінювання поступово інтегруються у процес реалізації адміністративного розсуду. Унаслідок цього юридичного значення набуває не лише зміст адміністративного акта, а й законність цифрового процесу його формування.

Подальший розвиток цифрового публічного адміністрування безпосередньо пов'язаний із поширенням алгоритмізованих форм обробки інформації та використанням систем штучного інтелекту у діяльності публічної адміністрації. Сучасні інформаційні системи вже не обмежуються функцією технічного зберігання або передачі даних, а дедалі більше впливають на механізм прийняття адміністративних рішень через автоматизоване співставлення інформації, ризик-аналіз, виявлення невідповідностей та формування проєктів управлінських рішень. Для адміністративного права визначальним у цьому випадку є не сам факт використання цифрових технологій, а їх вплив на законність адміністративного рішення, межі дискреції, процесуальні права особи та механізми владної відповідальності.

Саме тому автоматизована система не може розглядатися як носій адміністративної компетенції або суб'єкт владної відповідальності. Незалежно від ступеня алгоритмізації юридичну відповідальність за адміністративний акт несе суб'єкт владних повноважень, уповноважений на його прийняття. Такий підхід має принципове значення для збереження базових засад адміністративного права, оскільки виключає можливість фактичного перенесення владної відповідальності з публічної адміністрації на інформаційну систему або приватного розробника програмного забезпечення.

За таких умов розвиток цифрового публічного адміністрування формує нову модель реалізації владної компетенції, у межах якої адміністративне рішення дедалі більше залежить від цифрового адміністративного провадження, міжреєстрової взаємодії, алгоритмізованої обробки даних та функціонування цифрової інфраструктури. Це обумовлює необхідність формування цілісної системи адміністративно-правових гарантій, здатних забезпечити законність, процедурну визначеність, підконтрольність цифрової владної діяльності та захист прав особи у цифровому середовищі.

Унаслідок цього трансформація цифрового середовища охоплює не окремі технічні елементи діяльності публічної адміністрації, а базові адміністративно-правові конструкції, через які реалізується владна компетенція. Змін зазнають механізм формування адміністративного акта, структура адміністративної справи, доказова основа рішення, межі адміністративного розсуду, порядок реалізації процедурних дій та система адміністративно-правових гарантій. Одночасно ускладнюється і структура владної відповідальності у цифровому адміністративному провадженні, оскільки формування адміністративного рішення дедалі більше залежить від взаємодії кількох суб'єктів – органу публічної адміністрації, держателя реєстру, адміністратора інформаційної системи та технічного оператора цифрової інфраструктури.

Систематизація зазначених трансформацій дозволяє відобразити взаємозв'язок між зміною базових адміністративно-правових конструкцій, новими цифровими ризиками та адміністративно-правовими гарантіями, необхідними для забезпечення законності й підконтрольності цифрового публічного адміністрування.

Базова адміністративно- правова категорія	Цифрова трансформація категорії	Адміністративно -правовий ризик	Адміністративно -правова гарантія
--	--	--	--

Публічно-владна компетенція	Реалізується через цифрові платформи, інформаційні системи та автоматизовані процедури	Фактичне зміщення владного впливу від суб'єкта компетенції до інформаційної системи або алгоритму	Нормативна визначеність компетенції, ідентифікація відповідального суб'єкта, людський контроль
Адміністративна процедура	Трансформується у цифрове адміністративне провадження з електронною взаємодією та автоматизованими етапами перевірки	Непрозорість внутрішнього руху адміністративної справи та прихована алгоритмізація процедурних дій	Процедурна визначеність цифрового провадження, фіксація цифрового сліду, доступ особи до матеріалів цифрової справи
Адміністративна справа	Формується як цифрове адміністративне дос'є на основі інтегрованих даних і електронних документів	Автоматизоване відтворення помилкових або неповних даних	Право особи на перевірку, уточнення та виправлення даних; простежуваність джерел інформації
Адміністративний акт	Формується із використанням реєстрових даних та цифрових	Втрата зв'язку між волевиявленням суб'єкта владних повноважень і	Мотивованість і пояснюваність адміністративного акта, людський перегляд

	систем підтримки рішень	логікою формування рішення	автоматизованих результатів
Доказова основа адміністративного рішення	Базується переважно на міжреєстровій електронній взаємодії та автоматичному отриманні даних	Використання недостовірної або юридично неперевіреної інформації	Принцип достовірності та верифікованості даних, процедури виправлення реєстрових помилок
Адміністративний розсуд	Частково підтримується алгоритмічними системами оцінювання та ризик-аналізу	Формалізація індивідуальної оцінки обставин справи та звуження дискреції	Заборона повністю автоматизованого вирішення справ із істотним впливом на права особи; людський контроль
Відповідальність суб'єкта владних повноважень	Ускладнюється багаторівневою цифровою інфраструктурою та участю кількох адміністраторів даних	Розмивання відповідальності між органом, держателем реєстру та адміністратором системи	Визначеність суб'єкта владної відповідальності та нормативне розмежування функцій і повноважень

Таблиця 3.1. Трансформація базових адміністративно-правових категорій в умовах цифрового публічного адміністрування (розроблено автором)

Наведена систематизація демонструє, що цифровізація змінює не лише технічну форму діяльності публічної адміністрації, а й внутрішню адміністративно-правову логіку реалізації публічно-владної компетенції. За таких умов цифрове публічне адміністрування набуває ознак самостійної адміністративно-правової категорії, що характеризується специфічною процедурною структурою, реєстровою основою формування адміністративного рішення, алгоритмізованими формами підтримки владної діяльності та необхідністю посилення гарантій захисту прав особи у цифровому середовищі.

У зв'язку із цим виникає потреба визначення адміністративно-правових ознак цифрового публічного адміністрування, через які розкривається його юридична природа та здійснюється відмежування від суто технологічних моделей цифрової трансформації держави. Саме такий підхід дозволяє розглядати цифрове публічне адміністрування не як сукупність електронних сервісів, цифрових платформ чи інформаційних рішень, а як особливу форму реалізації публічно-владної компетенції в умовах data-driven administration.

Ознаки цифрового публічного адміністрування доцільно розглядати через трансформацію базових адміністративно-правових конструкцій, у межах яких реалізується публічно-владна компетенція у цифровому середовищі. Саме такий підхід дозволяє розкрити цифрове публічне адміністрування не як сукупність окремих технологічних рішень або електронних сервісів, а як цілісну адміністративно-правову модель реалізації владної діяльності. У цьому аспекті цифровізація змінює не лише технічні способи взаємодії особи з публічною адміністрацією, а механізм формування адміністративного рішення, структуру адміністративного провадження, доказову основу адміністративного акта, порядок реалізації адміністративного розсуду та систему адміністративно-правових гарантій [52; 227].

Визначальною ознакою цифрового публічного адміністрування є збереження його публічно-владної природи. Використання цифрових платформ, інформаційних систем, автоматизованих перевірок чи електронної взаємодії не змінює юридичної сутності діяльності публічної адміністрації. Орган публічної

влади й надалі реалізує адміністративну компетенцію, приймає адміністративні акти, здійснює дозвільні, контрольні та сервісні функції. Саме тому цифрове публічне адміністрування не зводиться до сервісно-технічної взаємодії з користувачем електронної послуги, а залишається формою владного впливу на правове становище особи, що здійснюється у цифровому середовищі [69; 28].

Із цим безпосередньо пов'язана компетенційна визначеність цифрової владної діяльності. Інформаційна система, алгоритм або цифрова платформа не можуть бути носіями адміністративної компетенції, оскільки вони не є суб'єктами публічної влади. Навіть за високого рівня автоматизації відповідальність за адміністративний результат несе орган, уповноважений на прийняття рішення. Для адміністративного права це має принципове значення, оскільки правомірність адміністративного акта визначається не технічною коректністю інформаційної системи, а наявністю належної компетенції, дотриманням адміністративної процедури, мотивованістю адміністративного акта та можливістю юридичної перевірки рішення [161; 82].

Другою визначальною ознакою цифрового публічного адміністрування є його адміністративно-процедурна форма. Цифрове середовище не усуває адміністративну процедуру, а, навпаки, підвищує її значення як механізму юридичної легітимації цифрового адміністративного рішення. Саме адміністративна процедура забезпечує трансформацію інформаційної операції у владно-правовий результат. У цифровому середовищі адміністративне провадження поступово переходить від моделі документального розгляду справи до моделі інформаційно-процедурної взаємодії, у межах якої юридично значущими стають не лише процесуальні дії посадової особи, а й автоматизовані етапи формування адміністративного результату.

Унаслідок цього цифрове адміністративне провадження охоплює електронне звернення особи, цифрову ідентифікацію, міжреєстровий обмін даними, формування цифрового адміністративного дос'є, автоматизовану перевірку юридично значущих обставин, прийняття адміністративного акта, електронне повідомлення особи та процедури адміністративного чи судового

оскарження [103]. Відсутність процедурної визначеності у цифровому середовищі створює значно більші ризики, ніж у традиційному паперовому провадженні, оскільки особа фактично не бачить внутрішнього руху адміністративної справи, меж автоматизованої обробки даних та логіки формування адміністративного результату.

Наступною ознакою цифрового публічного адміністрування є його data-driven характер. У цифровому адміністративному провадженні адміністративне рішення дедалі частіше ґрунтується не на документах, поданих особою, а на даних, отриманих через міжреєстрову електронну взаємодію. Унаслідок цього державні реєстри перетворюються із допоміжних інформаційних ресурсів на структурний елемент механізму реалізації владної компетенції. Одночасно трансформується і доказова модель адміністративної справи, оскільки юридично значущі обставини дедалі частіше підтверджуються не документами особи, а цифровими даними, отриманими із державних інформаційних систем [129; 17].

Із data-driven характером цифрового адміністрування безпосередньо пов'язане виникнення цифрового адміністративного дос'є та цифрового сліду адміністративного провадження. У цифровому середовищі юридичного значення набуває не лише зміст адміністративної справи, а й процес цифрового формування адміністративного результату. Саме тому процесуальній фіксації підлягають подання заяви, ідентифікація особи, міжреєстрові запити, автоматизовані перевірки, дії посадової особи та повідомлення заявника. Цифровий слід адміністративного провадження забезпечує можливість реконструкції руху адміністративної справи, перевірки джерел використаних даних, меж автоматизованої обробки інформації та законності адміністративного рішення [109; 108].

Важливою ознакою цифрового публічного адміністрування є алгоритмізація окремих етапів адміністративного провадження. Сучасні інформаційні системи здатні автоматично співставляти дані з кількох державних реєстрів, здійснювати ризик-аналіз, виявляти невідповідності та формувати проекти адміністративних рішень. Унаслідок цього алгоритмізована обробка

інформації поступово інтегрується у механізм реалізації адміністративного розсуду [247].

Разом із тим алгоритмізація адміністративного провадження не усуває адміністративно-правову природу владного рішення. Автоматизована система може здійснювати допоміжну перевірку, формувати службову рекомендацію або проєкт адміністративного акта, однак остаточне рішення повинно залишатися результатом реалізації компетенції суб'єкта владних повноважень. Саме тому цифрове публічне адміністрування характеризується обов'язковістю людського контролю за автоматизованими процесами формування адміністративного результату [159].

Ще однією ознакою цифрового публічного адміністрування є залежність реалізації владної компетенції від стабільності цифрової адміністративної інфраструктури. У традиційній адміністрації технічний збій не завжди унеможлилював здійснення владної функції. Натомість у цифровому середовищі недоступність державних реєстрів, систем електронної взаємодії або засобів електронної ідентифікації здатна фактично паралізувати адміністративне провадження. Унаслідок цього кіберстійкість набуває адміністративно-правового значення як необхідна умова безперервності реалізації публічно-владної компетенції та функціонування цифрового адміністративного провадження [126; 193].

Ознакою цифрового публічного адміністрування є також його орієнтація на забезпечення доступності адміністративної процедури для особи незалежно від рівня її цифрових можливостей. Запровадження електронної форми адміністративних процедур не повинно призводити до фактичного обмеження доступу окремих категорій осіб до реалізації своїх прав через недостатній рівень цифрових навичок, відсутність технічних засобів або доступу до мережі Інтернет. Саме тому цифрове адміністративне провадження обумовлює необхідність збереження альтернативних способів звернення до публічної адміністрації та можливості змішаної форми адміністративної взаємодії [246; 224].

Отже, визначальною інтегративною ознакою цифрового публічного адміністрування є поєднання публічно-владної компетенції, цифрового адміністративного провадження, міжреєстрової взаємодії, алгоритмізованої обробки даних, цифрової інфраструктури та адміністративно-процедурних гарантій у межах єдиного механізму реалізації владної компетенції у цифровому середовищі. Саме таке поєднання свідчить про трансформацію класичних адміністративно-правових конструкцій та дозволяє розглядати цифрове публічне адміністрування не як сукупність окремих технологічних рішень або електронних сервісів, а як самостійну адміністративно-правову модель реалізації публічної влади, у межах якої юридичного значення набуває не лише адміністративний акт, а й увесь цифровий процес його формування.

Наведені ознаки дозволяють сформулювати систему принципів цифрового публічного адміністрування, які визначають базові вимоги до реалізації публічно-владної компетенції у цифровому середовищі. Якщо ознаки відображають особливості трансформації механізму адміністративної діяльності в умовах цифровізації, то принципи визначають нормативні межі та критерії правомірності функціонування цифрового адміністративного провадження.

Визначальним серед них є принцип законності цифрової владної діяльності, відповідно до якого будь-яке використання цифрових інструментів у межах адміністративного провадження повинно мати нормативно визначену правову підставу, межі застосування та відповідального суб'єкта владних повноважень. Цифрова форма реалізації владної компетенції не змінює вимоги щодо компетенційної визначеності адміністративної діяльності та не усуває необхідності дотримання адміністративної процедури. Без належної правової основи цифровізація здатна трансформуватися у приховану форму алгоритмізованого врядування, за якої особа фактично позбавляється можливості зрозуміти логіку формування адміністративного рішення та ефективно оскаржити його [161; 235].

Не менш важливим є принцип процедурної визначеності цифрового адміністративного провадження, який вимагає чіткого нормативного

закріплення стадій адміністративної процедури, правового статусу її учасників, порядку використання реєстрових даних, меж автоматизованої перевірки інформації та процедур адміністративного чи судового оскарження. У цифровому середовищі адміністративна процедура набуває особливого значення, оскільки саме вона забезпечує юридичну підконтрольність цифрового провадження та перетворює автоматизовані інформаційні операції на процесуально впорядковану форму реалізації публічно-владної компетенції [1; 176].

Принцип людиноцентризму означає, що цифровізація публічного адміністрування не є самостійною цінністю, а повинна бути спрямована на забезпечення доступності адміністративної процедури, передбачуваності адміністративного рішення та ефективного захисту прав особи. Технологічна ефективність цифрового сервісу не може виправдовувати звуження процесуальних гарантій або ускладнення доступу особи до адміністративної справи. Саме тому цифрове адміністрування повинно забезпечувати можливість реальної участі особи у провадженні, доступу до інформації про використані дані, зрозумілості адміністративного рішення та ефективного адміністративного чи судового оскарження [246; 244].

Система принципів цифрового публічного адміністрування також охоплює принцип достовірності й верифікованості даних, принцип підконтрольності автоматизованих процесів формування адміністративного рішення, принцип кіберстійкості цифрової адміністративної інфраструктури, принцип пропорційності цифрового втручання та принцип європейської сумісності цифрових процедур. Їх спільне призначення полягає у забезпеченні такого правового режиму цифрового адміністрування, за якого технологічна ефективність поєднується з адміністративною законністю, процедурною визначеністю та гарантіями захисту прав особи. Саме ці принципи визначають допустимі межі цифровізації публічної влади та формують вимоги до правомірного використання цифрових технологій у діяльності суб'єктів публічної адміністрації [183; 129].

Таким чином, ознаки та принципи цифрового публічного адміністрування у своїй сукупності формують цілісну систему вимог до реалізації публічно-владної компетенції у цифровому середовищі та визначають межі правомірного використання цифрових технологій у діяльності публічної адміністрації. Їх практична реалізація потребує існування відповідного адміністративно-правового механізму, здатного забезпечити законність цифрового адміністративного провадження, підконтрольність алгоритмізованої обробки даних, стабільність цифрової інфраструктури та захист процесуальних прав особи. У зв'язку із цим цифрове публічне адміністрування доцільно розглядати як цілісну адміністративно-правову модель реалізації владної діяльності у цифровому середовищі. Структурно така модель охоплює нормативний, інституційний, процедурний, інформаційно-реєстровий, алгоритмічно-технологічний, безпековий, правозахисний та євроінтеграційний елементи, які у своїй сукупності забезпечують правомірне функціонування цифрового адміністративного провадження та реалізацію прав особи в умовах цифрової трансформації публічної влади.

Нормативний елемент формує правову основу цифрового публічного адміністрування. Його зміст становлять норми, що регулюють адміністративну процедуру, електронні публічні послуги, публічні електронні реєстри, електронний документообіг, електронну ідентифікацію, захист персональних даних, кібербезпеку, функціонування критичної інформаційної інфраструктури та використання цифрових технологій у діяльності публічної адміністрації [103; 127; 129; 108]. Водночас ключова проблема полягає не у відсутності нормативного регулювання як такого, а у фрагментарності та недостатній узгодженості окремих правових режимів між собою. Законодавство вже визначає правові засади функціонування окремих цифрових інструментів, однак ще не формує цілісної адміністративно-процедурної конструкції, у межах якої електронна послуга, реєстрові дані, автоматизована перевірка, цифрове адміністративне дос'є, цифровий слід та адміністративний акт були б інтегровані в єдиний юридично контрольований механізм реалізації публічно-владної

компетенції. Саме тому подальший розвиток нормативного елемента пов'язаний не стільки з кількісним розширенням цифрового законодавства, скільки з формуванням системної адміністративно-процедурної рамки цифрового адміністративного провадження.

Інституційний елемент визначає систему суб'єктів цифрового публічного адміністрування та розподіл повноважень між ними. У цифровому адміністративному провадженні беруть участь не лише органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та суб'єкти делегованих повноважень, а й держателі та адміністратори публічних електронних реєстрів, адміністратори систем електронної взаємодії, суб'єкти забезпечення кібербезпеки, надавачі електронних довірчих послуг та технічні адміністратори цифрової інфраструктури [129; 108; 93]. За таких умов адміністративно-правового значення набуває не лише визначення кола залучених суб'єктів, а й чітке нормативне розмежування їхньої відповідальності. У цифровому середовищі принципово важливим є встановлення того, який суб'єкт приймає адміністративний акт, хто відповідає за достовірність реєстрових даних, хто забезпечує електронну взаємодію та хто несе відповідальність перед особою за помилковий адміністративний результат. В іншому випадку багаторівнева цифрова інфраструктура створює ризик фактичного розмивання публічно-владної відповідальності.

Процедурний елемент є центральним елементом структурної моделі цифрового публічного адміністрування, оскільки саме через адміністративну процедуру забезпечується юридична форма реалізації владної компетенції у цифровому середовищі. Він охоплює цифрове адміністративне провадження як послідовність юридично значущих дій: електронне звернення особи, цифрову ідентифікацію, відкриття цифрової адміністративної справи, отримання та перевірку реєстрових даних, участь особи у провадженні, автоматизовану підтримку прийняття рішення, людський контроль, прийняття адміністративного акта, повідомлення особи та процедури адміністративного чи судового оскарження [1; 139; 176]. Без процедурного елемента цифровізація

залишається лише технічною або сервісною модернізацією діяльності адміністрації. Саме адміністративна процедура надає цифровим операціям юридичного значення, забезпечує передбачуваність діяльності публічної адміністрації та створює можливість перевірки законності адміністративного результату.

Інформаційно-реєстровий елемент забезпечує фактичну та доказову основу цифрового адміністративного рішення. Його зміст охоплює правовий режим даних, функціонування публічних електронних реєстрів, систему електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів, цифрове адміністративне дос'є та цифровий слід адміністративного провадження [129; 17]. Саме у цій частині цифрове публічне адміністрування найбільш істотно відрізняється від традиційної моделі адміністративної діяльності, оскільки адміністративний акт дедалі частіше формується не на підставі паперових документів, поданих особою, а на основі інтегрованих даних, отриманих із кількох інформаційних систем у режимі міжреєстрової взаємодії. Така модель істотно підвищує оперативність адміністративного провадження, однак одночасно обумовлює необхідність спеціальних правових гарантій достовірності, актуальності, простежуваності та виправлення реєстрової інформації. У цифровому середовищі саме якість даних безпосередньо впливає на правомірність адміністративного результату.

Алгоритмічно-технологічний елемент відображає використання автоматизованої обробки даних та алгоритмічних механізмів у діяльності публічної адміністрації. Його зміст становлять автоматизовані перевірки, алгоритми співставлення реєстрових даних, цифрові системи підтримки прийняття рішень, елементи штучного інтелекту та технології електронної взаємодії [247]. Разом із тим використання алгоритмічних систем не означає передачу владної компетенції технології. Автоматизована система може здійснювати допоміжну перевірку чи формувати рекомендацію, однак остаточне адміністративне рішення повинно залишатися результатом реалізації компетенції суб'єкта публічної адміністрації. Саме тому алгоритмізація

адміністративної діяльності потребує обов'язкового людського контролю, процедурної прозорості та можливості юридичної перевірки автоматизованого результату.

Безпековий елемент відображає залежність цифрового публічного адміністрування від стійкості цифрової інфраструктури та захищеності інформаційних систем. У цифровому середовищі недоступність реєстру, збій електронної ідентифікації, порушення роботи системи електронної взаємодії або компрометація даних можуть безпосередньо вплинути на можливість особи реалізувати право на звернення, отримати адміністративну послугу чи оскаржити адміністративне рішення. За таких умов кіберстійкість уже не може розглядатися виключно як технічна характеристика інформаційної системи. Вона набуває значення елемента належного адміністрування та складової адміністративно-правового механізму забезпечення прав особи [126; 121; 193].

Правозахисний елемент забезпечує підпорядкування цифрової ефективності гарантіям захисту прав особи. Він охоплює доступ до адміністративної процедури, право особи на участь у провадженні, право бути вислуханою, доступ до матеріалів цифрового адміністративного дос'є, пояснюваність адміністративного рішення, можливість виправлення даних, адміністративне та судове оскарження, захист персональних даних і компенсаційні механізми [118]. Його значення полягає у тому, що цифровізація не повинна звужувати зміст адміністративно-процедурних гарантій. Навпаки, за належного правового оформлення цифрове адміністрування повинно посилювати їх через простежуваність діяльності адміністрації, фіксацію цифрового сліду та доступність матеріалів адміністративної справи.

Євроінтеграційний елемент визначає стратегічний напрям розвитку цифрового публічного адміністрування України та його поступову інтеграцію до європейського цифрового простору. Йдеться не лише про технічну інтероперабельність цифрових систем, а про правову, процедурну, інформаційну та безпекову сумісність українського цифрового адміністрування із підходами Європейського Союзу. [229; 235; 193; 237; 234]. Для України ці акти мають

значення не лише як орієнтири адаптації законодавства, а як основа формування процедурно надійної, безпечної та правозахисної цифрової адміністрації, сумісної з європейськими стандартами цифрового врядування.

У сукупності наведені елементи формують цілісну адміністративно-правову конструкцію цифрового публічного адміністрування, у межах якої цифровізація охоплює не лише технічні засоби діяльності публічної адміністрації, а базові механізми реалізації публічно-владної компетенції [23]. Така трансформація обумовлює поступовий перехід від традиційної моделі публічного адміністрування, заснованої переважно на паперових процедурах, локальних інформаційних системах і фізичній взаємодії особи з адміністрацією, до цифрового публічного адміністрування як нової адміністративно-правової форми організації владної діяльності у цифровому середовищі.

Процесуальною основою запропонованої моделі виступає цифрове адміністративне провадження як сукупність послідовних юридично значущих цифрових дій у межах адміністративної процедури. На відміну від традиційної моделі адміністративного провадження, у якій основною доказовою базою були документи, подані особою, цифрове провадження функціонує через використання реєстрової моделі доказування, автоматизованої перевірки інформації, міжреєстрової електронної взаємодії та процесуальної простежуваності цифрових дій. За таких умов адміністративне рішення формується не лише на підставі безпосереднього аналізу документів посадовою особою, а й через автоматизоване отримання, співставлення та верифікацію даних із державних інформаційних ресурсів [129].

Реєстрова модель доказування передбачає використання даних державних електронних реєстрів як основної інформаційної та доказової бази адміністративного рішення. У таких умовах реєстрові дані фактично інтегруються у доказову основу адміністративного акта. Автоматизована перевірка забезпечує алгоритмізоване співставлення інформації, виявлення невідповідностей та перевірку відповідності встановленим критеріям адміністративної процедури. Водночас процесуальна простежуваність цифрових

дій забезпечує можливість реконструкції руху адміністративної справи, перевірки джерел отримання інформації, дотримання процедурних строків і меж використання автоматизованої обробки даних. Саме цифровий слід забезпечує можливість аудиту цифрового адміністративного провадження, перевірки законності використання автоматизованих процедур та доказування дотримання адміністративної процедури у разі оскарження адміністративного акта. У цифровому середовищі юридичного значення набуває не лише зміст адміністративного акта, а й законність цифрового процесу його формування, включаючи порядок міжреєстрової взаємодії, використання алгоритмізованої перевірки та фіксацію процесуальних дій у державних інформаційних системах.

Саме тому необхідним елементом цифрового адміністративного провадження виступає людський контроль, який забезпечує збереження адміністративної відповідальності суб'єкта владних повноважень та недопущення повної автономізації адміністративного рішення. Автоматизована система може використовуватися для допоміжної перевірки інформації, ризик-аналізу або формування проєкту рішення, однак не може бути самостійним носієм адміністративної компетенції чи суб'єктом владної відповідальності. Такий підхід узгоджується з європейською моделлю регулювання цифрового публічного сектору, відповідно до якої використання алгоритмізованих систем у сфері публічного управління повинно супроводжуватися вимогами прозорості, перевірюваності, людського нагляду та можливості ефективного оскарження автоматизованого результату [235; 229].

Взаємодія реєстрової моделі доказування, автоматизованої перевірки, процесуальної простежуваності цифрових дій та людського контролю спрямована на забезпечення правомірного цифрового адміністративного рішення, яке повинно відповідати вимогам законності, обґрунтованості, перевірюваності, підконтрольності, прозорості, оскаржуваності та процедурної визначеності. За таких умов предмет адміністративно-правового регулювання охоплює не лише адміністративний акт як результат владної діяльності, а й цифровий механізм його формування, включаючи порядок автоматизованої

обробки даних, міжреєстрової взаємодії, електронної ідентифікації, процесуальної фіксації цифрових дій та забезпечення кіберстійкості адміністративної інфраструктури.

Необхідною умовою функціонування такої моделі виступає гарантійний блок цифрового публічного адміністрування, який охоплює підконтрольність автоматизованих процесів, достовірність і верифікованість реєстрових даних, кіберстійкість цифрової адміністративної інфраструктури, процедурну прозорість цифрового провадження, можливість адміністративного й судового оскарження та європейську сумісність цифрових процедур [193; 237].

Запропонована концептуальна адміністративно-правова модель цифрового публічного адміністрування відображає взаємозв'язок між цифровим адміністративним провадженням, реєстровою моделлю доказування, автоматизованою перевіркою, цифровим слідом, людським контролем та гарантійним блоком забезпечення правомірності цифрового адміністративного рішення. Структурну взаємодію зазначених елементів і механізм їх функціонування у системі цифрового публічного адміністрування відображено на рис. 3.1.

ЦИФРОВЕ АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ			
сукупність послідовних цифрових дій у межах адміністративної процедури			
РЕЄСТРОВА МОДЕЛЬ ДОКАЗУВАННЯ	АВТОМАТИЗОВАНА ПЕРЕВІРКА	ЦИФРОВИЙ СЛІД	ЛЮДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ
використання даних державних реєстрів як належних та допустимих доказів	автоматичний збір і звірка даних з інформаційних систем	фіксація кожної процесуальної дії в інформаційній системі	прийняття остаточного рішення уповноваженою особою
пріоритет офіційних даних над паперовими документами	алгоритмічна перевірка критеріїв і умов	незмінність та цілісність даних	перевірка результатів автоматизованої обробки
інтероперабельність та обмін між реєстрами	виявлення ризиків і невідповідностей	можливість відстеження повної історії провадження	оцінка обставин, що потребують дискреції
актуальність, повнота та достовірність даних	формування результатів перевірки у цифровій формі	забезпечення прозорості та підзвітності	можливість зупинення або скасування автоматизованого рішення
презумпція достовірності даних реєстрів	скорочення строків та мінімізація людського фактору	доказова сила цифрового сліду	відповідальність посадової особи

забезпечує досягнення

ПРАВОМІРНОГО ЦИФРОВОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО РІШЕННЯ		
законність обґрунтованість перевірюваність оскаржуваність підконтрольність прозорість ефективність сервісність		
ПІДКОНТРОЛЬНІСТЬ АВТОМАТИЗОВАНИХ РІШЕНЬ	КІБЕРСТІЙКІСТЬ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ	ЄВРОПЕЙСЬКА СУМІСНІСТЬ ЦИФРОВИХ ПРОЦЕДУР
процедурна визначеність і передбачуваність	захист інформаційних систем і даних	відповідність праву ЄС і стандартам GDPR
мотивованість та пояснюваність рішень	стійкість, безперервність і відновлюваність	інтероперабельність та семантична сумісність
оскаржуваність і судовий контроль	управління кіберризиками та інцидентами	взаємне визнання та обмін даними

аудит алгоритмів та управління ризиками	відповідність стандартам безпеки	дотримання європейських принципів захисту прав людини
РЕЗУЛЬТАТ: ЕФЕКТИВНЕ, ПРОЗОРЕ ТА ЛЮДИНОЦЕНТРИЧНЕ ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ		
баланс цифрової ефективності та адміністративної законності довіра особи якість публічних послуг захист прав і свобод людини		

Рис. 3.1 Концептуальна адміністративно-правова модель цифрового публічного адміністрування в Україні (розроблено автором)

Функціонування запропонованої адміністративно-правової конструкції забезпечується взаємодією адміністративно-процедурного, інформаційно-реєстрового, алгоритмічно-технологічного, безпекового, правозахисного та євроінтеграційного елементів, які у своїй сукупності формують єдиний адміністративно-правовий механізм цифрової владної діяльності. Адміністративно-процедурний елемент забезпечує нормативну визначеність стадій цифрового адміністративного провадження та процедурну підконтрольність адміністративного рішення. Інформаційно-реєстровий елемент формує доказову основу адміністративного акта через використання інтегрованих даних та міжреєстрової взаємодії, унаслідок чого реєстрові дані фактично інтегруються у механізм адміністративного доказування. Алгоритмічно-технологічний елемент забезпечує автоматизовану перевірку інформації, алгоритмічну обробку даних та функціонування цифрових механізмів підтримки адміністративного рішення. Безпековий елемент гарантує кіберстійкість цифрової адміністративної інфраструктури та безперервність реалізації владної компетенції. Правозахисний елемент спрямований на забезпечення доступу особи до адміністративної процедури, можливості перевірки використаних даних, ефективного адміністративного й судового оскарження та недопущення непрозорого автоматизованого втручання у сферу прав людини. Євроінтеграційний елемент забезпечує сумісність української

моделі цифрового адміністрування з європейськими стандартами захисту даних, інтероперабельності, кібербезпеки та регулювання штучного інтелекту.

Унаслідок цього цифровізація публічного адміністрування обумовлює трансформацію базових адміністративно-правових конструкцій – адміністративної процедури, адміністративної справи, доказової основи адміністративного рішення, меж адміністративного розсуду та механізмів процедурного контролю. В умовах цифрового середовища джерелом юридично значущої інформації дедалі більшою мірою виступають реєстрові дані, результати автоматизованої перевірки та алгоритмічної обробки інформації, тоді як предмет адміністративно-процесуального контролю охоплює не лише зміст адміністративного акта, а й законність цифрового механізму його формування. За таких умов об'єктом адміністративно-процесуального контролю стає не тільки адміністративний акт як результат реалізації владної компетенції, а й цифрова процедура його підготовки та прийняття, включаючи порядок міжреєстрової взаємодії, межі автоматизованої обробки даних, процесуальну простежуваність цифрового адміністративного провадження та забезпечення належного людського контролю за автоматизованими процесами.

Таким чином, цифрове публічне адміністрування доцільно розглядати як цілісну адміністративно-правову модель реалізації публічно-владної компетенції у цифровому середовищі. У межах такої моделі цифрові технології інтегруються у механізм формування та прийняття адміністративного рішення за умови забезпечення адміністративної законності, процедурної визначеності, підконтрольності автоматизованих процедур, кіберстійкості цифрової адміністративної інфраструктури та належного захисту прав і свобод особи. У зв'язку із цим цифрове публічне адміністрування поступово формується як нова адміністративно-правова форма реалізації публічно-владної компетенції, у межах якої технологічна ефективність підпорядковується вимогам адміністративної законності, процедурної прозорості, підконтрольності владної діяльності, забезпечення права особи на належну адміністративну процедуру та гарантування прав і свобод людини.

Висновки до розділу 3

1. У розділі здійснено комплексне теоретико-правове переосмислення сучасної моделі публічного адміністрування в умовах глобальної інформатизації та сформовано концептуальні засади цифрового публічного адміністрування в Україні. Обґрунтовано, що цифровізація змінює не лише технічну форму діяльності публічної адміністрації, а базові адміністративно-правові механізми реалізації публічно-владної компетенції, включаючи порядок формування адміністративного рішення, встановлення юридично значущих фактів, механізм доказування, структуру адміністративної справи та систему процедурного контролю. Установлено, що в умовах цифрового середовища адміністративно-правового значення набуває не лише адміністративний акт як результат владної діяльності, а й цифровий процес його формування. У зв'язку із цим цифрове публічне адміністрування визначено як врегульовану нормами адміністративного та інформаційного права форму реалізації публічно-владної компетенції у цифровому середовищі, у межах якої адміністративне рішення формується через міжреєстрову взаємодію, електронну ідентифікацію, автоматизовану обробку даних та цифрове адміністративне провадження.

2. Визначено процесуальну основу цифрового публічного адміністрування через категорію цифрового адміністративного провадження. Доведено, що цифрове адміністративне провадження є особливою процесуальною формою реалізації владної компетенції, у межах якої значна частина юридично значущих фактів установлюється шляхом автоматизованого отримання, співставлення та перевірки даних із державних інформаційних ресурсів. Обґрунтовано, що цифровізація не усуває адміністративну процедуру, а трансформує спосіб її реалізації, унаслідок чого адміністративна справа набуває цифрової форми ведення – цифрового адміністративного дос'є. Визначено, що цифровий слід провадження набуває самостійного адміністративно-процесуального значення, оскільки забезпечує простежуваність руху адміністративної справи, перевірку

джерел інформації, контроль законності цифрового провадження та можливість перевірки процедурної правомірності адміністративного рішення.

3. Досліджено вплив алгоритмізації та автоматизованої обробки інформації на механізм реалізації публічно-владної компетенції. Установлено, що використання алгоритмічних систем у діяльності публічної адміністрації створює новий тип адміністративно-правових ризиків, пов'язаних із непрозорістю цифрових процедур, недостовірністю реєстрових даних, алгоритмічними помилками, дискримінаційністю автоматизованих моделей та можливістю фактичного зміщення владного впливу від суб'єкта компетенції до інформаційної системи. Доведено, що алгоритм не є суб'єктом владних повноважень і не може бути носієм адміністративної компетенції або суб'єктом владної відповідальності. Юридична відповідальність за адміністративний акт у будь-якому випадку покладається на суб'єкта публічної адміністрації, уповноваженого на його прийняття. У зв'язку із цим обґрунтовано необхідність обов'язкового людського контролю за автоматизованими процесами формування адміністративного рішення як гарантії законності, процедурної визначеності, мотивованості адміністративного акта та захисту прав особи.

4. Систематизовано трансформацію базових адміністративно-правових категорій в умовах цифрового середовища та сформовано систему ознак і принципів цифрового публічного адміністрування. Встановлено, що цифровізація змінює зміст адміністративної процедури, адміністративної справи, адміністративного акта, доказової основи адміністративного рішення, адміністративного розсуду та механізмів процедурного контролю. До визначальних ознак цифрового публічного адміністрування віднесено збереження публічно-владної природи адміністративної діяльності, адміністративно-процедурну форму цифрового провадження, data-driven характер формування адміністративного рішення, використання цифрового адміністративного дос'є та цифрового сліду, алгоритмізацію окремих етапів адміністративної діяльності, а також залежність реалізації владної компетенції від функціонування цифрової інфраструктури. Визначено, що система принципів

цифрового публічного адміністрування охоплює законність цифрової владної діяльності, процедурну визначеність, людиноцентризм, достовірність і верифікованість даних, підконтрольність автоматизованих рішень, кіберстійкість цифрової інфраструктури, пропорційність цифрового втручання та європейську сумісність цифрових процедур.

5. На основі проведеного дослідження сформовано адміністративно-правову модель цифрового публічного адміністрування в Україні, яка поєднує нормативний, інституційний, процедурний, інформаційно-реєстровий, безпековий, правозахисний та євроінтеграційний елементи. Визначено, що процесуальною основою такої моделі виступає цифрове адміністративне провадження, функціонування якого забезпечується через реєстрову модель доказування, автоматизовану перевірку інформації, міжреєстрову електронну взаємодію, процесуальну простежуваність цифрових дій та механізми людського контролю. Доведено, що цифрове публічне адміністрування не може зводитися до сукупності електронних сервісів або технологічних рішень, оскільки його функціонування пов'язане із формуванням цілісної системи юридичних гарантій законності цифрового адміністративного рішення, підконтрольності автоматизованих процесів, кіберстійкості адміністративної інфраструктури та захисту прав особи.

6. Обґрунтовано, що подальший розвиток цифрового публічного адміністрування в Україні потребує формування єдиної адміністративно-процедурної моделі цифрової владної діяльності, у межах якої цифровий процес прийняття адміністративного рішення виступатиме самостійним предметом адміністративно-правового регулювання та процедурного контролю. Доведено необхідність нормативного закріплення меж автоматизованого адміністративного рішення, процедурної регламентації використання алгоритмізованих систем, правового режиму цифрового адміністративного дос'є та цифрового сліду, а також системи гарантій перевірюваності, підконтрольності та оскаржуваності цифрового адміністративного рішення. Установлено, що така модель має формуватися з урахуванням європейських стандартів захисту

персональних даних, регулювання штучного інтелекту, кібербезпеки, цифрової ідентифікації та інтероперабельності публічного сектору, що забезпечить сумісність українського цифрового адміністрування з європейським правовим простором.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз впливу процесів глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування. Проведене дослідження дозволило розкрити сутність і зміст глобальної інформатизації як одного з визначальних чинників трансформації сучасних суспільних відносин, обґрунтувати її вплив на еволюцію управлінських концепцій, інституційних механізмів та практик публічного адміністрування, а також визначити основні напрями модернізації системи публічного управління в умовах формування цифрового суспільства. За результатами дослідження сформульовано такі загальні висновки:

1. Визначено місце глобалізму у сучасному соціальному просторі як комплексного суспільно-політичного та світоглядного феномену, що формується під впливом процесів глобалізації, інтенсифікації міжнародних взаємозв'язків та розвитку глобального інформаційного середовища. Встановлено, що глобалізація виступає об'єктивним процесом посилення взаємозалежності держав, суспільств та інституцій, тоді як глобалізм відображає концептуально-ідеологічний та світоглядний вимір осмислення цих трансформацій, пов'язаний із формуванням нових моделей організації соціального простору, управління та міжнародної взаємодії. Обґрунтовано, що глобалізаційні процеси впливають на економічну, політичну, соціальну, технологічну та правову сфери, зумовлюючи перегляд традиційної ролі держави, трансформацію механізмів публічного управління та посилення значення наднаціональних форм координації. Доведено, що в умовах сучасних глобальних викликів глобалізм постає не лише як теоретична модель пояснення світових процесів, а і як практична основа адаптації державної політики, інституційного розвитку та інтеграції до міжнародного правового й економічного простору. У зв'язку з цим визначено, що для України глобалізм набуває значення одного з ключових чинників модернізації системи публічного адміністрування,

імплементатії міжнародних стандартів та формування ефективної моделі демократичного державотворення.

2. Розкрито онтологію інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку через дослідження трансформації ролі інформації, інформатизації та інформаційних процесів у сучасному суспільстві. Встановлено, що інформаційна парадигма формується як результат постнеокласичної трансформації наукового знання та переходу до інформаційного способу осмислення суспільного розвитку, у межах якого інформація розглядається як базовий ресурс функціонування соціальних, економічних, політичних і технологічних систем. Обґрунтовано взаємозв'язок між глобалізацією, інформатизацією та сталим розвитком, які утворюють взаємозалежну систему чинників трансформації сучасного світу. Визначено, що глобальна інформатизація виступає динамічним процесом створення єдиного цифрового простору, який трансформує механізми суспільної взаємодії, економічної діяльності та публічного адміністрування. Доведено, що інформаційна парадигма має поліструктурний характер і розгортається у технологічній, мережевій, комунікативній, культурній та управлінській площинах, поступово набуваючи значення універсального методологічного підходу до пояснення сучасних суспільних процесів. Водночас встановлено, що глобальна інформатизація поряд із новими можливостями формує комплекс ризиків для інформаційної, кібернетичної, соціальної та національної безпеки, що актуалізує потребу у формуванні ефективних механізмів управління інформаційними процесами та забезпечення інформаційної стійкості держави.

3. З'ясовано зміст сучасної концепції публічного адміністрування у кореляції з чинниками змін, зумовлених процесом глобальної інформатизації. Встановлено, що сучасне публічне адміністрування характеризується переходом від класичної бюрократичної моделі до багаторівневої, поліструктурної та міждисциплінарної системи управління, орієнтованої на забезпечення публічного інтересу, цифрову трансформацію, мережеву взаємодію та стійкість управлінських процесів. Обґрунтовано, що глобальна інформатизація впливає не

лише на інструментарій діяльності публічної адміністрації, а й змінює її функціональне призначення, організаційні форми та ціннісні орієнтири. Визначено, що сучасна концепція публічного адміністрування формується через поєднання взаємопов'язаних ідей цифровізації, сервісізації, платформізації, мережевої взаємодії, транскордонності, антикризового реагування та резильєнтності публічної влади. Доведено, що зазначені елементи не існують ізольовано, а функціонують як складові єдиної системи управління, адаптованої до умов цифрового суспільства, зростання невизначеності та глобальних трансформацій. У результаті встановлено, що сучасне публічне адміністрування поступово набуває ознак адаптивної, цифрово інтегрованої та людиноцентричної системи, здатної забезпечувати ефективну взаємодію публічної влади, суспільства та міжнародного середовища в умовах глобальної інформатизації.

4. Удосконалено наукові положення щодо позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів шляхом характеристики його адміністративно-правової сутності, яка полягає у трансформації способу організації та реалізації діяльності публічної адміністрації на основі цифрових, інформаційних і процедурно впорядкованих механізмів забезпечення публічного інтересу. Обґрунтовано, що глобальна інформатизація змінює не зміст і мету публічного інтересу, а адміністративно-правовий механізм його реалізації та забезпечення через упровадження електронних публічних послуг, розвиток адміністративної процедури в цифровому середовищі, використання публічних електронних реєстрів, інтеоперабельність державних інформаційних ресурсів, відкриті дані, електронну демократію та сервісну модель публічного адміністрування. Визначено, що зазначені механізми в сукупності забезпечують спрощення адміністративної взаємодії, підвищення оперативності та передбачуваності адміністративної діяльності, розширення доступу особи до публічних послуг і процедур, а також посилення відкритості, підзвітності та процедурної впорядкованості діяльності публічної адміністрації.

5. Здійснено комплексний адміністративно-правовий аналіз основних загроз безпековому середовищу від глобальної інформатизації та визначено їх вплив на функціонування публічного адміністрування в умовах цифрової трансформації. Виявлено, що цифровізація публічної адміністрації супроводжується не лише розширенням можливостей забезпечення публічних інтересів, а й формуванням нових ризиків для безперервності адміністративної діяльності, захищеності інформаційних ресурсів, стійкості критичної інформаційної інфраструктури, достовірності даних, законності адміністративних рішень і реалізації прав особи. Систематизовано основні групи адміністративно-правових загроз, пов'язаних із кіберзагрозами, інформаційними операціями та дезінформацією, цифровою залежністю від транснаціональних платформ, концентрацією даних, порушенням режиму персональних даних, цифровою нерівністю, алгоритмізацією публічного адміністрування та використанням систем штучного інтелекту. Обґрунтовано, що трансформація безпекового середовища в умовах глобальної інформатизації потребує не лише технологічної модернізації публічного сектору, а й системного оновлення адміністративно-правових механізмів забезпечення публічних інтересів, що зумовлює необхідність подальшого дослідження стану нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації.

6. Здійснено комплексний аналіз стану нормативного забезпечення процесів адаптації публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації. Встановлено, що цифрова трансформація держави обумовила формування значного масиву нормативних актів у сферах адміністративної процедури, електронних послуг, публічних електронних реєстрів, електронної взаємодії, документообігу, відкритих даних, кібербезпеки, захисту інформації, персональних даних, електронної ідентифікації, цифрової довіри, медіа, хмарних послуг та штучного інтелекту. Водночас обґрунтовано, що чинне законодавство переважно орієнтоване на нормативне оформлення окремих цифрових інструментів та інформаційних систем, тоді як адміністративно-процедурні

аспекти цифрового провадження, автоматизованого адміністративного рішення, міжреєстрової відповідальності, алгоритмічної підзвітності, цифрової інклюзії та захисту особи в умовах цифрової помилки залишаються недостатньо системно врегульованими. Доведено, що подальша адаптація публічного адміністрування до наслідків глобальної інформатизації потребує переходу від фрагментарного регулювання окремих цифрових сервісів до формування цілісної адміністративно-правової моделі цифрового публічного адміністрування, заснованої на поєднанні ефективності цифрових технологій із гарантіями законності, процедурної визначеності, кіберстійкості та належного захисту прав людини.

7. Сформовано цілісну новітню концепцію цифрового публічного адміністрування в Україні та обґрунтовано його розуміння як нової форми реалізації публічно-владної компетенції у цифровому середовищі. У розділі здійснено теоретико-правове переосмислення трансформації базових адміністративно-правових категорій в умовах глобальної інформатизації, визначено процесуальну природу цифрового адміністративного провадження, досліджено вплив реєстрової моделі доказування, автоматизованої обробки інформації та алгоритмізації адміністративної діяльності на механізм прийняття адміністративного рішення. Обґрунтовано необхідність людського контролю за автоматизованими процесами, визначено систему адміністративно-правових принципів і гарантій цифрового публічного адміністрування, а також сформовано адміністративно-правову модель цифрового публічного адміністрування в Україні, що поєднує нормативний, інституційний, процедурний, інформаційно-реєстровий, безпековий, правозахисний та євроінтеграційний елементи. Доведено, що подальший розвиток цифрової держави потребує не фрагментарної цифровізації окремих адміністративних функцій, а формування цілісної адміністративно-процедурної моделі цифрової владної діяльності, заснованої на принципах законності, процедурної визначеності, підконтрольності автоматизованих рішень, кіберстійкості та належного захисту прав і свобод особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна процедура. За заг. ред. І. В. Бойко. Харків: Право, 2019. 206 с.
2. Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України. Упоряд. В. П. Тимошук. Київ: Факт, 2003. 496 с.
3. Адміністративне право України. Повний курс: підручник. 4-те вид. За заг. ред. В. В. Галуцько. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
4. Азер Аріф огли Алієв. Особливості цифровізації у сфері публічного управління. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2024. № 2(74). С. 237–243.
5. Амелін А., Фіщук В., Лаврик Я., Юрчак О., Чернев Є., Матюшко В. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. *Хвиля*. 2019. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>
6. Амосов О., Гавкалова Н. Моделі публічного адміністрування (архетипова парадигма). *Публічне управління: теорія та практика*. 2013. С. 6 – 13 (Спеціальний випуск).
7. Архипова Є.О. Мережеве урядування як модель публічного управління. Сучасні проблеми управління: діалектика централізації та децентралізації. Матеріали VIII міжнар. наук.-практ. конф., (м. Київ, 10 грудня 2015 р.). К.: ТОВ НВП «Інтерсервіс», 2015. С. 87-88
8. Байрачний В.О. Концептуальні та онтологічні основи соціального простору. Науковий вісник. Серія «Філософія». Харків: ХНПУ, 2016. Вип. 46. Ч 1. С. 236–249.
9. Беденюк Д. Б. Електронна взаємодія в управлінні: принципи та форми реалізації: кваліфікаційна робота магістра. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. 75 с.
10. Беспалий І. В., Мараховець А. С. Цифровізація адміністративних процедур та надання адміністративних послуг в Україні: адміністративно-правовий аспект. Адміністративно-правове, соціологічне та психологічне

забезпечення діяльності Національної поліції України: матеріали наук.-практ. конф. Вінниця, 2025. Ч. I. С. 53–56.

11. Бех В. Генезис соціального організму країни: монографія. 2-е вид. Запоріжжя: Просвіта, 2000. 288 с.

12. Беляєва Н. І., Коломієць Т. О. Резильєнтність як характеристика управління в умовах кризових змін. *Ефективність державного управління*. 2020. Вип. 1(62). С. 15–24.

13. Білецький В., Білецький В. Глобалізм як явище сучасного світу і його вплив на трансформацію особистості. *Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка*. 2004. Т. 5. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/a95e9812-b327-4415-b27c-50a7d8116f81/content>

14. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. Дослідж.). О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. К.: МАУП, 2005. 492 с.

15. Блінова Г. Становлення України як цифрової держави та удосконалення системи державних електронних інформаційних ресурсів. *Law. State. Technology*, 2021. № 2. С. 3–10.

16. Близнюк С. В. Адміністративно-правовий механізм цифрової трансформації публічного адміністрування : дис. ... д-ра філософії : 081 Право. Київ, 2025. URL: https://www.cusu.edu.ua/images/autoreferats/2025/Blyzniuk/Diss_%D0%91%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D1%8E%D0%BA_%D0%A1.%D0%92.pdf

17. Боровікова В. С. Публічні електронні реєстри у системі правового регулювання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 1. С. 101–107.

18. Власенко Ф.П. Віртуальна реальність як простір соціалізації індивіда. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. Вип. 56. С. 208–217.

19. Волот О. І. Поняття та значення інформації, знань та інформаційних технологій в умовах розвитку інформаційного суспільства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 9. С. 177–180.

20. Воронкова В. Г. Глобалізація як процес універсалізації стосунків між державою та ринком. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 35. С. 15–35.
21. Галіцина Н. Основні теорії, школи та моделі публічного адміністрування. Запорізький національний університет. URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/656175/mod_resource/content/2/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%202.pdf
22. Голуб Є. С. Синергетична інтерпретація сучасної інформаційної парадигми (методологічний аспект): автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.09; Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України. К., 2007. 18 с.
23. Головка К. М. Цифровізація адміністративних процедур в Україні: правові виклики та перспективи. *Правові новели*. 2025. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/ln.2025.26.7>
24. Грегірчак Д.Б. Вплив процесів глобалізації на формування соціальної політики. *Регіональні студії*. 2019. № 18. С. 52–56.
25. Гринько Т. В. Сутність та роль превентивного антикризового управління на промислових підприємствах. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2981>
26. Даниленко А. Ймовірність формування моделі ідеалу функціонування публічних органів влади. *Актуальні питання сучасної науки та освіти* (частина I): матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 2–3 березня 2020 року). Львів: Львівський науковий форум, 2020. С. 34–35.
27. Даниленко А. О. Засади публічного адміністрування в Україні: дис. ... доктора філософії 081 «Право». Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2020. 215 с.
28. Даниленко А.О. Доктринальні підходи до визначення поняття публічного адміністрування. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 4. С. 25–27

29. Даниленко А.О. Сучасні тенденції розвитку сектора публічного адміністрування. *Наукові записки Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. 2020. Вип. 8. С. 111–115 (Серія «Право»).
30. Деріга В.В. Соціальна і гуманітарна політика : навч. посіб. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2012. 178 с.
31. Деякі питання Єдиного державного вебпорталу електронних послуг: постанова Кабінету Міністрів України від 4 груд. 2019 р. № 1137. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1137-2019-%D0%BF#Text>
32. Дідик Л. А. Соціальний простір та Інтернет-простір: ідентифікація сучасністю. *Габітус*. 2017. Вип. 3. С. 30–34.
33. Дія. Державні послуги онлайн: офіційний вебпортал. URL: <https://diia.gov.ua/>
34. Дніпров О. С. Електронне урядування на місцевому рівні: поняття, принципи та передумови. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 1. С. 57–61.
35. Дрешпак В. М. Розвиток електронного урядування як напрям державної інформаційної політики України: організаційний аспект. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2012. Вип. 4. С. 78–87.
36. Дубняк М. В. Адміністративно-правове забезпечення електронних послуг в умовах цифрової трансформації. *Інформація і право*. 2025. № 1(52). С. 96–111.
37. Дубов Д. В., Дубова С. В. Основи електронного урядування: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 176 с.
38. Електронне урядування та електронна демократія. За заг. ред. А.І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ, 2017. 60 с.
39. Захаров В.О. Сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів. *Актуальні питання розвитку правової системи в сучасній Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Львів–Торунь, 4 лют. 2025 р.)*.

Львів–Торунь: Науково-дослідний інститут публічного права, Liha-Pres, 2025. С. 91–93.

40. Захаров В.О. Наслідки впливу російської пропаганди на безпекове інформаційне середовище України. *Правові основи відшкодування збитків від російської агресії: колективні та індивідуальні механізми*: матеріали круглого столу (Київ, 8 груд. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 24–26.

41. Захаров В.О. Недоліки та переваги глобалізації. *Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25–26 січ. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 71–74.

42. Захаров В.О. Онтологія інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку. Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство. 2025. Т. 27. Вип. 2 (41). С. 37–41.

43. Захист кіберпростору: які рішення та розробки вже працюють в Україні. Прес-конференція. ARIC NGO, 2024. URL: <https://ac-ir.net/pres-konferenciya-zahyst-kiberprostoru-yaki-rishennya-ta-rozrobky-vzhe-praczuuyut-v-ukrayini/>

44. Захаров В.О. Сучасна інтерпретація явища «глобалізм» через призму правових та інституційних трансформацій. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2024. № 4. С. 362–366.

45. Захаров В.О. Глобалізація, інформатизація, безпекове середовище: точки перетину в соціально-правовій площині. Право та державне управління. 2023. № 3. С. 359–362.

46. Захист критичної інфраструктури України від кіберзагроз. DOU.ua., 2024. URL: <https://dou.ua/forums/topic/48403/>

47. Збанацька О. М. Термінологія законодавства в контексті цифровізації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2020. № 1. С. 98–105.

48. Зубко А.О. Концептуальні засади адміністративної політики України: дис... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2024.403 с.
49. Індекс глобальної конкурентоспроможності: Звіту «The Global Competitiveness Report 2016–2017». URL: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017>.
50. Іноземні інвестори вже повертаються? Як Україна отримала \$4,2 млрд у 2023 році. URL: <https://mind.ua/publications/20271636-inozemni-investori-vzhe-povertayutsya-yak-ukrayina-otrimala-42-mlrd-u-2023-roci>
51. Карпенко О. В. Інформаційне суспільство: теорія та практика державного управління: монографія. Київ : НАДУ, 2010. 220 с.
52. Карпенко О. В., Денисюк Ж. З., Наместнік В. В. та ін. Цифрове врядування: монографія за ред. О. В. Карпенка. Київ : ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. 336 с.
53. Квітка С. А., Соколовська О. О. Електронне врядування як інноваційний механізм взаємодії влади, бізнесу та громадянського суспільства: зарубіжний досвід та передумови розвитку в Україні. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 9(23). С. 26–34.
54. Кивлюк О.П. Інформатизація як система: сутність, інфраструктура, технології. *Філософські науки*. Вип. 37. С. 234–241.
55. Кириченко М. Інформаційно-технологічна та гуманістична парадигма ідеології інформаційного суспільства доби глобалізації та інформаційної революції. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія «Філософія. Філософські перипетії». 2018. №(58). С. 37–45.
56. Кібератаки на критичну інфраструктуру: цифрове поле бою. URL: <https://10guards.com/ua/blog/2024/11/20/cyberattacks-on-critical-infrastructure-the-digital-battlefield/>
57. Клименко І. В., Линьов К. О. Технології електронного урядування: навч. посіб. Київ: Вид-во ДУС, 2006. 225 с.

58. Клімушин П.С., Спасібов Д.В. Електронне урядування в інформаційному суспільстві: монографія. Харків: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. 312 с.

59. Козак В. І. Модернізація публічного управління в Україні на засадах сервісної моделі. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2017_2_6

60. Колесникова К. О. Публічне адміністрування в Україні: огляд літературних джерел. Теорія та практика державного управління. 2013. Вип. 3. С. 112–119.

61. Константинов В.. Антиглобалізм. Політична енциклопедія / редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови). К.: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.

62. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності в Україні; за ред. В. Ф. Погорілка. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 356 с.

63. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

64. Костенко І. В. Алгоритмічна компетентність публічних службовців: правові та процедурні вимоги до використання систем штучного інтелекту в умовах цифрового врядування: *Розвиток професійних компетентностей публічних службовців та працівників організацій, що належать до сфери публічного та приватного права*: матеріали всеукр. наук.-пед. підвищення кваліфікації (26 січ. – 8 берез. 2026 р., Львів–Торунь). Львів – Торунь: Liha-Press, 2026. С. 28–32.

65. Костенко І. В. Штучний інтелект у системі публічного управління: інституційні виклики, управлінські трансформації та нормативно-правові орієнтири. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. Т. 3. № 92. С. 27–33.

66. Кохановська О.В. Теоретичні проблеми інформаційних відносин у цивільному праві. Монографія. Київський університет. 2006. 463 с.
67. Кравченко Т. О. Аксіологічний аспект інформаційно-мережевої парадигми. *Філософія науки: традиції та інновації*. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2014. № 1 (9). С. 53–63.
68. Кривега Л.Д. Сучасний соціальний простір: атрибути розвитку. *Культурологічний вісник*. 2013. № 30. С. 71–74.
69. Кузьменко О. Правова детермінація поняття «публічне адміністрування». *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2009. № 3. С. 20–24.
70. Курилас В. В. Забезпечення адміністративно-правових засад цифровізації діяльності органів місцевого самоврядування в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2026. Вип. 93. Ч. 3. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.3.24>
71. Куйбіда В. С., Карпенко О. В., Наместнік В. В. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. Серія: Державне управління. 2018. № 1. С. 5–10.
72. Кун Т. Структура наукових революцій. К.: Port-Royal, 2001. 228 с.
73. Лазор О. Публічне управління та адміністрування: ретроспектива деяких теоретичних аспектів. *Університетські наукові записки*. 2015. № 4. С. 111–121.
74. Лепський Т. М. Системний підхід до формування культури резильєнтності в умовах гібридних загроз. *Публічне управління: теорія та практика*. 2021. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pubbup_2021_2_6
75. Майбутній управлінець повинен це знати: історія публічного управління в античній Греції. Державний університет інформаційно-комунікаційних технологій, 2023. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/news-1-0-11168-maybutniy-upravlinec-povinen-ce-znati-istoriya-publichnogo-upravlinnya-v->

antichniy-grecii?lang=ua&act=view&page=1&category=0&id=11168&sys_link=maybutniy-upravlinec-povinen-ce-znati-istoriya-publichnogo-upravlinnya-v-antichniy-grecii

76. Макаренко Є.А. Європейська інформаційна політика. К.: Наша культура і наука. 2000. 368 с.

77. Максименюк М. Ю. Концептуалізація розвитку інформаційного суспільства в контексті глобалізації: методологія постмодерністського дискурсу. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2017. Вип. 68. С. 78–88.

78. Максименюк М. Ю., Нікітенко В. О. Формування парадигми інформаційно-комунікативного суспільства як різновиду складної соціальної системи і взаємодії. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2016. № 66. С. 266–278.

79. Максименюк М. Філософські засади публічного адміністрування. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2015. Вип. 61. С. 206–223.

80. Малик І. М. Адміністративна процедура: вкотре до змісту категорії та її співвідношення із суміжними правовими поняттями. *Адміністративне право і процес*. 2022. № 4. С. 355–360.

81. Мельник Л. Ю. Парадигмальне моделювання дослідження формування економіки знань в інформаційному суспільстві. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2017. № 2. С. 269–279.

82. Мельник Р. С., Бевзенко В. М. Загальне адміністративне право: навч. посіб. / за заг. ред. Р. С. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с.

83. Методи сучасної теорії управління: Навч. посіб. А.П. Ладанюк, В.Д. Кишенько, Н.М. Луцька, В.В. Іващук. К., НУХТ, 2010. 196 с.

84. Міністерство цифрової трансформації України. Ukraine: Digital Resilience in a Time of War. Київ, 2024. URL: <https://storage.thedigital.gov.ua/files/5/45/def41b2169cd8b3cd8dfc14764f7a454.pdf>

85. Міхровська М. С. Діджитизація, діджиталізація, цифрова трансформація: зміст та особливості. *Грааль науки*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.023>

86. Міхровська М. С. Цифрова термінологія в публічному управлінні: від оцифровування до цифрового урядування. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 6. С. 142–144.

87. Мушенюк В., Грабовська Г. Формування правової культури і правової свідомості державних службовців. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2019. Вип. 3. С. 43–46

88. Набокова О.Г. Категорія «публічне адміністрування» в контексті реалізації функцій науки адміністративного права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 1. С. 720-723.

89. Набокова О.Г. Поліструктурна концепція публічного адміністрування та її недоліки. DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-351-7-108>

90. Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. кол.: О. Ф. Андрійко, В. М. Бевзенко та ін.; за заг. ред. В. П. Тимощука. Київ, 2023. 545 с.

91. Ніколайчук В. В., Бондар В. Ю. Цифрові трансформації в бізнесі: виклики та можливості для менеджменту. У: *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* / за ред. М. О. Кравченко, В. В. Дергачової. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2023. С. 51–52.

92. Оксін В. Ю. Місцевий розвиток в Україні: теорія та практика публічного адміністрування: монографія. Київ: ФОП Чалчинська Н. В., 2020. 428 с.

93. Оксін В.Ю. Левченко Д.С., Костенко І.В. Публічне адміністрування в контексті сталого розвитку: інституційний вимір та стратегічні пріоритети. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 2. С. 646–649.

94. Осадчий А.Ю. Цифровізація адміністративних процедур. *Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень: у 2 т.:*

матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за заг.ред. С. В. Ківалова. Одеса: Видавництво «Юридика», 2023. Т. 2. С. 26–30.

95. Павленко Ю. Глобалізація та цивілізаційні зрушення сьогодення. *Міжнародна економічна політика*. 2005. № 1(2). С. 100–120.

96. Павленко Т. А. Дезінформація: поняття, ознаки, перспективи протидії. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 7. С. 334–337.

97. Паламарчук Л. Б., Т. Г. Гільберт, В. В. Безуглий. Географія. [2-е вид.]. К.: Генеза, 2011. 304 с.

98. Перегуда Н. І. Становлення та впровадження категорії «електронне урядування» в публічне управління. *Право та державне управління*. 2024. № 2. С. 314–320.

99. Питання Міністерства цифрової трансформації : постанова Кабінету Міністрів України від 18 верес. 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text>

100. Покальчук М., Марачук А., Шулєпова О. Правові питання залучення іноземних інвестицій в Україну в умовах воєнного стану. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 3. С. 546–551.

101. Почерняєв В., Гладких В., Сивкова Н. Інформаційна парадигма. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2025. № 1(37). С. 52–59.

102. Про адміністративні послуги : Закон України від 6 верес. 2012 р. № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>

103. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text>

104. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності об'єктів критичної інфраструктури під час дії воєнного стану: Закон України від 22 трав. 2024 р. № 3723-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-20#Text>

105. Про державну службу: Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>

106. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3475-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>

107. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

108. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>

109. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 трав. 2003 р. № 851-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>

110. Про електронні комунікації : Закон України від 16 груд. 2020 р. № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>

111. Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус: Закон України від 20 листоп. 2012 р. № 5492-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5492-17#Text>

112. Про затвердження вимог до форматів даних електронного документообігу в органах державної влади : наказ Міністерства юстиції України від 11 листоп. 2014 р. № 1886/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14#Text>

113. Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні на 2021–2024 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 трав. 2021 р. № 438-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/438-2021-%D1%80#Text>

114. Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних : постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

115. Про затвердження Положення про систему електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів “Трембіта”: постанова Кабінету Міністрів України від 8 верес. 2016 р. № 606. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-2016-%D0%BF#Text>

116. Про затвердження Порядку ведення Єдиного державного вебпорталу відкритих даних : постанова Кабінету Міністрів України від 30 листоп. 2016 р. № 867. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/867-2016-%D0%BF#Text>

117. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах : Закон України від 5 лип. 1994 р. № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>

118. Про захист персональних даних: Закон України від 1 черв. 2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>

119. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

120. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

121. Про критичну інфраструктуру : Закон України від 16 листоп. 2021 р. № 1882-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text>

122. Про медіа: Закон України від 13 груд. 2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

123. Про національну безпеку України : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

124. Про Національну програму інформатизації: Закон України від 01.12.2022 № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>

125. Про Національну систему конфіденційного зв'язку: Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2919-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2919-14#Text>

126. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

127. Про особливості надання публічних (електронних публічних) послуг: Закон України від 15 лип. 2021 р. № 1689-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1689-20#Text>

128. Про План реалізації Стратегії кібербезпеки України: Указ Президента України від 1 лют. 2022 р. № 37/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37/2022#Text>

129. Про публічні електронні реєстри : Закон України від 18 листоп. 2021 р. № 1907-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1907-20#Text>

130. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 2 трав. 2023 р. № 3077-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3077-20#Text>

131. Про Стратегію інформаційної безпеки : Указ Президента України від 28 груд. 2021 р. № 685/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/685/2021#Text>

132. Про Стратегію кібербезпеки України : Указ Президента України від 26 серп. 2021 р. № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

133. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 верес. 2017 р. № 649 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/649-2017-%D1%80#Text>

134. Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації : розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 167-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>

135. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 груд. 2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>

136. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025–2027 роках : розпорядження Кабінету Міністрів України від

31 груд. 2024 р. № 1351-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text>

137. Про хмарні послуги : Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2075-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2075-20#Text>

138. Резерв+ : кабінет призовника, військовозобов'язаного та резервіста : офіційний вебресурс. URL: <https://reserveplus.mod.gov.ua/>.

139. Роїк В. В. Інноваційні форми й практики участі громадян України в умовах електронної демократії: кваліфікаційна робота магістра. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2024. 77 с.

140. Романкова Л. Проблема простору у філософії. XXI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (30-31 грудня 2015). URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/en/art/2463>

141. Рудяк І. С. Засади антикризового публічного адміністрування в Україні: дис. ... доктора філософії 081 «Право». Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2024. 245 с.

142. Рудяк І. С. Парадигмальні особливості детермінації змісту та сутності публічного адміністрування в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 6. С. 121–127.

143. Савельєва А.О. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення. Вінницький національний технічний університет, 2018. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum-2018/paper/viewFile/4249/3480>

144. Савченко М., Степанюк В. Залучення іноземних інвестицій в економіку України: тенденції, проблеми та перспективи повоєнного відновлення. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 6 (276). С. 6–15.

145. Савченко Т.В. Уточнення економічного змісту й особливостей глобалізації. *Фінанси України*. 2004. № 7. С. 20–26.

146. Самойлов О.Ф. Поняття глобалізації: її сутність та теоретичні підходи. *Грані*, 2012. № 7 (87). С. 117-121.

147. Сахарова К. О., Товмашенко Р. Ф., Ляшенко Д. О. Шляхи підвищення резильєнтності публічної політики. *Державне будівництво*. 2025. № 1 (37). С. 84–92.
148. Семенова А. Розвиток творчих здібностей учнів в аспекті парадигмального моделювання. *Наукові записки*. Серія: Педагогіка. 2007. № 9. С. 3–9.
149. Семенчук Т. Сутність категорії «публічне адміністрування» та передумови її формування. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2013. Вип. 42. С. 385–390.
150. Сиротін В. Д. Сутність та особливості цифровізації у сфері публічного управління. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2023. № 8. URL: <https://reicst.com.ua/pmtl/article/download/2023-8-02-05/2023-8-02-05/736>
151. Солових В. П. Політико-адміністративні відносини в контексті сучасної державно-управлінської парадигми: дис. ... д-ра юрид. наук : 25.00.01. Національна академія державного управління при Президентові України. Харків, 2012. 386 с.
152. Сорока Л.В., Куркова К.М., Даниленко А.О. Соціально-філософський вимір публічного адміністрування. Актуальні питання у сучасній науці. 2026. № 3(45). С. 1616–1626.
153. Сорока Л.В., Куркова К.М., Даниленко А.О. Цифровізація публічного адміністрування в Україні як інструмент забезпечення стійкості держави в умовах особливого періоду. *Національні інтереси України*. 2026. № 3(20). С. 1450–1459.
154. Соснін О. В. Інформаційне суспільство: навч. посіб. Київ: НІСД, 2013. 288 с.
155. Соціальні мережі як чинник розвитку громадянського суспільства: монографія. О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик та ін.; НАН України, Нац. бібліотека України ім. В. І. Вернадського. К., 2013. С. 5–6.

156. Статівка Н. В., Орел Ю. Л. Забезпечення стійкості управління та безперервності надання публічних послуг в умовах воєнного стану і умовах надзвичайних ситуацій в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2024. Вип. 2 (79). С. 77–98.

157. Стиранка М. Б. Визначення змісту поняття «цифровізація» в розрізі адміністративно-правової реформи в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.4.103>

158. Сухарніков В. Публічне адміністрування в Україні: виклики сучасності. Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2024. Вип. 10. С. 110–118.

159. Т. І. Биркович, В. І. Биркович, О. С. Кабанець Механізми публічного управління у сфері цифрових трансформацій. Державне управління: удосконалення та розвиток. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1488>

160. Терещенко О. В. Глобалізація та її вплив на вирішення спорів інститутами міжнародного судочинства. Актуальні проблеми держави і права: збірник наук. праць. Вип. 65; НУ «ОЮА», редкол. С. В. Ківалов (голов. ред.) та ін., відп. за вип. В. М. Дрьомін. Одеса: Юрид. л-ра, 2012. С. 172–180.

161. Тимошук В. П. Адміністративні акти: процедура прийняття та припинення дії: монографія. Київ : Конус-Ю, 2010. 296 с.

162. Тимошук В. П. До визначення предмета Закону України «Про адміністративну процедуру». URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Tymoshchuk_Do_vyznachennia_predmeta_ZAP.pdf

163. Тимошук В. П. Розвиток законодавства про загальну адміністративну процедуру як передумова належного урядування в Україні. URL: https://adminprocedure.org.ua/assets/docs/Tymoshchuk_Rozvytok_zakonodavstva_pro_ZAP.pdf

164. Українська дипломатична енциклопедія / упоряд. Л.В. Губерський. К.: Знання України, 2004. –Т. 1. с. 286

165. Філіпішина Л. М. Еволюція концептуальних підходів до формування стратегії сталого економічного розвитку промислових підприємств. *Вісник*

Приазовського державного технічного університету. Сер.: Економічні науки. 2017. Вип. 34. С. 172–180.

166. Філософія: Навчально-методичний комплекс (програми, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи та система оцінки знань студентів гуманітарних факультетів) / За ред. академіка НАН України Л.В. Губерського. Київ: Вадекс, 2018. 118 с.

167. Фурман А. Парадигма як предмет методологічної рефлексії. *Психологія і суспільство*. 2013. № 3. С. 72–85.

168. Фурса О.О. Глобалізм та регіоналізм в сучасному соціальному просторі. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2008. Вип. 34. С. 222–230.

169. Ханін І.Г. Онтологія інформаційної парадигми в сучасних концепціях розвитку світової економіки. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2012. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1766>

170. Хаустова В.Є., Омаров Ш. А. Концепція сталого розвитку як парадигма розвитку суспільства. *Проблеми економіки*. 2018. № 1 (35). С. 265–273.

171. Чечель А. Стратегічні цифрові технології у публічному управлінні. *Публічне адміністрування та національна безпека*. 2024. URL: <https://pa.journal.in.ua/index.php/pa/article/view/168>

172. Чужиков В. Регіональна політика Європейського Союзу: підручник. Київ: КНЕУ, 2016. 495 с.

173. Чукут С. А., Загвойська О. В., Цимбаленко Я. Ю. Основи електронного урядування : навчальний посібник. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 268 с.

174. Чукут С. А., Клименко І. В., Линьов К. О. Електронний уряд: наук.-практ. довідник. Київ, 2014. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Elektronnij-uryad_nauk_prak-dovidnik_CHukut_Linov_Klimenko.pdf

175. Шемшученко Ю. Юридична енциклопедія : в 6 т. К., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.

176. Школик А. М. Адміністративно-процедурне законодавство та його систематизація : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. 306 с.
177. Bannister F., Connolly R. The great theory hunt: Does e-government really have a problem? *Government Information Quarterly*. 2015. Vol. 32, No. 1. P. 1–11.
178. Bezena, I., & Savych, A. (2025). Cultural and Informational Paradigm of the Modern Period of Society Development: Historical and Ecological Aspect. *Dnipro Academy of Continuing Education Herald*. Series: Philosophy, Pedagogy, 1(1), 25–31. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2025-1-3>
179. Bloomberg J. Digitization, Digitalization, and Digital Transformation: Confuse Them at Your Peril. *Forbes*. 2018. Apr. 29. URL: <https://www.forbes.com/sites/jasonbloomberg/2018/04/29/digitization-digitalization-and-digital-transformation-confuse-them-at-your-peril/?sh=6bb6d9ed2f2c>
180. Carmo, J. E. S., Lacerda, D. P., Klingenberg, C. O., & Piran, F. A. S. (2025). Digital transformation in the management of higher education institutions. *Sustainable Futures*, 9, Art. 100692. <https://doi.org/10.1016/j.sftr.2025.100692>
181. Cataldi L. *New Public Governance as a Hybrid: A Critical Interpretation*. Cambridge University Press; 2024.
182. Charter of Fundamental Rights of the European Union. Official Journal of the European Union. 2012. C 326. P. 391–407. URL: EU Charter of Fundamental Rights
183. Commission Staff Working Document. Ukraine 2023 Report. European Commission. 2023. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf
184. Cordella A., Tempini N. E-government and organizational change: Reappraising the role of ICT and bureaucracy in public service delivery. *Government Information Quarterly*. 2015. Vol. 32. No. 3. P. 279–286.

185. Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law. Vilnius, 5 September 2024. Council of Europe Treaty Series. No. 225. URL: <https://rm.coe.int/1680afae3c>

186. Criado J. I., Gil-Garcia J. R. Creating public value through smart technologies and strategies. *International Journal of Public Sector Management*. 2019. Vol. 32. No. 5. P. 438–450.

187. Dedovic S., Homburg V. Cross-border digital public services in the European Union: a systematic literature review. *International Journal of Electronic Governance*. 2024. Vol. 16, No. 1. P. 4–28.

188. Digital country. Ukraine NOW. 2023. URL: <https://ukraine.ua/invest-trade/digitalization/>

189. Digitization. *Gartner IT Glossary*. 2024. URL: <https://www.gartner.com/en/information-technology/glossary/digitization>

190. Digitization. *Oxford Learner's Dictionaries*. 2024. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/us/definition/english/digitization>

191. Digitize. *Cambridge Dictionary*. 2024. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/digitize>

192. Directive (EU) 2019/1024 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on open data and the re-use of public sector information. *Official Journal of the European Union*. 2019. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj>

193. Directive (EU) 2022/2555 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 on measures for a high common level of cybersecurity across the Union (NIS 2 Directive). *Official Journal of the European Union*. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj>

194. Dunleavy P., Margetts H., Bastow S., Tinkler J. New Public Management Is Dead – Long Live Digital-Era Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2006. Vol. 16, No. 3. P. 467–494.

195. European Commission. Berlin Declaration on Digital Society and Value-Based Digital Government. Brussels, 2020. URL: <https://digital->

strategy.ec.europa.eu/en/news/berlin-declaration-digital-society-and-value-based-digital-government

196. European Commission. Digital Decade Policy Programme 2030. Brussels, 2022. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/europes-digital-decade>

197. European Commission. eGovernment Benchmark 2024: Insight Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2024. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-egovernment-benchmark>

198. European Commission. eIDAS Regulation. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/eidas-regulation>

199. European Commission. European Interoperability Framework – Implementation Strategy. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2017. URL: https://ec.europa.eu/isa2/eif_en

200. European Commission. New European Interoperability Framework: Promoting Seamless Services and Data Flows for European Public Administrations. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2017. URL: https://ec.europa.eu/isa2/eif_en

201. European Commission. White Paper on Artificial Intelligence: A European Approach to Excellence and Trust : COM(2020) 65 final. Brussels, 2020. URL: European Commission White Paper on AI

202. European Union Agency for Cybersecurity. ENISA Threat Landscape 2024. Athens: ENISA, 2024. URL: <https://www.enisa.europa.eu/publications/enisa-threat-landscape-2024>

203. Gil-Garcia J. R., Dawes S. S., Pardo T. A. Digital government and public management research: Finding the crossroads. *Public Management Review*. 2018. Vol. 20, No. 5. P. 633–646.

204. Gorenšek T., Kohont A. Conceptualization of Digitalization: Opportunities and Challenges for Organizations in the Euro-Mediterranean Area. *International Journal of Euro-Mediterranean Studies*. 2019. Vol. 12, No. 2. P. 93–116.

205. Gradillas M., Llewellyn D. W. T. Distinguishing Digitization and Digitalization: A Systematic Review and Conceptual Framework. *Journal of Product Innovation Management*. 2023. P. 1–32.

206. High-Level Expert Group on Artificial Intelligence. Ethics Guidelines for Trustworthy AI. Brussels : European Commission, 2019. 41 p. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/ethics-guidelines-trustworthy-ai>

207. IMF. Globalization: A Brief Overview. 2008. C. 2–3. URL: <https://www.imf.org/external/np/exr/ib/2008/053008.htm>

208. Ismael Peña-López. New Public Governance in practice: a programme for the Administration in times of networks, uncertainty and complexity. ICT4D Blog. 2025. URL: <https://ictlogy.net/20250111-new-public-governance-in-practice-a-programme-for-the-administration-in-times-of-networks-uncertainty-and-complexity/>

209. Janssen M., Estevez E. Lean government and platform-based governance – Doing more with less. *Government Information Quarterly*. 2013. Vol. 30. Suppl. 1. P. S1–S8. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2012.11.003>

210. Janssen M., van der Voort H., Wahyudi A. Factors influencing big data decision-making quality. *Journal of Business Research*. 2017. Vol. 70. P. 338–345.

211. Kelly P. Public Sector Digital Transformation: 5 Benefits for Your Organisation. *GovNet*. 2020. March 11. URL: <https://blog.govnet.co.uk/technology/essential-benefits-of-digital-transformation-in-the-public-sector>

212. Klievink B., Bharosa N., Tan Y. H. The collaborative realization of public values and business goals: Governance and infrastructure of public-private information platforms. *Government Information Quarterly*. 2016. Vol. 33, No. 1. P. 67–79.

213. Komarčević M., Dimić M., Čelik P. Challenges and Impacts of the Digital Transformation of Society in the Social Sphere. *SEER*. 2017. Vol. 20. P. 31–48.

214. Kraus S., Jones P., Kailer N., Weinmann A., Chaparro-Banegas N., Roig-Tierno N. Digital Transformation: An Overview of the Current State of the Art of Research. *SAGE Open*. 2021. Vol. 11, No. 3. DOI: <https://doi.org/10.1177/21582440211047576>

215. Levchenko D., Neskorozenyi V., Zakharov V. The Newest Dimension of Global Partnership as a Basis for Space Exploration. *Advanced Space Law*. 2022. Vol. 10. P. 37–44.
216. Linders D. From e-government to we-government: Defining a typology for citizen coproduction in the age of social media. *Government Information Quarterly*. 2012. Vol. 29, No. 4. P. 446–454.
217. Margetts H., Dunleavy P. The second wave of digital-era governance. *Philosophical Transactions of the Royal Society A*. 2013. Vol. 371. DOI: <https://doi.org/10.1098/rsta.2012.0382>
218. Meijer A., Bolívar M. P. R. Governing the smart city: A review of the literature on smart urban governance. *International Review of Administrative Sciences*. 2016. Vol. 82. No. 2. P. 392–408.
219. Mergel I., Edelmann N., Haug N. Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*. 2019. Vol. 36, No. 4. Article 101385. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.06.002>
220. Mialhe A., Chiplunkar R. Ukraine's Digital Transformation: Innovation and Resilience. Harvard Kennedy School, Center for International Development. 2024. URL: <https://www.hks.harvard.edu/centers/cid/voices/ukraines-digital-transformation-innovation-resilience>
221. New Public Governance as a Hybrid. A Critical Interpretation. Cambridge University Press. 2024. Elements in Public and Nonprofit Administration. DOI: <https://doi.org/10.1017/9781009418904>
222. Norbert Wiener. Cybernetics or Control and Communication in the Animal and the Machine. *The MIT Press*. 2019. 328 c.
223. OECD. Digital Government Index 2023 Results. Paris: OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/digital-government-index-2023-results_1a89ed5e-en.html
224. OECD. Digitalisation for Recovery in Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/digitalisation-for-recovery-in-ukraine_40746fbe.html

225. OECD. Enhancing Resilience by Boosting Digital Business Transformation in Ukraine. Paris: OECD Publishing, 2024. URL: https://www.oecd.org/en/publications/enhancing-resilience-by-boosting-digital-business-transformation-in-ukraine_4b13b0bb-en.html

226. OECD. Recommendation of the Council on Digital Government Strategies. Paris: OECD Publishing, 2014. URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0406>

227. OECD. The OECD Digital Government Policy Framework: Six Dimensions of a Digital Government. Paris : OECD Publishing, 2020. URL: <https://www.oecd.org/gov/digital-government/policy-framework/>

228. Pope R. Playbook: Government as a Platform. Cambridge : Ash Center for Democratic Governance and Innovation, Harvard Kennedy School, 2019. 82 p. URL: https://ash.harvard.edu/wp-content/uploads/2024/02/293091_hvd_ash_gvmnt_as_platform_v2.pdf

229. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation). Official Journal of the European Union. 2016. L 119. P. 1–88. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>

230. Regulation (EU) 2018/1724 of the European Parliament and of the Council of 2 October 2018 establishing a single digital gateway to provide access to information, to procedures and to assistance and problem-solving services. Official Journal of the European Union. 2018. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1724/oj>

231. Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council of 19 October 2022 on a Single Market for Digital Services (Digital Services Act). Official Journal of the European Union. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj>

232. Regulation (EU) 2022/868 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2022 on European data governance and amending Regulation (EU)

2018/1724 (Data Governance Act). Official Journal of the European Union. 2022. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/868/oj>

233. Regulation (EU) 2023/2854 of the European Parliament and of the Council of 13 December 2023 on harmonised rules on fair access to and use of data (Data Act). Official Journal of the European Union. 2023. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/2854/oj>

234. Regulation (EU) 2024/1183 of the European Parliament and of the Council of 11 April 2024 amending Regulation (EU) No 910/2014 as regards establishing the European Digital Identity Framework. Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1183/oj>

235. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj>

236. Regulation (EU) 2024/2847 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2024 on horizontal cybersecurity requirements for products with digital elements (Cyber Resilience Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2847/oj>

237. Regulation (EU) 2024/903 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2024 laying down measures for a high level of public sector interoperability across the Union (Interoperable Europe Act). Official Journal of the European Union. 2024. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj/eng>

238. Savoldelli A., Codagnone C., Misuraca G. Understanding the e-government paradox: Learning from literature and practice on barriers to adoption. *Government Information Quarterly*. 2014. Vol. 31. Suppl. 1. P. S63–S71. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2014.01.008>

239. Scupola A., Mergel I. Co-production in digital transformation of public administration and public value creation: The case of Denmark. *Government Information Quarterly*. 2022. Vol. 39, No. 1. Article 101650. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.giq.2021.101650>

240. The Emergence of Globalism: Visions of World Order in Britain and the United States, 1939–1950. *PRINCETON UNIVERSITY PRESS*, 2017. URL: <https://press.princeton.edu/books/hardcover/9780691168722/the-emergence-of-globalism>

241. Twizeyimana J. D., Andersson A. The public value of E-Government – A literature review. *Government Information Quarterly*. 2019. Vol. 36, No. 2. P. 167–178.

242. United Nations Development Programme (UNDP). Resilience Governance: A Strategic Policy Framework. 2022. URL: <https://www.undp.org/publications/resilience-governance-framework>

243. United Nations Development Programme. A digital lifeline for Ukrainians on the move. 2022. URL: <https://www.undp.org/blog/digital-lifeline-ukrainians-move>

244. United Nations Development Programme. Digital, Inclusive, Accessible: Support to Digitalisation of Public Services in Ukraine (DIA Support Project). URL: <https://www.undp.org/ukraine/projects/digital-inclusive-accessible-support-digitalisation-public-services-ukraine-dia-support-project>

245. United Nations Development Programme. Strategic Plan 2022–2025. New York: UNDP, 2021. 68 p.

246. United Nations. United Nations E-Government Survey 2024: Accelerating Digital Transformation for Sustainable Development. New York : United Nations, 2024. URL: <https://desapublications.un.org/publications/un-e-government-survey-2024>

247. Veale M., Brass I. Administration by algorithm? Public management meets public sector machine learning. In: *Algorithmic Regulation*. Oxford: Oxford University Press, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198838494.003.0007>

248. Werner Heisenberg. *Physics and Philosophy: The Revolution in Modern Science*. *Harper & Row*. 1962. 213 c.

249. Wirtz B. W., Weyerer J. C., Geyer C. Artificial Intelligence and the Public Sector – Applications and Challenges. *International Journal of Public Administration*. 2019. Vol. 42. No. 7. P. 596–615.

250. World Bank. GovTech Maturity Index 2022 Update: Trends in Public Sector Digital Transformation. Washington: World Bank, 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/programs/govtech/gtmi-2025-update>
251. World Investment Report 2001: Promoting Linkages. UN NY and Geneva. 2001. URL: <https://investmentpolicy.unctad.org/publications/39/world-investment-report-2001---promoting-linkages>
252. Intel zainwestuje w Polsce. To największa w historii inwestycja zagraniczna w Polsce. Ministerstwo Rozwoju i Technologii, 2023. URL: <https://www.gov.pl/web/rozwoj-technologia/intel-zainwestuje-w-polsce-to-najwieksza-w-historii-inwestycja-zagraniczna-w-polsce>
253. LG Energy Solution Wrocław, 2026. URL: <https://lgensol.pl/en/get-know-us>
254. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). Building Resilient Societies after COVID-19, 2020. URL: <https://www.oecd.org/coronavirus/policyresponses/building-resilient-societies-after-covid-19-36c34f7b>
255. On approval of the Regulation on the integrated electronic identification system. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 3, 2023 No. 1150. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-2023-%D0%BF#Text>
256. Plunkett, Lorne C., and Guy A. Hale. The Proactive Manager: The Complete Book of Problem Solving and Decision Making. John Wiley & Sons, 1982.
257. Ciarko, M., & Paluch-Dybek, A. (2021). The importance of digitalization in the education process. E3S Web Conferences, 307, Art. 06002. <https://doi.org/10.1051/E3SCONF/202130706002>
258. Levinets N., Likhvytska L., & Yakuba V. Digitization of Management Processes as a Strategy for Organizing Work in a Preschool Educational Institution. Problems of Modern Transformations. Series: Pedagogy and Psychology, 2025. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-9199-2025-9-04-01>

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Захаров В.О. Глобалізація, інформатизація, безпекове середовище: точки перетину в соціально-правовій площині. *Право та державне управління*. 2023. № 3. С. 359–362. DOI: <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.3.55>
2. Захаров В.О. Сучасна інтерпретація явища «глобалізм» через призму правових та інституційних трансформацій. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 4. С. 362–366. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.58>
3. Захаров В.О. Онтологія інформаційної парадигми в контексті сталого розвитку. *Вісник Одеського національного університету*. Серія: Правознавство. 2025. Вип. 2 (41). Т. 27. С. 37–41. DOI: [https://doi.org/10.32782/2304-1587/2025-27-2\(41\)-6](https://doi.org/10.32782/2304-1587/2025-27-2(41)-6)

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Захаров В.О. Недоліки та переваги глобалізації. *Правові проблеми сучасності та наукові підходи до їх вирішення*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 25–26 січ. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 71–74.
5. Захаров В.О. Наслідки впливу російської пропаганди на безпекове інформаційне середовище України. *Правові основи відшкодування збитків від російської агресії: колективні та індивідуальні механізми*: матеріали круглого столу (Київ, 8 груд. 2023 р.). Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 24–26.
6. Захаров В.О. Сутність позитивного впливу глобальної інформатизації на процеси та механізми забезпечення публічних інтересів. *Актуальні питання розвитку правової системи в сучасній Україні*: матеріали Міжнародної науково-

практичної конференції (Львів–Торунь, 4 лют. 2025 р.). Львів–Торунь: Науково-дослідний інститут публічного права, Liha-Pres, 2025. С. 91–93.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.О. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктор юридичних наук, професор

Сергій КОРОЄД
«11» червня 2026 р.

А К Т

**впровадження результатів дисертаційного дослідження
Захарова Володимира Олеговича на тему: «Вплив глобальної інформатизації на
розвиток теорії та практики публічного адміністрування», поданого на здобуття
ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» у науково-дослідну діяльність
Науково-дослідного інституту публічного права**

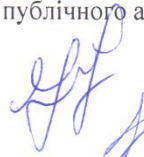
Комісія в складі: завідувача відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт, доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни, провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, професора Козіна Сергія Миколайовича, провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, старшого дослідника Шкарупи Костянтина Вікторовича склала цей акт про те, що матеріали дисертаційного дослідження Захарова Володимира Олеговича на тему: «Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування», мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються у науково-дослідній діяльності наукових відділів Науково-дослідного інституту публічного права під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування та використовуються Інститутом в межах реалізації науково-дослідної теми «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації № 0126U003901).

Використання результатів дисертації сприятиме активізації та підвищенню ефективності наукової роботи працівників відділів та аспірантів Науково-дослідного інституту публічного права.

ВИСНОВОК

Результати дисертаційного дослідження Захарова Володимира Олеговича на тему: «Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування» вважати впровадженими у науково-дослідну діяльність Науково-дослідного інституту публічного права, під час проведення загальнотеоретичних і галузевих досліджень, спрямованих на вирішення теоретико-методологічних проблем впливу глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування.

Голова комісії:

Ксенія КУРКОВА

Члени комісії:

Сергій КОЗІН

Костянтин ШКАРУПА

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. Президента Науково-дослідного
інституту публічного права,
доктор юридичних наук, професор

Сергій КОРОЄД

« 12 » червня 2016 р.

АКТ

**упровадження результатів дисертаційного дослідження
Захарова Володимира Олеговича на тему: «Вплив глобальної
інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування»,
поданого на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право» в
освітній процес Науково-дослідного інституту публічного права**

Комісія в складі: завідувача відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт, доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни, провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, професора Козіна Сергія Миколайовича, провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук, старшого дослідника Шкарупи Костянтина Вікторовича склала цей акт про те, що матеріали дисертації Захарова Володимира Олеговича на тему: «Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування» (на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081«Право») мають необхідний теоретичний, методологічний рівень і практичну значимість та використовуються в освітньому процесі. Під час обговорення наданих матеріалів комісією було констатовано, що окремі положення дослідження було використано при розробленні лекційних курсів з дисципліни, яка викладається у Науково-дослідному інституті публічного права, а саме «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми», при підготовці відповідних підручників, навчальних посібників, а також у контексті інших дисциплін, які викладаються в Інституті. Лекційний курс окремих тем навчальних дисциплін увібрав положення цього дисертаційного дослідження.

ВИСНОВОК:

результати дисертаційного дослідження на тему: «Вплив глобальної інформатизації на розвиток теорії та практики публічного адміністрування» Захарова Володимира Олеговича вважати впровадженими в освітній процес Науково-дослідного інституту публічного права з дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми».

Голова комісії:

Ксенія КУРКОВА

Члени комісії:

Сергій КОЗІН

Костянтин ШКАРУПА